

HOOOP! 150

GLASILO LOVAČKOGA SAVEZA HERCEG BOSNE I KINOLOŠKOGA SAVEZA HERCEG-BOSNE • RUJAN - LISTOPAD 2025. • GOD. XXVIII.

LOV NA DIVLJU SVINJU

TRADICIJA, IZAZOV I POŠTOVANJE

10

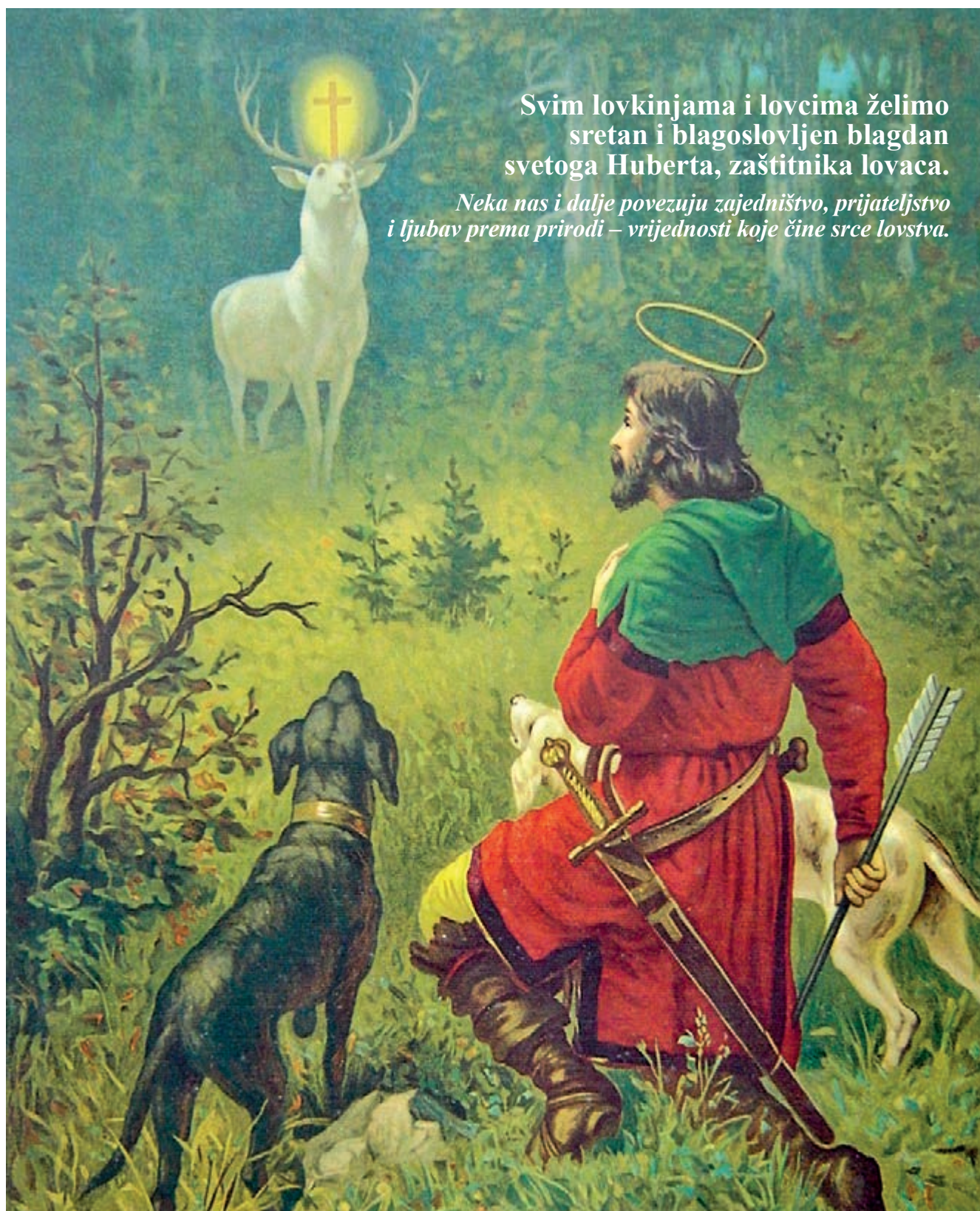
IZASLANSTVO SAVEZA NA KOORDINACIJSKOM
CIC FORUMU ZA SREDNJU I ISTOČNU EUROPU

7 Izazovi u upravljanju
sitnom divljači

KINOLOŠKA
PRIPREMA LOVCA

Od ideje
do izbora
lovnoga psa

42

Svim lovkinjama i lovcima želimo
sretan i blagoslovljen blagdan
svetoga Huberta, zaštitnika lovaca.

*Neka nas i dalje povezuju zajedništvo, prijateljstvo
i ljubav prema prirodi – vrijednosti koje čine srce lovstva.*

Lovački savez Herceg Bosne

ORGANIZIRA SREDIŠNJU PROSLAVU SPOMENDANA SVETOGA HUBERTA

u subotu, 15. studenoga 2025. godine, u Tomislavgradu,
povodom 1100. obljetnice krunidbe kralja Tomislava na Duvanjskom polju.

Dobro nam došli!

HOOP!

NAKLADNIK

Lovački savez Herceg Bosne

ZA NAKLADNIKA

Dragan Guberac

GLAVNI UREDNIK

Dragan Naletilić

IZVRŠNI UREDNIK

Ivica Lučić

UREDNIŠTVO

Mladen Bešlić, Vlado Bošnjak, Mate Buntić,
Ivica Drmić, Ivica Lučić, Tomislav Mihaljević,
Dragan Naletilić, Vlado Soldo

LEKTOR I KOREKTOR

Dragan Naletilić

TAJNIK UREDNIŠTVA

Vlado Bošnjak

PRIPREMA ZA TISAK

TIPOART, Široki Brijeg

TISAK

SUTON PRINT, Široki Brijeg

FOTOGRAFIJA

Shutterstock, autori i arhiva Saveza

ADRESA UREDNIŠTVA

Poslovni centar "Sivrić"

88000 Mostar, Kneza Branimira 12

TEL.

00 387 36 318 477

FAKS

00 387 36 318 478

E-MAIL

lshb@lshb.ba

WEB

www.lshb.ba

GODIŠNJA PRETPLATA

BiH 25 KM, inozemstvo 45 KM.

Plaćanjem članarine u svojoj udruzi, članici
Lovačkog saveza Herceg Bosne, automatski se
postaje pretplatnikom na list

ŽIRORAČUN (KM)

3382202200225742 Unicredit banka

DEVIZNI RAČUN

SWIFT UNCRBA22

IBAN BA393380604806373225

Poziv na broj 25020240101

CIJENA OGLASNOG PROSTORA

1/1 stranice – 400 KM 1/2 stranice – 200 KM,

1/3 stranice – 150 KM 1/4 stranice – 100 KM

1/8 stranice – 50 KM

1/1 unutarnja stranica korica – 500 KM

1/1 zadnja stranica korica – 600 KM

Uredništvo ne mora biti suglasno sa
stavovima autora tekstova

ISSN 1840-0647

Sto pedeset brojeva posvećenih lovstvu i ljudima koji ga žive

PIŠE DRAGAN NALETILIĆ

Kada pred sobom imamo 150. broj jednoga lista koji izlazi samo pet puta godišnje – a ranije ih je bilo šest – teško je ostati ravnodušan. Jer nije isto stvarati časopis koji izlazi tjedno ili mjesečno i onaj koji se rađa svega nekoliko puta godišnje. Svaka riječ mora biti pažljivo odmjerena, a svaka stranica nositi svoju poruku. Iza svake naslovnice, svake fotografije i svakoga retka kriju se ljudi, vrijeme i okolnosti koje su ga oblikovale. *Hoop!* nije samo časopis – on je zrcalo našega lovstva, kronika rada, zajedništva i ljubavi prema prirodi. Od svojega prvoga broja pa do danas, *Hoop!* je postao mnogo više od glasila Lovačkoga saveza Herceg Bosne. Postao je prostor u kojem se prepoznaju svi koji žive lovstvo kao poziv, odgovornost i način života. Tijekom svih ovih godina pratio je naše uspjehe i izazove, svjedočio stvaranju lovačkih udruga, izgradnji objekata, organiziranju natjecanja i izložbi, ali i bilježio brojne ljudske priče koje bi bez ovih stranica možda ostale neispričane. Ovaj jubilej prilika je da se s poštovanjem osvrnemo na put koji smo prošli. U vremenu kada tiskana riječ gubi utruku s digitalnim svijetom, *Hoop!* je ostao vjeran svojoj misiji – biti pouzdan, sadržajan i prepoznatljiv. To je zasluga mnogih: ponajprije naših dopisnika, ali i fotografa,

grafičara, tiskara, suradnika na terenu te svakoga čitatelja koji s nestrpljenjem otvara novi broj. Svima njima pripada iskrena zahvalnost, jer bez zajedničkoga duha, volonterskoga predanja i ljubavi prema lovstvu ni najljepše riječi ne bi imale težinu. Posebno mjesto u toj misiji ima njegovanje hrvatskoga jezika, kojim čuvamo našu kulturnu posebnost i tradiciju, ali i pokazujemo ozbiljnost i dostojanstvo lovačke riječi. U vremenu kada se lako gubi smisao i mjera, *Hoop!* nastoji pisati jasno, točno i s poštovanjem prema jeziku koji je temelj našega identiteta. U isto vrijeme, 150. broj nije samo pogled unatrag, nego i korak prema budućnosti. Pred nama su novi izazovi – očuvanje prirode, prijenos znanja na mlade naraštaje lovaca, briga o jeziku i tradiciji koja nas određuje. *Hoop!* će i dalje biti mjesto susreta – između starijih i mlađih, između iskustva i svježih ideja, između lovca i prirode. Dok listamo ovaj jubilarni broj, osjećamo ponos, ali i odgovornost. Jer svaka nova stranica obvezuje – da budemo još bolji, otvoreniji i dosljedniji onome što jesmo. *Hoop!* ostaje dom i krvotok herceg-bosanskoga lovstva – pisan srcem, čuvan predanošću i vođen ljubavlju prema onome što nas sve povezuje: prirodi, lovstvu i zajedništvu ljudi koji vjeruju u iste vrijednosti.

150. BROJ HOOPA!
MALA REDAKCIJA, VELIKA PRIČA **5**

CIC FORUM
IZAZOVI U UPRAVLJANJU
SITNOM DIVLJAČI **7**

LOV NA DIVLJU SVINJU
TRADICIJA, IZAZOV I POŠTOVANJE **10**

TEHNIKA I OPREMA
MODERNOGA LOVCA
ORUŽJE I OPTIKA
ZA LOV DIVLJE SVINJE **14**

LIGA HERCEG BOSNE
U LOVNOM STRELJAŠTVU
KRAJ SEZONE I
TRIJUMF NAJBOLJIH **18**

GOSPODARENJE SRNEĆOM DIVLJAČI
PAPIR TRPI SVE, PRIRODA NE **34**

BALISTIKA I PRAKSA
JEDINIČNA ZRNA
NA DOMAĆEM TRŽIŠTU **38**

KINOLOŠKA PRIPREMA LOVCA
OD IDEJE DO IZBORA LOVNOGA PSA **42**

IZ SADRŽAJA

HOOP! slavi 150. broj

Lovačko glasilo *HOOP!* obilježava izlazak svoga 150. broja, potvrđujući gotovo tri desetljeća predanoga rada male, ali ustrajne redakcije. Pokrenut u ratnim okolnostima 1998., list je postao spona među lovcima i čuvar lovačke tradicije te prepoznatljiv simbol Lovačkoga saveza Herceg Bosne. Kroz godine je pratio sve važne događaje, promicao hrvatski jezik i duh zajedništva. Današnji jubilej svjedoči da je iz male ideje nastalo veliko djelo – glasilo koje je postalo žila kucavica herceg-bosanskoga lovstva.

MALA REDAKCIJA, VELIKO DJELO

Četiri predsjednika, tri svečanosti i jedno glasilo – priča o listu koji je postao žila kucavica Lovačkoga saveza Herceg Bosne

PIŠE VLADO BOŠNJAK

POČETCI I RATNO VRIJEME

Utemeljenjem **Lovačkoga saveza Herceg Bosne** 20. listopada 1992. godine, pred tadašnje vodstvo postavljeni su brojni zadatci koje je trebalo žurno rješavati. U ratnim okolnostima najveći je problem bila komunikacija s članicama i institucijama. Mobitela nije bilo, a telefonske su veze bile otežane. Najsigurniji oblik informiranja bio je pisani dokument ili poruka preko poznanika.

Treba podsjetiti da je u to ratno vrijeme kroz Široki Brijeg svakodnevno prolazio velik broj ljudi iz različitih dijelova BiH, posebno onih pod nadzorom HVO-a. Na taj način sazivala su se tijela Saveza i slali materijali članicama.

RAZVOJ NAKON RATA

Završetkom ratnih sukoba Savez je pokrenuo niz aktivnosti. Već 1996. godine održana su streljačka natjecanja, kinološke smotre, polaganja lovačkih ispita, osnivanje i obnavljanje udruge te je započela promocija Saveza na međunarodnoj razini. Najveći problem bilo je to što informacije nisu dopirale do svih lovaca.

U listopadu 1996. Savez je posjetilo izaslanstvo **Hrvatskoga lovačkog saveza** u sastavu: predsjednik Ivan Tuškan, tajnik Dragutin Gajski, urednik *Lovačkoga vjesnika* Marijan Lekić i član Upravnoga odbora Nikša Vrhovac. Glavna je tema

razgovora bila izlazak našega Saveza na međunarodnu scenu. Dogovoreno je da će *Lovački vjesnik* redovito objavljivati vijesti iz Herceg-Bosne, a cijena pretplate za naše lovce bit će jednaka kao i u Hrvatskoj. Ova je informacija prosljeđena članicama i velik se broj lovaca pretplatio na *Lovački vjesnik*. Primjerice, u LD-u „Mosor“ Široki Brijeg pretplatilo se oko 80 lovaca. Ipak, pokazao se problem nedostatka dopisnika iz naših članica. Jedan od rijetkih redovitih suradnika bio je **Mladen Bešlić** iz Posušja. Vodstvo Saveza stoga je uvidjelo nužnost pokretanja vlastitoga glasila.

ODLUKA O POKRETANJU GLASILA

Na sjednici Upravnoga odbora 6. rujna 1997. godine u Tomislavgradu predsjedniku Saveza **Marinku Hrkaću** povjeren je zadatak da pripremi proširenu sjednicu o pokretanju lista. To je i učinjeno te je 21. studenoga 1997. godine u Širokom Brijegu donesena **Odluka o pokretanju lovačkog lista – glasila Lovačkog i Kinološkog saveza Hrvatske zajednice Herceg-Bosne**.

PRVI BROJ HOOPA!

U veljači 1998. godine Savez je kupio računalu i uveo telefon u ured, sve podređeno izdavanju glasila. Najvažnija je zadaća bila odabrati glavnoga urednika. Hrkać je razgovarao s mladim novinarom **Robertom Bubalom**, koji je prihvatio uredništvo. Prvi broj *Hoopa!* izašao je 4. srpnja 1998. godine, u nakladi od 10.000 primjeraka, besplatno za članove zahvaljujući donacijama. Ime lista dao je Marinko Hrkać. Značenje imena ostalo je djelomično tajnovito – neki su ga povezivali s Hrvatskim oslobodilačkim pokretom, drugi s uzvikom kojim se lovci, osobito u Hercegovini, dozivaju preko brda. Hrkać svoju namjeru nikada nije javno objasnio. Ipak, ime se ustalilo i postalo prepoznatljivo i izvan lovačke populacije.

Uređivački kolegij činili su: Marinko Hrkać, Vlado Soldo, fra Petar Krasić, Mirko Čolak, Slobodan Jurić i Robert Bubalo. Lektor je bio Jerko Ivanković, tajnik redakcije Vlado Bošnjak, urednik fotografije Marko Mandić, a računalnu obradu obavio Tomislav Spajić. List je tiskan u

Osvrt hrvatskoga "Lovačkog vjesnika" na izlazak prvoga broja Hoopa!

Izlazak prvoga broja Hoopa! proslavljen je i u domu tadašnjega predsjednika Saveza Marinka Hrkaća

Sastanak uredništva Hoopa! na Bilima 2016. godine

tiskari „Logotip“ Široki Brijeg, a predstav-
ljen u Franjevačkoj galeriji. Predstavili su
ga tadašnji župan Jozo Marić i mr. Vlado
Soldo.

S Bubalom kao urednikom objavljena
su 42 broja, nakon čega ga je naslijedio
sadašnji urednik **Dragan Naletilić**.

HOOP! KAO DVOMJESEČNIK I GODIŠNJAK

Prvi broj izazvao je veliko zadovoljstvo
među lovcima. Na sjednici Upravnoga
odбора 30. listopada 1998. godine dogo-
voreno je da list bude dvomjesečnik i da
dolazi na kućne adrese. Odlučeno je i da
se na kraju svake godine svi brojevi uvežu
u tvrdi uvez i dostave članicama – praksa
koja traje i danas.

Godine 2005. uređivanje lista preuzeo je
Dragan Naletilić, a tisak je preuzela tiskara
Suton d.o.o. Široki Brijeg. U uređivač-
kom kolegiju tada su bili: Mladen Bešlić,
Vlado Bošnjak, Ivica Jurić, Blago Lasić,
Ivica Lučić, Dragan Naletilić, Vlado Soldo
i Dobroslav Vrdoljak. Godine 2011. član
uređivačkoga kolegija postao je Tomi-
slav Mihaljević. Nakon smrti Dobroslava
Vrdoljaka (2018.) i Blage Lasića (2023.)
u uređivački kolegij ušli su Ivica Drmić i
Mate Buntić.

SADRŽAJ I RUBRIKE

Tijekom 27 godina u *Hoopu!* su objavljene
sve aktivnosti Saveza: skupštine, izvješća,
zaključci, pravilnici, zakonski akti, repor-
taže, feljtoni („Kako se stvarao lovački
savez“, „Lovno streljaštvo“), intervjui,
izvješća s međunarodnih skupova...
Stalne rubrike: „In memoriam“, „Pucanje
od smijeha“, „Križaljka“, „Lovačka kuhinja“
i „Riječ urednika – Pogled s čeke“. Po-
sebno mjesto zauzimaju tekstovi članica
Saveza, stručni članci o divljači, lovištima,
oružju, opremi, streljačkim i kinološkim
priredbama te teme iz ribarstva, planinar-
stva, ljekovitoga bilja i ekologije.
Fotografije su uvijek bile značajan dio
lista. Od 150 brojeva na naslovnica se
izmjenjuje 27 različitih motiva – najčešće
srnjak (25 puta), zatim vuk (11), medvjed
i tetrijeb (po 10), psi (10) te lovci i lovačka
obilježja (13).

Hoop! stiže na adrese svih lovaca, i u BiH i
u inozemstvo – oko 400 primjeraka u Hr-
vatsku, a mnogi i u druge zemlje Europe,
SAD, Kanadu i Australiju.

JUBILEJI

Prva svečanost bila je povodom 50. broja
Hoopa!, 29. prosinca 2006. u Mostaru. Pred-
sjednik Saveza **Ilija Vrljić** tada je naglasio:

„Savez izdaje i svoje lovačko glasilo *Hoop!*,
koje je žila kucavica njegova rada. Pedeset
brojeva toga lista znači pedeset velikih
pobjeda na dobrobit hrvatskoga lovačkog
korpusa i lovstva u BiH.“

A glavni urednik, Dragan Naletilić, na
kraju svoga izlaganja rekao je: „Pedeset
brojeva jednoga dvomjesečnika vrijedan je
jubilej. *Hoop!*, naš slavljenik, neka uvi-
jek bude list koji će svaki lovac radosno
iščekivati, koji će kontinuirano njegovati
lijepu hrvatsku lovačku riječ te biti ponos i
oslonac hrvatskoga lovca u BiH i Lovač-
koga saveza Herceg-Bosne. U njemu neka
svi ljudi dobre volje prepoznaju glasilo u
službi prirode i života.“

Druga svečanost bila je povodom 100.
broja, 14. studenoga 2015. godine u Ku-
presu. Uz nazočnost utemeljitelja glasila
Hoopa!, članova radnih tijela Saveza, pred-
stavnika članica, uređivačkoga kolegija,
dopisnika, poslovnih partnera i sponzora
te predstavnika drugih lovačkih i kinološ-
kih saveza, nazočne je u ulozi domaćina
pozdravio predsjednik Lovačkoga saveza
Herceg Bosne **Slavko Marin**. Između
ostaloga rekao je:

„Naš je list jedan od stupova na kojima
počiva naš lovački savez. Drugi stup je
naše članstvo, a treći stup, bez kojega

Izlazak 100. broja Hoopa! svečano je obilježen u Kupresu 2015. godine

Izlazak 50. broja svečano je obilježen 2006. godine u Mostaru

ne bi bilo ni prva dva, jest ljubav prema lovstvu. Upravo zbog te ljubavi mi smo danas svi ovdje okupljeni – kao volonteri i ljudi koji u ovom segmentu svojim radom doprinosimo zajednici onim sadržajima što ih ova djelatnost nosi sa sobom.“

Glavni urednik Dragan Naletilić istaknuo je tada:

„Hoop! je respektabilno lovačko glasilo koje njeguje hrvatski jezik, što je za hrvatski narod i prilike u BiH od osobite važnosti. Kao takvo, ono je ogledalo i okosnica hercegbosanskoga lovstva. Na Savezu i njegovim članicama jest zadaća da tako i ostane.“

Na svečanosti u Kupresu uručene su zahvalnice pojedincima, institucijama i organizacijama – u znak priznanja i zahvalnosti za potporu bez koje *Hoop!* ne bi bio ono što je danas.

Deset godina kasnije, došao je trenutak obilježavanja 150. broja – nova prigoda za susrete i razgovore o lovstvu i *Hoopu!*, poveznici svih lovača Lovačkoga saveza Herceg Bosne. Zanimljivost jubileja jest da je svaki predsjednik Saveza do sada predsjedao jednim od velikih *Hoopovih!* slavlja:

- Marinko Hrkać – promocija prvoga broja
 - Ilija Vrljić – 50. broj
 - Slavko Marin – 100. broj
 - Dragan Guberac – 150. broj
- Neka se taj niz nastavi i ubuduće, jer svaka nova obljetnica *Hoop!* nije samo broj u nizu, nego potvrda kontinuiteta, zajedništva i predanosti lovstvu. Svaki od ovih jubileja podsjetnik je na trud i entuzijazam svih onih koji su tijekom gotovo tri desetljeća gradili i čuvali glasilo Saveza, a ujedno i poticaj da i buduće generacije nastave njegovati ovu vrijednu tradiciju.

IZASLANSTVO LOVAČKOGA SAVEZA HERCEG BOSNE SUDJELOVALO NA KOORDINACIJSKOM CIC FORUMU ZA SREDNJU I ISTOČNU EUROPU

IZAZOVI u upravljanju sitnom divljači

PIŠE MATE BUNTIĆ

Nedostatak jedinstvenih propisa, baze podataka i sustava financiranja otežava održivo gospodarenje i očuvanje brojnosti sitne divljači

Sudionici CIC Forumu

Ovogodišnji Koordinacijski CIC forum za srednju i istočnu Europu održan je od 16. do 19. listopada 2025. u mjestu Vásárosnamény, na krajnjem istoku Mađarske. Glavna tema Forumu bilo je upravljanje sitnom divljači.

LSHB-a. Zemlje promatrači bile su Ukrajina i Kosovo, koje još uvijek čekaju na svoje članstvo u CIC-u – krovnoj međunarodnoj federaciji lovača, kao i na članstvo u FACE-u – krovnoj europskoj federaciji lovaca.

CIC Forum otvorili su predsjednik Koordinacijskog foruma CIC-a za srednju i istočnu Europu dr. Imrich Šuba iz Slovačke te veleposlanik CIC-a Tamás Marghescu iz Mađarske, nakon čega su uslijedila pojedinačna izlaganja predstavnika

SUDIONICI I TEME FORUMA

Na Forumu su sudjelovale sljedeće punopravne članice CIC-a: Lovački savez Slovačke, Lovački savez Mađarske, Lovački savez Rumunjske, Lovački savez Bugarske, Lovački savez Srbije te Lovački savez Herceg Bosne, čije su izaslanstvo činili prof. dr. Mate Buntić i Stojan Musa – dopredsjednici LSHB-a te mr. Ivica Lučić – tajnik

Imrich Šuba (lijevo) i Tamás Marghescu (desno)

Prof. dr. Mate Buntić – prezentacija teme „Small Game in Bosnia and Herzegovina“

članica CIC-a o upravljanju sitnom divljači. Glavnina problema u upravljanju sitnom divljači u zemljama članicama Europske unije leži u složenom briselskom birokratskom aparatu, često nenaklonjenom lovu i lovcima, te u nerazumijevanju uloge lovaca u očuvanju bioraznolikosti. Dodatne poteškoće stvaraju kontinuirane borbe sa „zelenima“ (koji su, kako se slikovito reklo, „do podne zeleni, a poslijepodne

crveni“) i njihova lažna borba za dobrobit životinja. Drugu skupinu problema čine nekontrolirana upotreba pesticida te bolesti sitne divljači, koje već dugi niz godina uzrokuju pad populacije. Većina sudionika istaknula je i kako interes za krupnu divljač znatno nadmašuje zanimanje za lov sitne divljači.

IZAZOVI U BIH LOVSTVU

Lovački savez Herceg Bosne u okviru Foruma izložio je temu

Otvaranje natjecanja u disciplini donošenja divljači iz zaklona

„Small Game in Bosnia and Herzegovina“ (Sitna divljač u BiH), u kojoj je istaknuo problematiku upravljanja sitnom divljači u BiH zbog složenoga političkog ustroja države. Iz toga ustroja proizlaze i brojni izazovi za adekvatno upravljanje sitnom divljači, među kojima su: nepostojanje jedinstvenoga zakona o lovstvu, jedinstvene baze podataka i sustava monitoringa, zatim opadajući interes lovaca za tu vrstu divljači te izostanak sustavnog financiranja lovstva i zaštite divljači na državnoj, federalnoj i županijskoj razini. Dodatni problem proizlazi iz činjenice da u pojedinim županijama Federacije BiH, kao i u Brčko Distriktu, još uvijek nisu u potpunosti utemeljena lovišta, što je osnovni preduvjet za njihovu dodjelu u zakup te sustavno praćenje,

lov i zaštitu kako krupne, tako i sitne divljači.

ISKUSTVO UKRAJINE I POSLJEDICE ZABRANE LOVA

Zemlje promatrači – Kosovo i Ukrajina – također su iznijele svoju problematiku upravljanja sitnom divljači. Osobito je bilo zanimljivo izlaganje Viktora Chervonyija iz Ukrajine, koji je predstavio negativne posljedice zabrane lova u Ukrajini, uvedene zbog ratnoga sukoba s Rusijom. Jedna od tih posljedica jest nagli porast broja predatora – populacija čaglja povećala se u nepune tri godine za gotovo 400 %. Zabilježen je i porast zaraznih bolesti, osobito bjesnoće kod lisica. Ovaj primjer jasno pokazuje da je potpuna zabrana lova jedna od najnepovoljnijih mjera u kontekstu upravljanja divljači.

Otvaranje natjecanja Vizsla CACIT All-Round Championship

MEĐUNARODNO NATJECANJE I DRUGA SESIJA FORUMA

Nakon prve sesije izlaganja sudionici Foruma pridružili su se manifestaciji Međunarodnog natjecanja CACIT za mađarske vižle, koje se neprekidno održava od 1972. godine i predstavlja vrhunac lovne kinologije u ocjenjivanju rada kontinentalnih ptičara. Natjecanje obuhvaća 23 discipline, a izaslanici LSHB-a imali su priliku pratiti segment rada koji se odnosio na donošenje divljači iz zaklona. Nažalost, zbog nastavka programa CIC Foruma nisu mogli prisustvovati ostalim disciplinama. Tema druge sesije CIC Foruma bila je „Upravljanje sitnom divljači u današnjem prirodnom i političkom okruženju“, o kojoj je govorio Péter Pál Hajas – mađarski farmer, lovac i zaljubljenik u prirodu. Na primjeru vlastitoga poljoprivrednog gospodarstva pokazao je kako se dobrim upravljanjem i suradnjom s farmerima, poljoprivrednicima, Ministarstvom poljoprivrede i lokalnom zajednicom mogu postići impresivni rezultati u upravljanju sitnom divljači, osobito u poboljšanju boniteta lovišta, povećanju brojnosti i unapređenju zdravstvenoga stanja divljači. CIC Forum zaključen je obraćanjima dr. Imricha Šube iz Slovačke i Tamása Marghescua iz Mađarske, koji su naglasili da buduće upravljanje sitnom divljači u Europi može biti uspješno jedino kroz suradnju i sinergiju lovaca, stočara, poljoprivrednika te donositelja političkih odluka, uz uspostavu istinskoga monitoringa koji će pružiti stvarnu, a ne iskrivljenu sliku o brojnosti i zdravstvenom stanju sitne divljači.

OKRUGLI STOL O EKONOMSKOM DOPRINOSU LOVA I STRELJAŠTVA

Lov i streljaštvo donose 180 milijardi eura europskom gospodarstvu

Na razini Europskoga parlamenta predstavljeni su rezultati studije Sveučilišta u Urbinu o socioekonomskom učinku lova, sportskoga streljaštva i srodnih sektora

PIŠE MATE BUNTIĆ

U Bruxellesu je 30. rujna 2025. na razini Europskoga parlamenta održan okrugli stol o gospodarskom doprinosu lova, streljaštva i s njima povezanih sektora.

Povod je bila akademska studija „Socioekonomski utjecaj lova, sportskog streljaštva i srodnih sektora u Europi“, koju je provelo Sveučilište u Urbinu.

Rezultati istraživanja predstavljeni su Europskom parlamentu te su pokazali da lov, sportsko streljaštvo i srodni sektori na godišnjoj razini doprinose europskom gospodarstvu sa 180 milijardi eura, podržavajući više od 1,1 milijun radnih mjesta u 30 zemalja – uključujući sve članice Europske unije, Norvešku, Švicarsku i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Studija pokazuje da je gospodarska aktivnost snažno povezana s europskim sektorima lova i streljaštva. Europski lovci i sportski strijelci, čiji ukupni godišnji izdaci – isključujući kupnju vatrenoga oružja i streljiva – iznose 96,3 milijarde eura, čine važan dio te strukture.

Zapošljavanje povezano s tom potražnjom obuhvaća 84.691 zaposlenika u proizvodnji i 490.936 zaposlenika u uslužnim djelatnostima.

Studija dodatno ističe snažne izvozne rezultate sektora: europska industrija vatrenoga oružja ostvaruje trgovinski suficit od 1,36 milijardi eura, a industrija streljiva

dodatnih 399 milijuna eura. Ovu izvoznu snagu nadopunjuje gotovo 96,3 milijarde eura godišnjih izdataka lovaca i sportskih strijelaca.

Istraživanjem je obuhvaćeno 218 tvrtki za proizvodnju vatrenoga oružja sa 16.188 zaposlenika i ukupnim prometom od 3,27 milijardi eura, te 193 tvrtke industrije streljiva s 10.822 zaposlenika i prometom od 2,54 milijarde eura. Obje industrije ostvaruju pozitivan trgovinski saldo, s izvozom koji premašuje uvoz. Industrija dijelova i opreme obuhvaća 637 tvrtki i 6.842 zaposlenika, a pomoćni sektori zapošljavaju 40.023 radnika uz procijenjeni promet od 6,28 milijardi eura.

Zaključno, studija naglašava da sektor vatrenoga oružja i streljiva za civilnu upotrebu – uključujući lanac opskrbe i distribucije te sve proizvode i usluge povezane s lovom i streljaštvom – nije sporedna djelatnost, nego predstavlja značajan doprinos europskoj trgovini i zapošljavanju, čineći gotovo

1 % BDP-a zemalja obuhvaćenih istraživanjem.

Socioekonomska vrijednost povezana s lovom i streljaštvom, prema rezultatima, veća je nego što su pokazivale prethodne studije. Iako sveobuhvatna, studija nije obuhvatila druge važne aspekte lova i odstrela, poput ekonomskog doprinosa mesa divljači te ekoloških i društvenih koristi lovstva.

Taj je nedostatak djelomice nadopunjen prezentacijom iz Ujedinjenog Kraljevstva, koja je pokazala da odstrel divljači u toj zemlji obogaćuje prirodu, potiče dobrobit i podržava ruralno gospodarstvo. Samo odstrel godišnje doprinosi bruto dodanoj vrijednosti od 3,3 milijarde funti, upravlja s više od 7,6 milijuna hektara staništa za divlje životinje te podržava 146.700 radnih mjesta. Osim gospodarskoga utjecaja, odstrel pruža prijateljstvo, osjećaj svrhotosti i osigurava zdravu divljač za stol – što ima neprocjenjivu vrijednost i za ljude i za prirodu.

Tradicija, izazov i poštovanje

Lov na divlju svinju jedan je od najuzbudljivijih i najzahtjevnijih doživljaja u lovištu. Ova oprezna, snažna i inteligentna životinja traži od lovca izdržljivost, preciznost i veliko iskustvo. Vepar ne prašta pogrešku – zato svaki susret s njim ostaje duboko urezan u sjećanje

PIŠE **TOMISLAV MIHALJEVIĆ**

Divlja svinja naša je autohtona divljač čija je brojnost posljednjih godina znatno porasla. Upravo ta brojnost određuje i način lovnoga gospodarenja ovom vrstom, uz redovit i pravilan odstrel. Divlja svinja jedini je

papkar nepreživač. U lovačkoj se terminologiji mužjak ustaljeno naziva vepar, ženka krmača, mladunčad prasad, a godišnjaci do druge godine života nazimad.

ŽIVOT U KRDU I SEZONA BUCANJA

Divlje svinje društvene su životinje koje najčešće nalazimo u skupinama sastavljenima od ženki, prasadi i nazimadi. Stari mužjaci drže se podalje od

krda. Krdo ima jasno definiranu, matrijarhalnu strukturu, a predvodi ga starija ženka. Nakon što budu istjerani iz krda, mladi mužjaci oblikuju manje skupine. Tek u sezoni parenja (bucanje) stari veprovi prilaze krdu i rastjeruju mlade mužjake, pri čemu nerijetko dolazi do borbi.

Vrijeme parenja poprilično je rastezljivo, uobičajeno od jeseni do prosinca. Mjesta parenja prepoznaju se po karakteri-

stičnom glasanju. Velike borbe nastupaju ponajprije kada se susretne dva podjednako snažna vepa. Ako početno zastrašivanje veličinom i kljovama ne uspije, započinje borba. Za obranu ključno je zadebljanje potkožja plečke s elementima hrskavice, tzv. slin, u kojem se ponekad nađu i ulomci protivnikovih kljova. Vepar je poligaman te se u sezoni pari s 3 – 5 ženki.

GRABA, OSJETILA I PONAŠANJE

Tijelo divlje svinje snažno je i zbijeno; u grebenu su visoke 90 – 110 cm, a duljina od vrha njuške do repa doseže do 155 cm. Tjelesna težina veprova može premašiti 200 kg. Tjelesni pokrov divljih svinja čine, osobito zimi, gusta poddlaka (malje), preko koje je sloj krute dlake – čekinje.

Vid vepra slabije je razvijen, ali su sluh i njuh izvrsni. Građa tijela s moćnim vratom podsjeća na torpedu; smatrati ga nespretnim opasna je zabluda. Vepar je iznimno brz i okretan. Lov na vepra nosi određene rizike, ali pruža snažno iskustvo: iščekivanje, pucketanje suhih grana, adrenalin, hitac i konačno trofej ostavljaju dubok dojam. Iskusi lovci znaju da je lovac koji je barem jednom odstrijelio staroga trofejnog vepra vrijedan poštovanja – kako zbog uspjeha, tako i zbog hrabrosti.

SEZONA LOVA I PRIPREMA LOVCA

Sezona lova na vepra i nazima traje od 1. siječnja do 31. prosinca, a lov na ženke dopušten je od početka kolovoza do kraja prosinca. Love se s čeke, piršom (prikrađanjem), sa psima te u pogonskim lovovima. Uvijek treba imati na umu da je vepar inteligentna, iznimno snažna i potencijalno opasna životinja te tijekom lova puška treba biti napunjena i spremna za siguran hitac.

Lov na vepra popularan je među lovcima koji vole uzbuđenje i rivalstvo s njim. Da bi se lovac vratio kući s ovim cijenjenim trofejem, mora biti precizan u gađanju, izdržljiv, oštra vida i sluha. Na ovaj popis treba dodati i samodisciplinu, sposobnost dobrog čitanja tragova, točnost i poznavanje navika vepra. Prije početka lova potrebno je proučiti mjesta na kojima

se divlje svinje hrane, pronaći staze kojima se kreću i obratiti pozornost na stabla o koja se vepar češe. Uvijek treba čekati vepa uz vjetar, pritom vodeći računa da se između lovca i divljači nalazi dovoljno prirodnih zapreka kako bi se ostalo neprimijećenim.

Prije i tijekom lova ne preporučuje se pušiti, piti alkohol ni koristiti dezodoranse ili mirisne kreme. Vepar ima izuzetno razvijeno osjetilo mirisa i lako prepoznaje svaki strani miris. Iskusi lovci savjetuju da se odjeća prije lova provjetri te da se u lov nosi isključivo odjeća bez umjetnih mirisa.

Nakon što se pronađu tragovi vepa i utvrdi mjesto njegova ulaska i izlaska u teren, valja se temeljito pripremiti, jer to je znak da vepar redovito obilazi to područje. Uspješno loviti vepra moguće je tek kada lovac dobro upozna njegove životne navike.

Vepar noći redovito provodi na teško pristupačnim mjestima, zaštićen ne samo od ljudi nego i od vjetra. Njegovo je kretanje uglavnom predvidljivo – bira ista mjesta za hranjenje i počinak te se kreće uvijek istim stazama, u oba smjera. Većina se lovaca slaže da je lov na vepra jedan od najrizičnijih i najopasnijih lovova – često se uspoređuje s lovom

na medvjeda. U usporedbi s drugim vrstama lova, zahtijeva višestruko pažljiviju i savjetniju pripremu. Čak se i vrlo iskusi lovci rijetko odlučuju sami upustiti u takav pothvat. Mladim se lovcima preporučuje učiti od iskusnijih: gdje i kada se vepar hrani, gdje se odmara, koje su mu prijelazne staze i kako mu se etično i sigurno može približiti.

Nikada se ne smije približavati ranjenom vepu dok se ne bude potpuno sigurno da je mrtav. Ako je dlaka na leđima nakostriješena, a uši su preklapljene, vepar je još živ i sprema se za napad. Preporučuje se kontrolni hitac u području iza uha jer ranjena divljač svojim ostrim kljovama može prouzročiti teške ozljede. Uvijek treba imati na umu da je najbolje unaprijed pronaći zaklon u koji se lovac može skloniti u slučaju napada.

NAČINI LOVA

U lovu na divlju svinju primjenjuju se pojedinačni i skupni (grupni) lovovi. S uzgojnog je gledišta pojedinačni lov prednost jer omogućuje bolju prosudbu grla i kvalitetniji odabir za odstrel.

Od metoda pojedinačnoga lova na svinje najčešće se prakticira lov dočekom – sa zemlje ili s visoke čeke – zatim lov

prikrađanjem (posebice kada je riječ o veprovima), rjeđe lov pogonom, te lov potraživanjem sa psom.

Lov s čeke najčešći je i dostupan gotovo svakom lovcu. Temelji se na privlačenju krda na hranu ili čekanju na stalnim hranilištima i prijelazima. U pravilu su čeke izgrađene uz hranilišta. Divlja svinja najčešće se hrani u sumrak i noću, što nije najsigurnije vrijeme za precizan hitac, pa su za takav lov najpovoljnija otvorena mjesta i noći obasjane mjesecinom. Danas se pritom često koristi noćna optika, koja omogućuje bolju vidljivost i sigurniji odstrel.

Lov prikrađanjem (piršom) smatra se najetičnijim i najsportskijim načinom lova. U njemu se ispituju hrabrost, izdržljivost i vještina lovca, kao i njegova sposobnost da uđe u trag vepu te mu se tiho i neprimjetno približi za siguran pogodak.

Vepar se najčešće lovi u sumrak na hranilištu ili danju na logi. Glavna je zadaća lovca potraga za svježim tragom, pri čemu je važno poznavati obrasce ponašanja i hranilišta lokalnih veprova u različitim godišnjim dobima.

Lovac se kreće uz vjetar, nećujno i s potpunom koncentracijom, osluškujući svaki zvuk.

Krik uznemirene ptice ili šum granja mogu odati približavanje vepra. Kada se krdo počne hraniti, njihove aktivnosti – osobito rovanje – stvaraju prepoznatljivu buku koja olakšava opažanje i procjenu divljači. Činjenica da se divlje svinje rado kreću istim stazama i čistinama znatno olakšava njihovo praćenje: vepar izlazi na hranu i vraća se na počinak istim putem, što iskusnom lovcu omogućuje preciznije planiranje i uspješniji pristup. Skupni lov na vepre sa psima goničima i dalje je jedan od najprestižnijih i najzanimljivijih oblika lova. Ujedno je to i najzastupljenija vrsta lova na našem području. Od skupnih se metoda najčešće prakticiraju prigon i pogon.

Za lov vepre goničima najvažnija je dobra blokada i velika disciplina lovaca. Ako vepar probije blokadu, odvlači goniče, koji ga nerijetko gone satima. Upravo je ta njihova upornost istodobno i najveća prednost i mana – zbog nje lov ponekad završava već na početku.

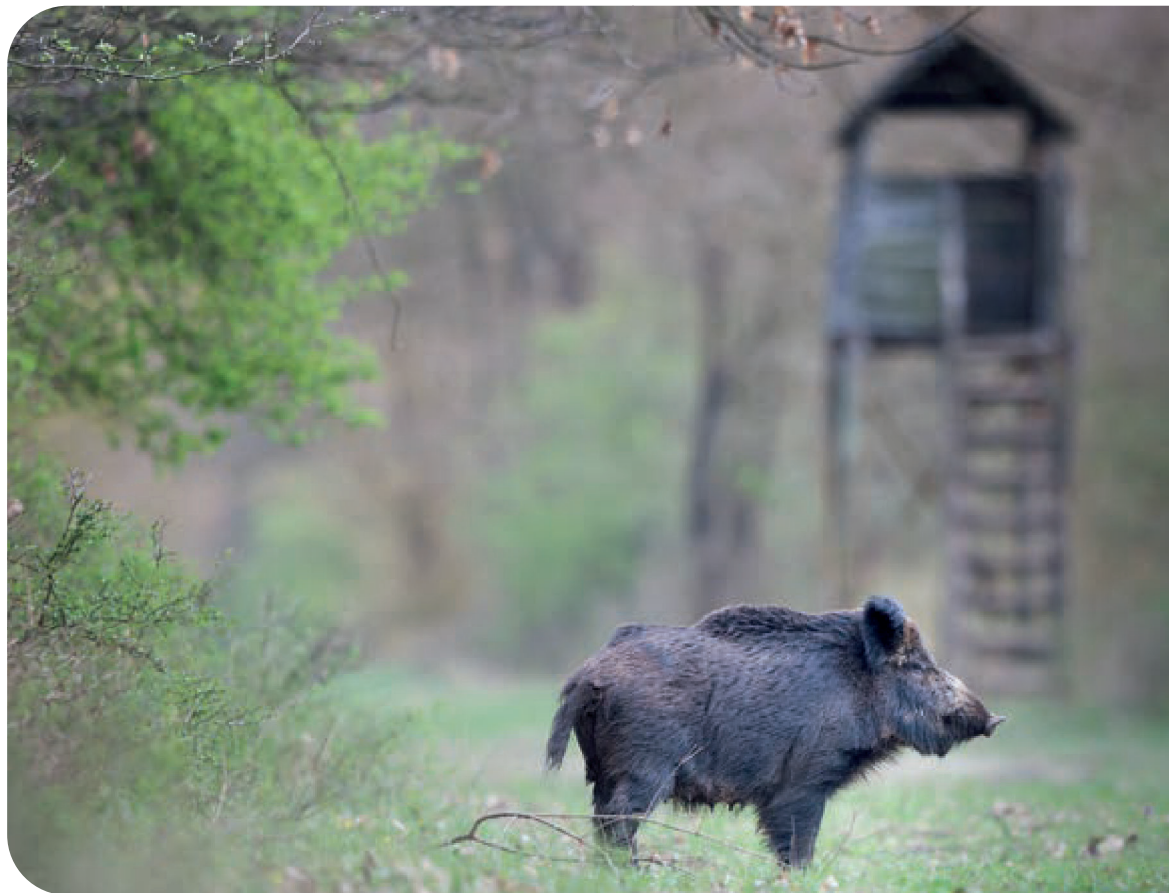
PSI SVINJARI – POMOĆNICI U LOVU

Da bi se vepar uspješno lovio, osnovni je uvjet da skupina raspolaže kvalitetnim i dobro obučanim psima. U lovištima bez srneće divljači nema većih problema, jer svaki pas s dovoljno oštine i dobrim prijamom traga može bez teškoća loviti divlje svinje. Međutim, u lovištima bogatima srnećom divljači nužno je imati selektivnoga psa – tzv. svinjara koji traži i goni isključivo divlju svinju. Pas „svažtar“, koji juri svu divljač, u takvim lovištima gotovo je neupotrebljiv. S obzirom na način lova te konfiguraciju i veličinu terena, razlikuju se dvije skupine pasa svinjara. Na području sjeveroistočne Bosne i Hercegovine za lov su pogodni brak jazavčari, goniči, lovni terijeri i prepeličari.

Na južnim područjima kratkonoge pasmine te psi kratkoga traženja i kratkoga gona gotovo su neupotrebljivi; ondje su dugonogi goniči nezamjenjivi. Obučenost pasa isključivo za lov divlje svinje nužna je kako ne bi uznemirivali druge

sa psima goničima najatraktivniji je mnogim lovcima. Da bi pas pružio istinsko zadovoljstvo i uživanje u lovu, mora biti dobro obučen, kako bi se u potpunosti iskoristio njegov urođeni potencijal. Teško je govoriti o uspješnom lovu na

niti samo oštar i ustrajan pas. Bojažljivo štene, loše naravi i slaboga karaktera nije prikladno za obuku. Perspektivno je štene koje se samostalno udaljava od vlasnika, ima izražen nagon za istraživanjem te rado i uporno radi na tragu.

vrste divljači. Krmače redovito napuštaju određeno mjesto pri dolasku pasa, a veprovi se obično odlučuju na ostanak, uzdajući se u vlastitu snagu i obranu. U takvim okolnostima lovac im može prići na udaljenost dovoljnu za ispravan i siguran hitac.

GONIČI – SRCE I DUŠA LOVA NA VEPRU

Sukladno članku 12. Pravilnika o vrsti i broju pasa za lov na pojedine vrste divljači, psi goniči mogu se koristiti u lovištu samo nakon odobrenja korisnika lovišta. S goničima je dopušteno loviti od 1. listopada do 5. siječnja (odnosno od prve nedjelje u listopadu). Lov na divlju svinju

divlje svinje bez dobrih pasa, a obuka pasa namijenjenih lovu posao je koji zahtijeva izvrsno poznavanje kinologije. U planinskim lovištima Bosne i Hercegovine najčešće se koriste dugonogi goniči, a najzastupljenije pasmine su posavski i istarski gonič, bosanski barak i balkanski trobojni gonič. Nužno je obučiti psa goniča da se na poziv vraća lovcu, kako bi se mogao kontrolirati po terenu. Na taj se način izbjegava gubitak pasa (napadi vukova, krađa) i šteta na plemenitoj divljači. Da bi se odgojio kvalitetan gonič za divlje svinje, potrebno je više elemenata skladno povezati u jednu cjelinu. Vepre može uspješno „držati“ i go-

U traženju ranjene ili odstrije-ljene divljači koriste se psi krvo-sljednici i drugi psi koji prate krvni trag na povodcu, uz uvjet da su položili radni ispit.

KADA PUCATI – I KADA PRIČEKATI

Na prvi znak približavanja vepre, karabin – već napunjen – otključava se i priprema za hitac. Unaprijed treba odlučiti u koji dio tijela ciljati. Vepar redovito izlazi posljednji; ako izlazi u paru, najčešće se puca druga životinja, jer je to obično vepar, dok ženka ide prva. Ako se vepar stalno kreće, fućkanje ga može kratko zaustaviti. Nerijetko, čim osjeti ljudski miris, vepar se brzo udalji.

Ako je vepar ranjen, treba ga dokrajčiti sljedećim hitcem, što mirnije i odlučnije. Udalji li se ranjeni vepar, nikada se ne ide sam u potragu. Potragu treba provoditi u skupini od 2-3 lovca, po mogućnosti sa psom krvosljednikom, i to tijekom

”

Lov na vepra nije samo borba snage i vještine – to je ispit strpljenja, poštovanja i srca svakoga lovca

”

dana. Vrlo često je ranjena divljač noću nevidljiva, a tek se u zoru otkrije da leži u blizini. Nemoguće je pronaći ranjenu životinju noću, osobito bez psa krvosljednika. Radi sigurnosti, nikada ne treba pucati u nejasnu siluetu ili obris, jer se u lovištu mogu naći izgubljeni izletnici, lovci ili planinari. U lovu na vepra lovac mora biti spreman na hitac u svakom trenutku. Najbolje je zaustaviti se u blizini prirodnih prepreka iza kojih se, u slučaju osvetničkog napada vepra, može skloniti i zaštititi. Uvijek treba imati na umu da je vepar iznimno opasan kada je ranjen. Divljači se smije prići samo ako ste potpuno sigurni

da je mrtva, jer je ranjeni vepar osobito opasan i može napasti iznenada. Preporučena mjesta za pogodak su plečka (zona vitalnih organa), kralježnica i glava. Pucanje u čelo divljači koja juri prema lovcu rizično je, jer postoji velika vjerojatnost promašaja. U slučaju neuspješnog hitca, ispravno je odmaknuti se s putanje vepa i pokušati ponovno nakon njegova prolaska.

SIGURNOST PRIJE SVEGA

Za uspješan i siguran lov vepra potrebno je poznavati osnovna pravila. Prije izlaska u lov uvijek treba provjeriti ispravnost oružja i pouzdanost streljiva. Svaki lovac strepi od mogućega zastoja puške, jer takav trenutak može stajati života ili zdravlja. Precizan i siguran hitac ponekad zahtijeva i više pokušaja. S poluautomatskom puškom to je lakše, a kod karabina ponekad jednostavno nema dovoljno vremena za ponovno punjenje. Ako je vepar ranjen, može naglo potrčati prema lovcu, a tada možda neće biti vremena za dodatni hitac. U takvoj situaciji ne smije se paničariti: valja pričekati da se razmak smanji i naglo baciti u stranu – u pravilu, vepar drugi put ne ponavlja napad, nego produži dalje. Odjeća i obuća moraju biti udobne i prilagođene terenu. Preporučuje se uporaba optičkih ciljnika, koji omogućuju precizan odstrel iz prvoga hitca i to sa sigurne udaljenosti. Nikada se ne smije pratiti ranjeni vepar „za petama“ ni ići bez psa krvosljednika. Iskusni lovci savjetuju da nakon hitca treba pričekati 10 do 20 minuta pa tek onda krenuti slijediti tragove ranjene divljači. U skupnome lovu, kada se lovi pogonom ili prigonom, dopušteno je pucati samo ispred sebe i to uz odobrenje lovnika, sve dok pogoniči ne dođu na udaljenost na kojoj nema opasnosti od ranjavanja. Ta

”

Prije izlaska: provjeri oružje i streljivo.

U lovištu: uvijek drži pušku napunjenom i spremnom.

Ranjen vepar: ne prilazi – pričekaj 10 – 20 minuta i potragu vodi s 2-3 lovca i psom krvosljednikom.

U skupnome lovu: puca se samo na odobrenje lovnika i isključivo ispred sebe.

udaljenost ovisi o konfiguraciji i obraslosti terena, a određuje je lovnik za svaki pojedini pogon. Na zvučni znak lovnika započinje lov i dopušteno je pucanje; na njegov znak gađanje se prekida – bilo da je riječ o završetku lova, bilo o privremenom prekidu zbog odmora, obroka i sličnih razloga.

Tijekom lova u visokim kulturama, žbunju ili šumi, kao i u svim situacijama slabe preglednosti ili smanjene vidljivosti, lovac koji prvi uoči ljude ili stoku dužan je upozoriti ostale lovce kako ne bi došlo do nesreće. Trofej divlje svinje su očnjaci vepa. Gornji se očnjaci nazivaju brusačima, a donji sjekačima; zajedno čine kljove, glavni trofej divlje svinje. Očnjaci krmače nazivaju se klicama i ne smatraju se trofejem.

IZBOR PUŠKE I STRELJIVA ZA DIVLJU SVINJU

U izboru oružja i kalibra za lov na divlju svinju mogu se koristiti i puške risanice i puške glatkih cijevi. U praksi su česti kalibri 7×64, 7×65 R, 7 mm Rem. Mag., 8×57 IS, 9,3×62 i slični. U slučaju lova sačmaricom, umjesto klasičnih naboja sa sačmom, koriste se jedinična zrna („kugle“). Sukladno članku 10. Pravilnika o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja kod odstrjela krupne divljači, sudionici lova mogu upotrebljavati oružje s užljebljenim cijevima i odgovarajuće naboje uz poštovanje

propisanih uvjeta. Iznimno, pri odstrelu divlje svinje dopuštena je uporaba jediničnoga zrna iz lovačke puške sačmarice, pri čemu je najveća dopuštena daljina gađanja za tu metodu 40 metara. Prema istom propisu određeni su i opći minimalni uvjeti za odstrel krupne divljači: minimalni kalibar 7 mm, minimalna masa zrna 8,20 g te minimalna energija 2.500 J, kao i najveća dopuštena daljina gađanja do 150 metara (ovisno o oružju i načinu lova). Na temelju preferiranoga načina lova treba pristupiti odabiru vrste puške i kalibra. Ako lovac lovi piršom, s čeke ili u jesenskoj sezoni pogonskim lovom sa psima, time se sužava izbor oružja. Neki lovci traže „univerzalni“ kalibar za više načina lova, no u praksi je često bolja kupnja puške prilagođene primarnom načinu lova. Za lov s čeke karabin se obično upucava na udaljenost do 150 m. Odabir kalibra i oružja treba uskladiti s terenom i očekivanom udaljenošću gađanja; ne puca se preko razumne udaljenosti, jer to povećava vjerojatnost promašaja i ranjavanja. Mnogi lovci preferiraju poluautomatske puške zbog mogućnosti brzoga ispaljivanja više metaka. Lovačko streljivo za karabine znatno je raznovrsnije nego streljivo za glatke cijevi, stoga izbor streljiva treba prilagoditi vrsti oružja, kalibru i namjeni.

Pravilna kombinacija puške, optičkoga ciljnika i nosača ključna je za uspješan i siguran lov vepa. U tekstu su objašnjeni osnovni tipovi oružja, kriteriji za odabir ciljnika prema načinu lova (prigon/pogon nasuprot čekanju) te praktični savjeti za montažu i upucavanje

Oružje i optika za lov na divlju svinju

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Divlja svinja, uz srneću divljač, spada među krupnu divljač koja se najviše lovi na području Bosne i Hercegovine. Odlikuju je velika brojnost i brz prirast, što zahtijeva stalni nadzor kako bi se spriječila nekontrolirana eksplozija populacije. Lov na divlju svinju

izrazito je atraktivan, izazovan i uzbuđljiv, ali ujedno i opasan. Ranjen vepar nije divljač za podcjenjivanje – često napada lovca i može mu nanijeti ozljede koje ugrožavaju život. Zato lovac mora posjedovati prikladno oružje: ono je osnovno sredstvo za regulaciju i selekciju krupne divljači, bilo da životinja stoji ili se kreće. Izbor oružja širok je – od lovačke puške sačmarice, preko lovačkoga karabina, kombiniranih pušaka do jednometke. Iako se optički ciljnik i nosač optičkoga ciljnika formalno svrstavaju u dodatnu opremu, mnogi lovci (osobito oni koji love karabinom) smatraju ih

nužnima. Optički ciljnik lovcu omogućuje precizno gađanje na maksimalno dopuštenim udaljenostima – i u dobrim svjetlosnim uvjetima i pri slabijoj vidljivosti, pa čak i noću (uz odgovarajuću noćnu opremu).

ORUŽJE ZA LOV DIVLJE SVINJE

Divlja svinja je jedina vrsta krupne divljači čiji je odstrel dopušten iz lovačke puške sačmarice. Stoga se za lov divljih svinja, ovisno o vrsti lova, koristi širok spektar oružja.

Puške sačmarice. Najraširenije su lovačke puške sačmarice: jednocijevke, dvocijevke (polo-

žare ili bokerice) i petometke. Bokerica lovcu često pruža šire vidno polje nego položara. Petometke mogu biti poluautomatske ili tzv. pumparice (engl. pump action), a broj naboja u pušci mora biti usklađen sa zakonom. Mnoge sačmarice opremljene su i specijalnom, ojačanom cijevi za ispaljivanje jediničnih zrna te nosačima za optiku, što omogućuje preciznije gađanje na većim udaljenostima. Ograničenja uporabe sačmarica u lovu na divlju svinju odnose se na vrstu i udaljenost gađanja: iz sačmarice se smiju koristiti isključivo jedinična zrna, a najveća dopuštena

daljina gađanja njima ne smije prelaziti 40 metara.

Karabini i poluautomati.

Velik broj lovaca posjeduje lovačke karabine – najčešće s okretno-cilindričnim zatvaračem, ali prisutni su i poluautomatski karabini te karabini s ravnim (linearnim) repetirnim mehanizmom. Karabin je standardni izbor kada su potrebni precizniji hitci na većim udaljenostima.

Kombinirane i specijalne

puške. Kombinirane puške (polurisanice) s jednom karabinskom i jednom sačmenom cijevi često su dobro rješenje za lov na malim udaljenostima i u pokrivenom terenu. Trocijevke, koje mogu imati dvije karabinske ili dvije sačmene cijevi, u treću cijev omogućuju umetanje specijalnoga naboj (npr. za grabežljivce) – što lovca čini spremnim za različite situacije. Jednocijevke prelamače nami-

jenjene su iskusnim strijelcima: vrlo su precizne, ali sporije za punjenje, što može ugroziti sigurnost u susretu s ranjenom divljom svinjom. Takvi su lovci često uzor u smislu lovne etike, no trebaju izvrsnu vještinu i iskustvo.

Prioriteti pri izboru oružja.

U lovu na divlju svinju iznimno je važna mogućnost brzoga ispaljivanja drugoga naboja radi dokrajčenja ranjene životinje, ispravka promašaja ili gađanja više jedinki u skupini. Zbog toga lovci najviše cijene „ekspresicu“ – dvocijevnu risanu pušku, potom poluautomatski lovački karabin, a zatim karabin s ravnim repetiranjem, koji ima prednost pred karabinom s okretno-cilindričnim zatvaračem zbog bržega pražnjenja i ponovnoga punjenja te lakšega pripremanja drugoga hitca. Kod okretno-cilindričnoga zatvarača podizanjem i spu-

”

Lov na divlju svinju izrazito je atraktivan, izazovan i uzbudljiv, ali ujedno i opasan, pa lovac mora biti dobro opremljen i spreman

štanjem ručice oružje se često privremeno izbacuje iz linije nišana.

Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkoga oružja i naboja, divlje se svinje mogu loviti oružjem minimalnoga kalibra 7 mm. Isti pravilnik propisuje i minimalnu masu zrna od 8,2 g, koje na 100 m mora imati kinetičku energiju od najmanje 2.500 J. Svi su ovi uvjeti kumulativni – ako oružje ne zadovoljava i samo jedan od njih, ne smije se koristiti za lov divljih svinja (izuzev u lovu mladunčadi – prasad).

OPTIČKI CILJNIK

Kriteriji za odabir optičkoga ciljnika za lov divljih svinja značajno se razlikuju od onih za lov srnjaka i ponajprije ovise o načinu lova. Budući da se divlje svinje često love prigonom i pogonom, najčešće se puca na životinje u pokretu i na kraćim udaljenostima. Zbog toga se od optičkoga ciljnika zahtijeva široko vidno polje, koje omogućuje brzo usmjerenje i učinkovito pucanje u takvim uvjetima.

Za lov prigonom i pogonom najprikladniji su takozvane red dot sprave (crvene točke) te širokokutni optički ciljnici promjenljivoga povećanja čije je najmanje povećanje blizu 1×, najčešće 1, 1,1 ili 1,25×. Ako

lovac koristi veće povećanje, primjerice 4×, 6× ili 8×, može precizno gađati i na većim udaljenostima, no pri kraćim udaljenostima takvi ciljnici otežavaju brzo ciljanje zbog znatno užega vidnog polja. Promjer objektiva obično iznosi između 20 i 24 milimetra jer se ovaj način lova najčešće prakticira za dnevnoga svjetla. Os optičkoga ciljnika trebala bi biti što bliže osi cijevi, čime se smanjuju pogreške nastale nehotičnim naginjanjem puške tijekom ciljanja. Prednost se daje tankim končanicama smještenima u drugoj žarišnoj ravnini (SFP), jer one ne mijenjaju debljinu pri promjeni povećanja, što omogućuje brzo i precizno ciljanje pri različitim razinama uvećanja. Osvjetljena končanica poželjna je radi boljšega uočavanja u slabijim svjetlosnim uvjetima, ali nije nužna.

S druge strane, optički ciljnik za lov divljih svinja čekanjem mora imati veliku svjetlosnu propusnost i dobru učinkovitost u uvjetima slaboga osvjetljenja – u praskozorje i sumrak, kada je divljač najaktivnija. Preporučuje se minimalni faktor svjetline od 15,9.

Uz to, vrlo je važan promjer objektiva: veći objektivi propušta više svjetla i daje jasniju sliku u slabijem osvjetljenju (npr. 56 mm u odnosu na 42 mm). Bitan je i promjer cijevi ciljnika, koji je nekad iznosio 25,4 mm, zatim 30 mm, a danas se proizvode i modeli promjera 34 pa čak i 40 mm. Kod ciljnika za lov čekanjem preporučuje se promjenljivo povećanje – manje povećanje koristi se za lakše uočavanje cilja i brže ciljanja na kraćim udaljenostima, a veće za precizno gađanje na većim daljinama.

Veći promjer objektiva, međutim, podiže os ciljnika u odnosu na os cijevi, pa lovac

Različite vrste pušaka za lov na divlje svinje: a) puška sačmarica položara, b) poluautomatska puška sačmarica, c) poluautomatska puška sačmarica s cijevi za jedinačna zrna, d) puška polurisanica, e) lovački karabin s okretno-cilindričnim zatvaračem i f) poluautomatski lovački karabin

Optički ciljnici za različite načine lova s ugrađenim gornjim dijelovima nosača: a) refleksi ciljnik i b) širokokutni optički ciljnik (ispod) pogodni su za lov prigonom i pogonom; c) univerzalni optički ciljnik za lov prigonom, pogonom i šuljanjem; d) optički ciljnik za lov čekanjem

mora voditi računa o mogućem naginjanju oružja tijekom ciljanja. Za ovakav tip lova preporučuje se končanica u prvoj žarišnoj ravnini (FFP), s tankim središnjim crtama koje ne prekrivaju prevelik dio cilja. Osvjetljena končanica je poželjna, ali nije nužna.

Za lov prigonom i pogonom presudno je široko vidno polje, a za lov čekanjem ključna je dobra svjetlosna propusnost i snaga u sumrak. Iz navedenoga proizlazi da su zahtjevi za optičke ciljnike za različite načine lova na divlju svinju često međusobno dijametralno suprotni. Optimalno rješenje jest imati dvije puške, svaku opremljenu odgovarajućim optičkim ciljnikom – jednu za lov čekanjem, a drugu za prigon i pogon. Ako lovac koristi samo jednu pušku, poželjno je posjedovati dva različita optička ciljna uređaja te ih mijenjati prema potrebi; u tom slučaju nužan je besprijekoran nosač koji omogućuje skidanje i ponovno ugradnju bez pomaka slike pogodaka. Ako ni to nije izvedivo, treba se odlučiti za kompromis: univerzalni ciljnik promjenljivoga povećanja (npr. 1,5-6×42) koji pristaje

za oba načina lova. Moguće je koristiti i ciljnik s većim fiksnim početnim povećanjem (do približno 3×), no takvo rješenje od lovca zahtijeva dodatnu vježbu i prilagodbu radi brzoga i pouzdanoga ciljanja na kratkim udaljenostima.

NOSAČ OPTIKE

Nosač optičkoga ciljnika povezuje pušku i optički ciljnik u jednu funkcionalnu cjelinu. Ključno je da os nosača bude što bliže osi cijevi – i vodoravno i u vertikali – jer svako odstupanje utječe na točnost i stabilnost ciljnika.

Visok nosač optičkoga ciljnika loš je odabir za lov divljih svinja, no u ovom slučaju je nužan zbog velikoga promjera objektiva, dugoga optičkog ciljnika i stražnjega mehaničkog ciljnika

Najmanja odstupanja postižu se kod oružja s tzv. monoblok cijevima, kod kojih je sanduk izrađen zajedno s cijevi. Rupe za pričvršćivanje nosača moraju biti precizno obrađene i poravnate.

Nosači se izrađuju kao jednodijelni (one-piece) ili dvodijelni (two-piece). Kod izravne ugradnje nosača na pušku, donji dijelovi (baze) pričvršćuju se na oružje, a gornji dijelovi pričvršćuju se na baze i stežu oko cijevi optičkoga ciljnika. Često se na oružje ugrađuju i standardizirane šine – Picatinny ili Weaver – na koje se potom montiraju nosači.

Poželjno je da barem jedan od donjih elemenata nosača ima mogućnost sitnoga pomaka u uzdužnoj osi (longitudinalno), kako bi se prije konačnoga učvršćivanja mogao precizno podešavati položaj optičkoga ciljnika u oba smjera.

Visina nosača treba biti što niža kako bi se osigurala što manja udaljenost između osi optičkoga ciljnika i osi cijevi. Iz tog je razloga poželjno izbjegavati nosače s tzv. pogledom (u narodu često zvanim „tunel“), kroz koji se može ciljati i koristeći mehaničke ciljnike; takve inačice obično koriste lovci koji imaju ciljnik s prevelikim minimalnim povećanjem ili fiksnim povećanjem.

Ako lovac ima dvije puške, svaka puška prirodno traži vlastiti nosač i ciljnik. U slučaju da se odluči za jednu pušku i dva ciljnika, potrebno je naručiti nosače izrađene s vrlo malim tolerancijama, koji su međusobno zamjenjivi. Takvi nosači omogućuju skidanje jednoga i postavljanje drugoga ciljnika na istu pušku uz zadržavanje iste točke pogotka nakon ponovne montaže.

U trendu su i nosači s mogućnošću brzoga skidanja (tzv. Quick Release). Njihova ključna prednost je jednostavno i brzo skidanje optike s postojećih baza ili šina (Picatinny, Weaver). Primjeri takvih rješenja su kvalitetni nosači za Picatinny/Weaver, zakretni nosači tipa Schwenk i Recknagel, ubodni nosač (Suhl), Hexa-Lock i slično.

Fiksni nosači također mogu biti zadovoljavajuće rješenje; u tom slučaju treba računati na to da skidanje optike nije praktično ili da će biti potrebne češće provjere i eventualna rezervna podešavanja na streljani nakon svake zamjene. Nakon ugradnje optičkoga ciljnika puška se podvrgava najprije hladnom upucavanju (poravnanje ciljnika: dovodenje uspravne niti končanice u uspravnu os cijevi), a potom vrućem upucavanju, pri čemu se oružje upucava na određenu udaljenost korištenim nabojem (određena masa i tip zrna). Ovako ispravno podešeno oružje treba čuvati od potresa, padova i udara – i najmanji udar može pomaknuti montažu ili oštetiti optiku. Redovita provjera nultoga položaja na streljani nužna je, osobito nakon skidanja i ponovne montaže ciljnika.

Ako su montaža i upucavanje obavljeni pravilno te lovac poštuje sigurnosna pravila i zakonske uvjete, oružje mu neće stvarati poteškoće pri odstreli dopuštene divlje svinje.

Na Bilima malo šteka, ali puno smijeha

Lovci Mirkove i Jurine grupe te Čadine grupe na zajedničkoj fotografiji nakon lova

Po već ustaljenoj praksi, većina hercegovačkih lovačkih udruga lovnu sezonu s goničima otvara druge nedjelje u listopadu. Tako je bilo i ove godine.

Ipak, među samim lovcima postoje različita mišljenja o tom terminu.

Za jedne je preuranjen, što potkrepljuju nizom činjenica: posljednjih godina lovišta su gotovo u cijelosti obrasla šumom i niskim rastinjem, a obradivih površina, poljica, vrtača i dolaca – barem u

mosorovskom lovištu – gotovo da i nema. Vegetacija je još uvijek „u ljetnom ruhu“, a prohodnih staza i putova vrlo je malo.

U takvim uvjetima lovci najčešće zaposjedaju glavne putove kojima prolaze vozila. Zmije otrovnice i dalje su prisutne, osobito za toplih i sunčanih dana, pa su opasnost i za lovce i za pse.

Ako je na snazi južina, rosa otežava kretanje, a vidljivost je slaba – što dodatno zahtijeva oprez u rukovanju oružjem.

Kako kaže stari lovac Vlado Soldo – Mujkić iz Knešpolja: „Nekad sam mogao sjediti na čeki i pratiti psa u radu preko cijeloga brda, često i zeca kojega bi gonio. A sad – ne vidiš ništa ni na puškomet.“

S druge strane, zagovornici ranijega otvaranja sezone, uglavnom mlađi lovci, smatraju da je mjesto lovcu u lovištu. Posebno su glasni vlasnici pasa goniča koji, kako kažu, „u lancu su od veljače“ i žele iskoristiti svaki trenutak lovne sezone.

Lovci sekcija Virač, Knešpolje i Gradac i ove su godine većinom izišli u teren Bila, od Jastrebinjke do Samograda. Vrijeme je bilo sunčano, uz umjerenu buru koja je, nažalost, odnijela sve mirise koje je divljač preko noći ostavila u lovištu.

Rezultat radnoga dijela lova bio je skroman – malo šteka, gotovo bez pucanja, pa bi se, uz sav trud, moglo reći da je ocjena „jedva prolazna“. Onaj drugi, neformalni dio lova odvijao se u lovačkim kućama i zavjetrinama prirode – daleko uspješnije.

Grupa Mirka Bošnjaka i Marinka Solde – Jûre uživala je u ugodnom druženju na Otaru, uz dobar ručak i pregršt priča o lovu nekad i danas.

Sve se, uz smijeh, moglo svesti pod naslov „Bilo jednom...“. Lijep dan, dobra hrana, šala i pjesma – što više poželjeti? Malo dalje, Čadina grupa bila je jednako raspoložena: lovci su obilazili jedni druge, nazdravljali, razmjenjivali lovačke delicije i zajednički se fotografirali.

Zaključak dana bio je jasan: prvi dio – na popravni, a drugi – ponoviti što prije.

Vlado Bošnjak

Objed i druženje u zavjetrini Otara

Kad zec izostane, na red dođu palačinke

Kraj sezone i trijumf najboljih

Tijekom ovogodišnje sezone održano je sedam kola Lige Herceg Bosne, a ukupno je nastupilo 54 strijelca i 7 ekipa. Natjecanja su se održala u Čitluku, Mostaru, Grudama, Busovači, Orašju, Čapljini i Neumu.

Ove godine pucalo se po novim pravilima – dvije serije po 25 meta te finalna serija od 25 meta na jedan metak. U finalu je najbolji strijelac zauzimao poziciju broj jedan i tako redom do broja šest, bez raspucavanja, jer je o poretku odlučivala početna pozicija.

Ukupni se rezultat sezone računao zbrajanjem svih kola, a najlošiji rezultat – bilo pojedinačni ili ekipni – brisao se iz poretka.

Pokale i medalje za najbolje ekipe i pojedince osigurao je Lovački savez Herceg Bosne u suradnji s Povjerenstvom za lovno streljaštvo.

Pokale i medalje u pojedinačnom poretku uručio je Ante Pehar, predsjednik HLU-a „Orao“ Čitluk, a u ekipnom poretku Miroslav Jurković, predsjednik LU-a „Jadran“ Neum.

Slaviša Čavara

Tabela 1: Pojedinačni poredak – Liga Herceg Bosne 2025.

Rb.	Ime i prezime	I	II	III	IV	V	VI	VII	Ukupno	Najlošiji rezultat	Konačno
1.	Marinko Zovko	32	48	46	48	46	44	36	300	32	268
2.	Ivica Bačić	37	42	43	47	41	45	39	294	37	257
3.	Alen Franić	39	43	43	45	38	0	43	251	0	251
4.	Nikola Vitković	0	43	46	41	45	44	29	248	0	248
5.	Marijo Dugandžić	37	36	40	47	42	41	26	269	26	243
6.	Slaviša Čavara	37	34	42	41	39	42	28	263	28	235

Tabela 2: Ekipni poredak – Liga Herceg Bosne 2025.

Rb.	Naziv ekipe	I	II	III	IV	V	VI	VII	Ukupno	Najlošiji rezultat	Konačno
1.	LU „Jadran“ Neum	112	124	132	133	124	124	111	860	111	749
2.	HLU „Orao“ Čitluk	107	126	125	131	124	117	94	824	94	730
3.	LD „Zec“ Busovača	93	106	123	104	108	122	76	732	76	656
4.	LD „Mosor“ Široki Brijeg	104	122	127	118	0	113	0	584	0	584
5.	LD „Galeb“ Čapljina	71	83	91	110	85	83	0	523	0	523
6.	Gater „Sv. Hubert“	112	127	0	118	0	0	0	357	0	357
7.	HLU „Malič“ Grude	80	0	131	105	0	0	0	316	0	316

Marinko Zovko, najbolji strijelac Lige (desno) i Ante Pehar, predsjednik "Orla" (lijevo)

U ekipnoj konkurenciji pobjednici Lige bili su strijelci LU-a "Jadran" Neum. Na slici u društvu s predsjednikom Miroslavom Jurkovićem

Ivica Bačić, viceprvak Lige

Strijelci HLU-a "Orao" Čitluk, drugoplasirani u ekipnoj konkurenciji

Alen Franić, treće mjesto u Ligi

Treće mjesto u Ligi zauzeli su strijelci LD-a "Zec" Busovača

LU „JADRAN“ NEUM LOVNO STRELJAŠTVO

Domaćini potvrdili naslov pobjednika sezone

Na streljani u Neumu 11. listopada 2025. godine održano je Otvoreno prvenstvo Lovačke udruge „Jadran“ Neum

te ujedno sedmo i posljednje kolo Lige Herceg Bosne za ovu sezonu. Uz domaće strijelce, nastupili su i natjecatelji iz Čapljine,

Kiseljaka, Širokoga Brijega, Čitluka, Mostara, Busovače te iz Republike Hrvatske – ukupno 18 strijelaca.

Natjecanje je otvorio Ivica Bačić, koji je okupljene pozdravio riječima dobrodošlice i zahvalnosti, nakon čega je službeno proglasio natjecanje otvorenim.

Uslijedile su dvije serije gađanja, koje su se odvijale u otežanim vremenskim uvjetima, nakon čega je pristupljeno zbrajanju rezultata.

Ekipni poredak

1. mjesto: LU „Jadran“ Neum – Ivica Bačić, Nikola Vitković, Alen Franić, Mato Bačić – 111 pogodaka
2. mjesto: HLU „Orao“ Čitluk – Marinko Zovko, Marijo Dugandžić, Denis Vlaho, Ivica Vidović – 94 pogodaka
3. mjesto: LD „Galeb“ Čapljina – Zdenko Bakalar, Matej Vasilj, Ivo Stojčić – 77 pogodaka

Pokale u ekipnom poretku uručio je Ante Matuško.

Pojedinačni poredak (finalna serija)

1. Marinko Zovko (36) – 22 pogodaka
2. Tomislav Mandić (33) – 19 pogodaka
3. Denis Vlaho (32) – 16 pogodaka
4. Ivo Stojčić (28) – 16 pogodaka
5. Nikola Vitković (29) – 15 pogodaka
6. Ivica Bačić (39) – 13 pogodaka

Sudionici Otvorenoga prvenstva "Jadrana" u Neumu

Pokale u pojedinačnom poretku uručio je Ivica Bačić.

Natjecanje je proteklo u sportskom i prijateljskom ozračju, uz visoku razinu organizacije i poštivanja natjecateljskoga duha, čime je na najbolji način zaključena još jedna uspješna sezona Lige Herceg Bosne.

Slaviša Čavara

Pobjedniku Marinku Zovki, drugoplasiranom Tomislavu Mandiću i trećeplasiranom Denisu Vlahi, pokale je uručio njihov kolega Ivica Bačić

LD „GOLUB“ ČITLUK LOVAČKA VEČER

Najuspješnije izdanje do sada

U prepunoj dvorani hotela „Kaktus“ više od šest stotina uzvanika uživalo je u druženju, glazbi i bogatoj tomboli s rekordnim brojem nagrada

Predsjednik društva Tomislav Filipović obraća se sudionicima večeri

Organizatori lovačke večeri

Lovačko društvo „Golub“ Čitluk organiziralo je tradicionalnu lovačku večer 27. rujna 2025. godine u Hotelu „Kaktus“ u Čitluku. Ovogodišnje izdanje, prema riječima brojnih sudionika, bilo je najbolje do sada – po organizaciji, programu i atmosferi. Čak su i najstroži kritičari priznali da je sve bilo na visokoj razini.

O tome svjedoče i brojke: najbogatija tombola do sada s čak 16 lovačkih pušaka, više od 70 vrijednih nagrada, rekordna prodaja tombola i – što je najvažni-

je – opće zadovoljstvo gostiju i lovaca.

Kao i svake godine, nositelji organizacijskih aktivnosti bili su Upravni odbor i tajnik Društva. Velik interes za lovačku večeru vlada već nekoliko godina, pa se zbog ograničenoga broja mjesta nije moglo udovoljiti svima koji su željeli sudjelovati. Ove je godine u dvorani bilo oko 600 uzvanika – najveći mogući broj – među njima članovi „Goluba“, lovci iz susjednih društava te brojni gosti iz političkoga, gospodarskoga, kulturnoga i sportsko-

Radno i odgovorno – Goja, Mika i Milenko: tajnik, dopredsjednik i predsjednik Skupštine

ga života Čitluka i okolice. Svečani program vodila je Suzana Bošnjak, koja je pozdravila sve nazočne i predstavila cijenjene goste. Nakon intoniranja hrvatske himne, prisutni su minutom šutnje odali počast poginulim braniteljima i preminulim lovcima čitlučke općine.

U ime organizatora okupljene su pozdravili Tomislav Filipović, predsjednik Društva, Mate Buntić, dopredsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne, te Predrag Smoljan, savjetnik načelnika općine Čitluk. Blagoslov jela i svih prisutnih udijelio je fra Danko Perutina. U svečanom dijelu večeri predsjednik Filipović uručio je zahvalnicu Bernardu Čavaru, članu sekcije Krehin Gradac, za dugogodišnji rad i promicanje lovstva. Ujedno su dodijeljene diplome novim počasnim članovima društva.

Zabavni dio večeri protekao je u izvrsnoj atmosferi uz sastav „Duo prijatelji“, čije su pjesme potaknule zajedničko pjevanje i veselje cijele dvorane. Dok su lovci uživali u lovačkim specijalitetima i domaćem vinu, deset atraktivnih djevojaka prodavalo je listiće bogate tombole.

Najvrjednija nagrada bila je lovački karabin, dar tvrtke MM TRADE d.o.o. Široki Brijeg, a posebno se istaknula i novčana nagrada od 1000 KM koju je osigurala Premier kladionica. Na kraju večeri organizatori su zahvalili svima koji su pridonijeli uspješnoj realizaciji manifestacije, posebno sponzorima: Općini Čitluk, tvrtki MM TRADE d.o.o. Široki Brijeg, Hotelu „Kaktus“ Čitluk, Brotingu Čitluk, tvrtki „Lukas TP Nakić“ Široki Brijeg, Premier World Sportu Čitluk i Javnom poduzeću „Broćanac“ Čitluk, kao i svim hercegovačkim lovačkim društvima i udrugama na podršci.

Gojko Prskalo

Prodavačice tombole u obilasku stolova – vesela atmosfera na lovačkoj večeri

Veselo društvo

Bernard Čavar i Tomislav Filipović

LD „GOLUB“ ČITLUK BRIGA ZA ZECA I FAZANA

Ispunjen godišnji plan obnove fonda divljači

Lovačko društvo „Golub“ Čitluk već dugi niz godina pridaje velik značaj očuvanju brojnosti plemenite divljači, ponajprije zeca i fazana. Nije slučajno što se najveća pažnja posvećuje upravo tim dvjema vrstama, jer upravo one u najvećem broju uspijevaju opstati u lovištu. Osim toga, do njih je danas najlakše doći, budući da se posljednjih godina pojavio veći broj lovaca koji se bave kaveznim uzgojem tih vrsta plemenite divljači. Dana 10. listopada 2025. godine Lovačko društvo „Golub“ Čitluk pustilo je u prostor stalne zabrane ukupno 110 odraslih fazana, u omjeru jedan mužjak na četiri ženke. Fazani su nabavljeni u Fazaneriji „Posavina“ d.o.o. Odžak po cijeni od 16 KM po komadu.

Ptice su raspoređene po sekcijama, razmjerno broju članova, a zatim puštene u prostor stalne zabrane na lokacijama koje su predstavnici sekcija procijenili najpovoljnijima za njihov opstanak.

Posebno vrijedi istaknuti i pohvaliti gestu dvojice članova društva – Andreja Matića i Milenka Odaka – koji su vlastitim sredstvima dodatno nabavili i pustili u lovište 40 fazana (Andrej 30, a Milenko 10 komada).

Tako je u lovište ukupno pušteno 150 odraslih fazana, čime je još jednom potvrđena predanost čitlučkih lovaca očuvanju i unaprjeđenju fonda plemenite divljači.

Gojko Prskalo

Novi dom i lovačke kuće za budućnost

Miroslav Jurković, predsjednik udruge

Lovačka udruga „Jadran“ iz Neuma može se pohvaliti velikim uspjesima u 2025. godini.

U selu Brštanica dovršen je novi lovački dom s modernom hladnjačom i klanonicom za divljač, a u sekciji Gradac izgrađene su dvije lovačke kuće. Time je, nakon dugogodišnjeg planiranja i rada, ostvaren jedan od najvećih projekata u povijesti Udruge – stvaranje prostora koji će lovcima, ali i gostima, pružiti mjesto okupljanja,

druženja i očuvanja lovačke tradicije.

U pripremi je i svečano otvorenje kojim će se službeno obilježiti ovaj važan korak u razvoju neumskoga lovstva.

Lovački dom u Brštanici

LD „LJEŠTARKA“ KISELJAK RADOVI U LOVIŠTU SEKCIJE LEPENICA

Uređeno lovište, izgrađene čeke

Lovci Lovačkoga društva „Lještarka“ Kiseljak, sekcija Lepenica, i ove su godine pokazali zavidnu razinu aktivnosti i predanosti u uređenju lovišta. Tijekom godine odlučili su započeti radove izradom i postavljanjem novih hranilica i solila za divljač. Kako bi lov bio što uspješniji i sigurniji, izgradili su i dvije nove visoke čeke, dovršene do početka sezone lova na srneću divljač. Lovci su redovito iznosili prihranu na

postojeća i novoizgrađena hranilišta, čime su osigurali bolje uvjete za divljač tijekom cijele godine.

Da njihov trud nije bio uzaludan, potvrđuje i uspješan odstrel srnjaka.

Čestitamo ovoj vrijednoj ekipi na zalaganju i postignutim rezultatima te im želimo mnogo uspjeha i mirnu ruku u nadolazećim lovnim sezonama!

Ivona Dugandžić

Nikola Dugandžić

Mijo Cigelj

Lovci pune hranilicu kukuruzom

Lovci pokraj novoizgrađene visoke čeke

Milenko Šutalo – Milun, neumorni lovac i legenda Hrasna

Lovačka kuća sekcije Gradac u Drijenu

Lovačka kuća Grabovica, sekcija Gradac

Predsjednik Udruge Miroslav Jurković naglasio je kako iza ovih uspjeha stoji i snažna podrška lokalne zajednice: „Bez pomoći načelnika Općine Neum i Ministarstva poljoprivrede HNŽ-a ovi projekti ne bi bili mogući. Zahvalni smo na razumijevanju i podršci, koja je pokazala da lovstvo u Neumu ima važno mjesto.“

Planovi tu ne staju. U tijeku su završni radovi na hortikulturnom uređenju okoliša, kako bi cijeli kompleks dobio konačan i reprezentativan izgled, a uskoro počinje i gradnja novih lovačkih kuća u sekcijama Neum i Hutovo. Danas LU „Jadran“ okuplja oko 150 članova koji ne samo da njeguju lovačke običaje,

nego i aktivno pridonose očuvanju prirode te razvoju lokalne zajednice. Udruga najavljuje skorašnje svečano otvorenje, koje će biti prilika da se obilježi dugogodišnji trud i zalaganje članova, ali i podrška institucija koje su pratile njezin rad.

Ante Matuško

LU „SAVA“ ORAŠJE LOVAČKI ISPIT

Novih sedamnaest lovaca pridružilo se udruzi

Svake prve subote u listopadu, pa tako i ove godine, 4. listopada 2025., održani su lovački ispiti za pripravnike u Županiji Posavskoj. Ispitima su pristupili pripravnici iz LU-a „Sava“ Orašje, LU-a „Kuna“ Domaljevac i LD-a „Fazan“ Odžak.

Budući lovci prethodno su proveli godinu dana pripravnčkog staža, tijekom kojega su stekli teorijsko i praktično znanje predviđeno programom izobrazbe.

Ispit je provelo povjerenstvo u sastavu: Alojz Dunder (predsjednik), Zoran Lovrić i Ivica Lučić (članovi).

Od ukupno 24 kandidata svi su položili ispit. Kandidati koji nisu zadovoljili na pismenom dijelu, ali su prešli prag bodova, pristupili su usmenom ispitu, koji su također uspješno završili. Većina novih lovaca mlađe je dobi, što će umnogome pridonijeti pomlađivanju

članstva u lovačkim sekcijama. Predsjednik povjerenstva Alojz Dunder čestitao je kandidatima, istaknuvši da proces učenja ne završava ovim ispitom, nego se lovci trebaju stalno usavršavati i pratiti promjene u lovstvu. U ime Županijskoga vijeća za lovstvo govorio je Marinko Džoić, koji je zahvalio povjerenstvu na dobro obavljenom poslu i čestitao kandidatima na uspjehu, kao i u ime odsutnoga predsjednika LU-a „Sava“ Josipa Pejića. Prisutnima se obratio i predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Dragan Guberac, izrazivši zadovoljstvo što su kandidati većinom mladi ljudi koji će, stjecanjem iskustva, postati kvalitetni lovci i preuzimati odgovorne zadaće u svojim udrugama i Savezu.

Blaž Živković

Članovi ispitnog povjerenstva s predstavnicima lovačkih udruga i Saveza

Kandidati u klupama – završni korak nakon godinu dana pripravnčkog staža

Sve spremno za novu sezonu

Lovci LD-a „Fazan“ i ove su godine pokazali kako se lov ne mjeri samo ulovom, nego trudom, pripremom i dobrom lovačkom slogom

Lovci LD-a „Fazan“ Odžak nakon uspješnoga lova na divlje svinje

ULOV U DRUGOM PLANU, DRUŽENJE U PRVOM

Dana 12. listopada 2025. godine Lovačko društvo „Fazan“ Odžak upriličilo je svečano otvaranje lovne sezone na sitnu divljač, što je u Bosanskoj Posavini uvijek poseban događaj.

U lijepo jesensko jutro na zbornim se mjestima okupilo oko 150 lovaca, među kojima su, uz domaće članove, bili i gosti iz susjednih društava. Lov je organiziran sekcijski, po grupama od pet do deset lovaca, a svaka je sekcija lovila na području za koje je zadužena u uzgoju i zaštiti divljači.

Lov je trajao od 8 do 13 sati, a ciljano se lovio zec i fazan.

Prije početka lova vode grupa upoznale su lovce s planom lova, vrstom divljači i mjerama sigurnosti, s posebnim naglaskom da se ne puca u

blizini naseljenih mjesta. Radi sigurnosti, svi su lovci bili dužni nositi signalne prsluke. Uz tradicionalni pozdrav „Dobra kob!“, lovcima je

Lovna grupa sekcije Kadar

poželjna uspješna i sigurna lovna godina.

Lov je bio otežan zbog obrašlih i zapuštenih terena te neobrađenih posavskih polja, no pokazalo se da je lovište i dalje bogato fazanskom i zečjom divljači.

Nakon završetka lova svi su se sudionici okupili na zajedničkom ručku uz lovački čobanac i pečenje, u druženju i prepričavanju lovačkih doživljaja.

FAZANI ZA NOVU SEZONU

I ove su lovne godine odbori sekcija Lovačkoga društva „Fazan“ Odžak donijeli odluku o nabavi odraslih fazana za sezonu 2025./2026.

Za ugovaranje nabave bili su zaduženi lovnik društva i lovnici sekcija.

Dana 1. kolovoza 2025. godine društvo je ugovorilo kupnju 400 odraslih fazana iz Fazanerie „Posavina“ u Posavskoj Mahali, iz prvoga ovogodišnjeg legla.

Isporuka je obavljena 27. rujna 2025. godine, a fazani su ravnomjerno raspoređeni po

Dječak s osmijehom ispraća fazane prema slobodi

cijelom lovištu „Odžak“.

Lovci, raspoređeni po grupama, tijekom sljedećih mjesec dana svakodnevno su obilazili teren i nadzirali prilagodbu fazana na nove uvjete.

KALENDAR LOVA NA DIVLJE SVINJE

Lovačko društvo „Fazan“ Odžak donijelo je kalendar lova na divlje svinje za sezonu 2025./2026., koji obuhvaća planirane pogone i hajke od 19. listopada 2025. do 4. siječnja 2026. godine.

Lov se obavlja u vremenu od 8 do 16 sati, a u njemu mogu sudjelovati samo lovci s važećom dozvolom za lov divljih svinja, osim 4. siječnja 2026., kada je lov otvoren za sve članove društva.

Lovi se puškama sačmaricama i kombiniranim puškama bez uporabe karabinskoga zrna, a lovom rukovodi Božo Grgić ili osoba koju on ovlasti. Lovci su obvezni nositi obilježavajuće prsluke i pridržavati se svih sigurnosnih mjera te zakonskih propisa.

U terminima predviđenima kalenda-

Lovna grupa sekcije Bosna

rom nije dopušten lov ostale lovne divljači. Lovci s obučanim psima mogu povesti najviše dva psa, a oni koji budu gonili srneću divljač bit će isključeni iz lova.

Lovci gosti mogu sudjelovati sa psima samo u određenim terminima: 26. listopada, 30. studenoga i 21. prosinca 2025. godine, uz urednu dozvolu s upisanim brojem rodovnika i pasminom psa.

Nedžad Garić

Plan pogona i hajki na divlje svinje

19. 10. 2025. – Rit
26. 10. 2025. – Kadar
02. 11. 2025. – Mera
09. 11. 2025. – Osječak – Brezik
16. 11. 2025. – Novi Grad – Ekonomija – Brezik
23. 11. 2025. – Rit
30. 11. 2025. – Mera
07. 12. 2025. – Potop
14. 12. 2025. – Novi Grad – Ekonomija
21. 12. 2025. – Gornji Svilaj (groblje)
28. 12. 2025. – Mera
04. 01. 2026. – Kadar

LD „MOSOR“ ŠIROKI BRIJEG LOVAČKA OBITELJ SOLDO IZ KNEŠPOLJA

Četiri generacije, jedna strast – lov

Statistika pokazuje da je jedan od glavnih motiva u članjenja mladih ljudi u lovačke udruge obiteljska tradicija bavljenja lovom. Tako

je i u obitelji Soldo – „Mujkić“ iz Knešpolja, poznatoga širokobriješkog sela s dugom lovačkom tradicijom. Prošle godine Ivan je položio

Jura, Ivan, Karlo, Dražen i Vlado

lovački ispit te tako, uz oca Dražena i djeda Karla, kao i Karlovu braću Vladu i Marina – Jūru, nastavlja lovačku tradiciju u ovoj obitelji – već četvrtu generaciju zaredom, jer je i njegov pradjed Ivan bio lovac. Zanimljivo je da se danas čak tri naraštaja Solda – djed, otac i unuk – zajedno pojavljuju u lovu. Kroz obiteljsku tvrtku „Soldo metali“ poznati su po nesebičnom sudjelovanju i pomaganju u raznim dobrotvornim aktivnostima, pa tako i u lovstvu. Na stranicama *Hoopa!*, primjerice, svake godine svim lovcima upućuju božićnu i novogodišnju čestitku.

Druženje u lovu sa svojim prijateljima glavni je lovački moto lovaca iz obitelji Soldo. Posebno su zanimljive priče i sjećanja trojice starijih Solda, koji poput zapisane knjige pamte lovačke zgode i događaje još od šezdesetih godina prošloga stoljeća, kao i one starije priče koje su čuli od svojih prethodnika – posebice one vezane uz knežepoljske lovce.

Dražen, Ivan i budući lovci iz ove obitelji u trojici „staraca“ imaju izvrsne mentore za sva pitanja vezana uz lovstvo. Poželimo im da tako bude još dugi niz godina.

Vlado Bošnjak

U znaku zajedništva i tradicije

Lovna sezona 2025./2026. protječe u znaku aktivnosti, druženja i zajedništva – od prvih pucnjeva na otvorenju sezone do dirljivoga sjećanja na prerano preminuloga kolegu

Članovi sekcije Matići

Okrepa i druženje članova sekcije Tolisa nakon lova

OTVORENA SEZONA LOVA NA FAZANA I ZECA

Odlukom Županijskoga vijeća za lovstvo, otvaranje lovne sezone na fazana i zeca određeno je za 12. listopada 2025. godine. Upravni odbor odlučio je da sezona traje do 29. prosinca 2025., s ukupno 14 lovniha dana, od čega je osam predviđeno za lov zeca – svake nedjelje u listopadu i studenome, osim 2. studenoga, kada lov nije planiran na razini cijele udruge. Obvezne akcije na štetnike i predatore održat će se u siječnju i veljači sljedeće godine.

Na dan otvaranja lova, brojni članovi udruge koji žive u inozemstvu planirali su dolazak kako bi sudjelovali u lovu i druženju sa svojim sekcijama. Kao i svake godine, u lovištu se tražilo više druženja nego divljači – uz glazbu uživo, dobru hranu i veselu atmosferu koja je potrajala do kasno u noć.

Prema izvješćima lovnika sekcija, odstrel je bio skroman, ponajprije zato što na velikom dijelu lovišta usjevi još nisu bili skinuti. Ukupno je odstrijeljeno 36 fazana, četiri zeca, jedna lisica i jedna kuna. Ohrabruje, međutim, podatak da u lovištu ima zavidan broj fazana i zečeva, ali i ne-

što predatora – ipak manje nego prethodne godine, što je znak napretka. Lovnici ističu da će u nadolazećem razdoblju posebnu pozornost posvetiti suzbijanju predatora i daljnjem unaprjeđenju stanja u lovištu.

OCIJENJENI TROFEJI SRNJAKA

Povjerenstvo za ocjenjivanje trofeja divljači, u sastavu Elvis Zahirović, Marko Džijan i Dejan Baotić, krajem kolovoza 2025. godine izvršilo je ocjenjivanje 24 para rogova srnjaka te za svaki izdalo trofejni list.

Povjerenstvo za trofeje

U brončanoj medalji nije bilo nijednog srnjaka. Jedan je srnjak ocijenjen s vrijednošću od 100 do 110 točaka, jedan s 80 do 90 točaka, tri su bila u rasponu od 70 do 80 točaka, pet ih je imalo od 60 do 70 točaka, a četrnaest srnjaka svrstano je u kategoriju škarta.

Za ovu je godinu planom bio predviđen upravo odstrel 24 srnjaka.

Prosječna trofejna vrijednost ocijenjenih srnjaka iznosila je 72,90 točaka, što je za 5,20 točaka više nego u 2024. godini.

Ocijenjeni srnjaci bili su u prosjeku stari oko tri godine, a prosječna tjelesna masa po jedinki iznosila je oko 27 kilograma.

MEMORIJALNI TURNIR U ČAST IVANA KLAJČA – KRLETA

Na streljani „Jeleneži“ u Tolisi održan je memorijalni turnir u čast prerano preminuloga lovca Ivana Klaića – Krleta, člana Streljačke sekcije Lovačke udruge „Sava“ Orašje.

Memorijal je okupio brojne lovce, prijatelje i poštovatelje pokojnoga Ivana. Natjecalo se deset ekipa u gađanju glinenih golubova, a uz domaće strijelce sudjelovali su i gosti iz drugih lovačkih udruga. Iako rezultati nisu bili u prvom planu,

Natjecatelji na memorijalu

natjecanje je proteklo u natjecateljskom duhu i prijateljskoj atmosferi. Nakon proglašenja pobjednika uručene su zahvalnice i prigodne majice s likom pokojnoga Ivana.

U emotivnom obraćanju, Ivanov otac zahvalio je svima koji su pomogli u organizaciji i sudjelovali na memorijalu, izrazivši želju da se susret nastavi i idućih godina. Nakon službenoga dijela, druženje se nastavilo uz ručak i ugodno društvo u objektu na streljani.

Blaz Živković

Sudionici i gosti memorijala

HLU „MALIČ“ GRUDE ZAVRŠENA SEZONA LOVA NA PREPelicu

Svaki lov druga priča

Stariji grudski lovci pamte vremena kada su sezone lova na prepelicu bile znatno uspješnije – zahvaljujući očuvanim staništima i obilju hrane. Danas su polja sve zapuštenija, što ne pogoduje ovoj malenoj ptici, pa su ulovi skromniji nego nekad.

Unatoč tome, lovci HLU „Malič“, koji ovu koku tradicionalno love na Imotsko-bekijskom polju, s nestrpljenjem su dočekali sredinu kolovoza i početak lovne sezone. U svitanje su se, sa svojim vjernim pomagačima, uputili na zborna mjesta – spremni za nove doživljaje u prirodi.

Ovogodišnja sezona među domaćim je lovcima ocijenjena kao srednje uspješna, no druženja i razgovori nakon lova, po sekcijama, bili su na visokoj razini. Brojnost prepelica varirala je od lova do lova, pa su u nekim terminima ulovi bili više nego zadovoljavajući. Lov na prepelicu zaključen je nakon pet lovnih nedjelja, kada su se lovci već počeli pripremati za jesenski dio sezone. Kako kažu sami lovci, i ove se godine pokazala stara lovačka izreka: „Tko je imao dobrog psa – imao je i dobar ulov; tko nije, imao je dobru šetnju.“

Mate Mikulić

Uspješan dan u lovištu – ulov prepelica i psi spremni za zasluženi odmor

Večer lova, prijateljstva i pjesme u Grudama

Svečanost u Hotelu Otok okupila više od pet stotina uzvanika, dodijeljena priznanja zaslužnim članovima i počasnim lovcima

Zlatko Blekić, čelnik grudskih lovaca

Zajednička fotografija članova LD-a Pavlovica iz Novoga Travnika, uz predsjednika i tajnicu Udruge – simbol međusobnog poštovanja i dugogodišnje suradnje

Program je vodila Franka Bračić, voditeljica koja već dugu niz godina profesionalno i predano vodi ovu priredbu. Na početku večeri poimence je i prema dužnosti po-

zdravila visoke goste te se kratko osvrnula na rad HLU-a „Malič“ Grude. Nakon toga nazočne je pozdravio predsjednik HLU-a „Malič“ Grude, Zlatko Blekić,

Hrvatska lovačka udruga „Malič“ Grude 10. listopada 2025. godine organizirala je 24. tradicionalnu lovačku večer. Kao i prethodnih godina, večer je održana u hotelu „Otok“ u Grudama.

Bila je to večer ispunjena zabavom, smijehom i lovačkim anegdotama. Oko pet stotina uzvanika – uz domaće lovce i gosti iz susjednih lovačkih udruga te Središnje Bosne – uživalo je u izvrsnoj hrani i gostoljubivosti hotelskoga osoblja.

Pjesma, smijeh i prijateljstvo – pravi duh lovačkoga druženja

Brojni lovci i gosti uživali su u ugodnom druženju tijekom lovačke večeri

zahvalivši svim sponzorima i članovima uprave Udruge bez čijega doprinosa ova večer ne bi bila moguća. Uslijedili su prigodni govori načelnika Općine Grude Ljube Grizelja i predsjednika Skupštine Lovačkoga saveza Herceg Bosne Kreše Čavara. U svečanom dijelu programa predsjednik Blekić uručio je diplome počasnim članovima te odličja II. reda i jedno odličje I. reda.

Odličja II. reda dodijeljena su Borislavu Zadri, Igoru Bošnjaku, Mladenu Palcu i Ivanu Dediću, a odličje I. reda primio je Miljan Galić.

Svi nagrađeni članovi zaslužili su priznanja svojim nesebičnim i predanim radom u Udruzi te doprinosom razvoju lovstva.

Nakon minute šutnje za poginule hrvatske branitelje i preminule lovce, nazočne i večeru blagoslovio je fra Stanko Pavlović.

Za odličnu atmosferu pobrinuo se glazbeni sastav „Škorpioni“, a dobro raspoloženje dodatno su podgrinjali veseli i raspjevani lovci te njihovi prijatelji.

Veliko zanimanje izazvala je i tombola, koja je i ove godine bila bogata vrijednim nagradama.

Na kraju večeri organizatori su još jednom zahvalili svim sponzorima i svima koji su došli, a osobito lovačkim društvima i udrugama koje su se odazvale njihovu pozivu.

Anela Leventić

Glazbeni sastav „Škorpioni“

Dobitnici glavnih tombolaških nagrada – novih lovačkih pušaka

LD „GALEB“ ČAPLJINA LOVNO STRELJAŠTVO

Neum ponovno najbolji u ekipnoj konkurenciji

Otvoreno prvenstvo LD-a „Galeb“ Čapljina i šesto kolo Lige Herceg Bosne održano je 27. rujna 2025. godine na streljani u Čapljini. Osim domaćih strijelaca, sudjelovali su i

strijelci iz Neuma, Gruda, Kiseljaka, Širokog Brijega, Čitluka, Mostara, Busovače te iz Republike Hrvatske – ukupno 29 natjecatelja. Dolaskom na streljanu osjetio se veliki

nedostatak našega pokojnog prijatelja Nike Rebca, koji nas je uvijek dočekivao sa smiješkom, vedrinom i čašicom domaće loze. Tijekom dana prisjećali smo se njegovih anegdota i dogodovšti-

Pobjednik Marinko Zovko (desno) i Vladimir Mandić - Čada

Ponovno na tronu, strijelci LU-a "Jadran" Neum

na. Niko Rebac ostat će zauvijek u našim sjećanjima. Prije početka natjecanja svi su prisutni minutom šutnje odali počast njemu i svim preminulim lovcima. Riječima dobrodošlice i zahvale prisutnima se obratio voditelj Lige Slaviša Čavara te proglasio natjecanje otvorenim.

EKIPNI POREDAK

3. mjesto – HLU „Orao“ Čitluk (Marinko Zovko, Marijo Dugandžić, Denis Vlaho, Ivica Vidović) sa 117 pogodaka. Isti broj pogodaka ostvarila je i ekipa Grude / Sv. Hubert, ali su „Orlovi“ imali bolju drugu seriju za jednoga goluba.

2. mjesto – LD „Zec“ Busovača (Luka Relota, Miodrag Relota, Slaviša Čavara, Zvonko Udovičić) sa 122 pogotka.

1. mjesto – LU „Jadran“ Neum (Ivica Bačić, Nikola Vitković, Nikola Papić, Mato Bačić) sa 124 pogotka.

POJEDINAČNI POREDAK

1. Marinko Zovko (44) – 22 pogotka
 2. Nikola Vitković (44) – 20 pogodaka
 3. Edo Duraković (46) – 19 pogodaka
 4. Ivica Bačić (45) – 19 pogodaka
 5. Slaviša Čavara (42) – 14 pogodaka
 6. Zoran Mandić (42) – 14 pogodaka
- Pokale u ekipnom poretku uručio je Zdenko Bakalar, a u pojedinačnom Vladimir Mandić – Čada.

Slaviša Čavara

Drugo mjesto: Nikola Vitković (lijevo); strijelci LD-a "Zec" Busovača (desno)

Treće mjesto: Edo Duraković (lijevo); strijelci HLU-a "Orao" Čitluk (desno)

Edo Duraković, Zoran Mandić, Ivica Bačić, Slaviša Čavara, Nikola Vitković i Marinko Zovko, šest najboljih pojedinaca

Sudionici Otvorenog prvenstva LD-a "Galeb" Čapljina nakon završenog natjecanja

Misa, zajedništvo i pjesma pod bilskim nebom

U nedjelju, 28. rujna, po 22. put zaredom (od 2004. godine bez prekida) služena je sveta misa na Otaru, staro-drevnom misištu smještenom na bilskoj visoravni (1020 m n. v.).

Po tradiciji, točno u podne, fra Mile Vlašić započeo je misno slavlje, pozdravio sve nazočne misare te objavio dvije nakane ove svete mise: prva, za sve umrle lovce LD-a „Mosor“ Široki Brijeg, uz spomen 16 članova preminulih od prošlogodišnje mise, i druga, za sretan početak nove lovne sezone.

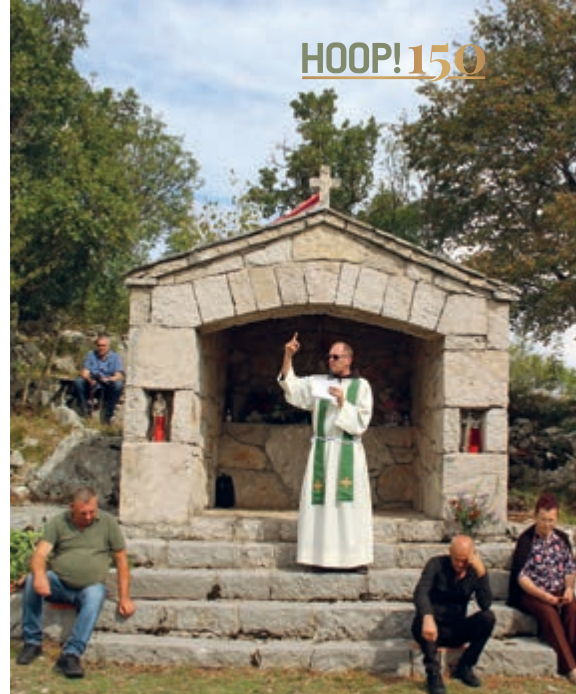
Fra Mile se osvrnuo i na bogatu povijest „Mosora“, osnovanog 31. ožujka 1946. godine, istaknuvši da društvo nosi ime po mjestu Mosoru, na kojem su nakon Drugoga svjetskog rata stradali škripari od tadašnje komunističke vlasti. Iako je kasnije bilo prijedloga da se ime promijeni, to nije bilo dopušteno.

U propovijedi je naglasio kako su Otari i Misište na Bilima „naše povijesne katedrale, korijeni našega postojanja i putokazi budućnosti“. „Na ovim se mjestima duhovno ispunjavamo prisjećajući se onih koji su u teškim vremenima ovdje čuvali svoju vjeru i narodnost. Hvala Bogu da i mi danas, u drukčijem, ali ne i lakšem vremenu, nastavljamo

njihovim putem“, rekao je fra Mile. Na kraju mise, u ime organizatora, zahvalio je Lovačkom društvu „Mosor“ Široki Brijeg i Soldo metalima na financijskoj potpori.

Kao i svake godine, plato ispred kapelice nakon mise ubrzo se pretvorio u veliki obiteljski stol. Lovački grah, koji je pripremio Milenko Čuljak – Mujić, dijelio se na dva punkta.

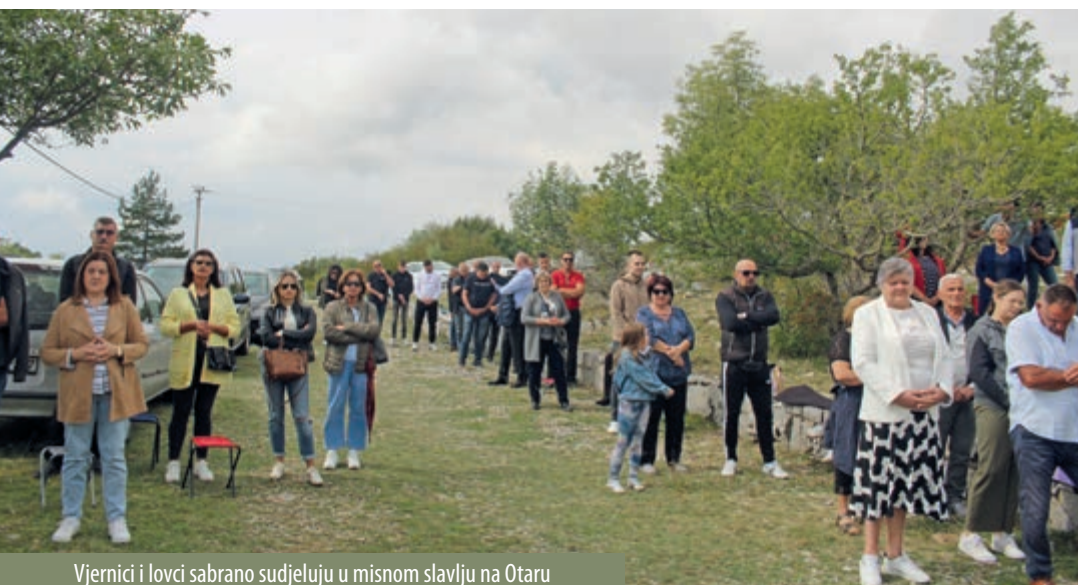
U početku je bilo malo gužve, ali na

Fra Mile Vlašić pred oltarom pod otvorenim nebom, gdje se vjera i tradicija susreću

Brojni vjernici i lovci okupljeni na bilskoj visoravni tijekom misnoga slavlja

Vjernici i lovci sabrano sudjeluju u misnom slavlju na Otaru

kraju je svatko dobio porciju, a bilo je i za repete.

„Kako je dobar!“, „Nikad bolji!“, „Ni u vojsci ovakav nisam jeo!“, „Svaka čast kuharu!“ – samo su neki od komentara na grah.

Ina Čavar – Čičić, koji je posluživao piće iz priručnoga bifea, imao je pune ruke posla, a kada su se za mezu poslužili uštupci, pršut i sir, vino je teklo kao voda.

Ubrzo su pjesma, ganga i bećarac odjeknuli bilskom visoravni. Pjevači iz Posušja, Rakitna, Crnča, Izbična, Jara, Ljutoga Doca, Pologa, Goranaca i drugih mjesta, zajedno s Grabovljanima, Gračanima i Knežepoljanima kao domaćinima, „vezli su pjesmu za

Tri glasa, jedna ganga – Ina, Tuče i Jura

Nakon mise, plato ispred kapelice pretvorio se u veliki obiteljski stol – dijelio se lovački grah, a dobro raspoloženje širilo se među okupljenima

pjesmom“ – milina za vidjeti i čuti. Marinko Soldo – Jura, Mirko Čuljak – Tuče i autor ovih redaka imali su pune ruke posla pri podjeli hrane, trudeći se da svi budu zadovoljni. Zahvalni su Sanji i Draganu Pašanovu na pomoći. Na kraju, umorni, ali zadovoljni, i sami su kušali

lovački grah, uživajući u zvucima gange i bećarca.

Tijekom ručka začula se grmljavina oko Otara. Tmurni oblaci zatvorili su Mostarsko blato, okolicu Širokoga Brijega i Čabulju. Grupa mladića koja je kasnije stigla pričala je o velikoj kiši sve do Gra-

bove Drage. Na Otaru – ni kap kiše. „Ovo je Božje davanje“, rekao je fra Mile, a dan je prošao bez padalina.

Rastanak – kao i svake godine – uz još jednu gangu i pozdrav: „Vidimo se dogo-dine, ako Bog da!“

Vlado Bošnjak

LD „TETRIJEB“ KREŠEVO 23. NATJECANJE U LOVNOM STRELJAŠTVU

Streljačko nadmetanje i humanitarna gesta lovaca

U organizaciji LD-a „Tetri-jeb“ Kreševo, 21. rujna 2025. godine održano je 23. tradicionalno natjecanje u lovnom streljaštvu na streljani u mjestu Vaganj, općina Kreševo.

Natjecanje je okupilo velik broj strijelaca i zaljubljenika u lovstvo iz Kreševa, susjednih općina i drugih krajeva Federacije BiH. U ugodnoj atmosferi, uz lijepo vrijeme i gostoljubivost domaćina, natjecatelji su odmjerili snage u disciplinama koje su testirale njihovu preciznost, koncentraciju i vještinu rukovanja oružjem. U disciplini gađanja siluete srnjaka na 100 metara natjecalo se 11 lovačkih društava i 30 ekipa.

Sudionike su prigodnim riječima pozdravili predsjednik društva Josip Miletić, tajnik Nihad Agić, lovnik Davor Trogrlić i voditelj natjecanja Nikica Šimo Kraljević, koji su pritom naglasili važnost sigurnog rukovanja oružjem i poštivanja pravila natjecanja.

Dobitnici priznanja: Ivan Ababović, Josip Miletić, Dragan Miličević, Nihad Agić i Valerio Miličević

Lovci su se natjecali u tri discipline:

- gađanje siluete srnjaka na 100 metara,
- gađanje glinenih golubova (TRAP),
- „šicara“ – jaje na 30 i pivska boca na 65 metara.

Najbolji pojedinci i ekipe:

U disciplini gađanja siluete srnjaka najbolji je bio Semin Maslo (ULD „Grebak“ Foča) s 47 pogodnih krugova, ispred Amira Huseinagića (LD „Bjelašnica“ Hadžići) i Ivana Ababovića (LD „Divokoza“ Fojnica).

U ekipnoj konkurenciji slavili su: 1. ULD „Grebak“ Foča, 2. LD „Zvijezda“ Vareš, 3. LD „Biserna“ Goražde.

U disciplini TRAP pobjedu je odnio Luka Relota (LD „Zec“ Busovača), ispred Miodraga Relote i Marinka – Marija Marića, a u ekipnoj konkurenciji najbolji su bili strijelci LD-a „Zec“ Busovača, ispred LD-a „Divokoza“ Fojnica i LD-a „Tetri-jeb“ Kreševo.

U „šicari“ najbolji je bio Kenan

Maslo (ULD „Grebak“ Foča). Najuspješnijima su uručeni pehari, priznanja i zahvalnice, a tradicionalno je pobjedniku „šicare“ pripalo i pečeno janje. Ove je godine natjecanje obilježeno i humanitarnim činom – na inicijativu Seada Marevca (LD „Biserna“ Goražde) prikupljena su sredstva za pomoć lovcu Miji Cetini (LD „Lještarka“ Kiseljak), koji je nedavno doživio nesreću na radu.

LD „Tetri-jeb“ Kreševo zahvaljuje svim sudionicima, sponzorima, gostima i volonterima, a osobito općinskom načelniku Borisu Mariću na podršci.

Nihad Agić

Sudionici natjecanja u Vagnju

Kadar – novo središte lovaca i strijelaca u Posavini

O d osnutka Lovačkoga društva „Fazan“ nastojalo se osigurati prikladnu streljanu za gađanje pokretnih i nepokretnih meta. Sedamdesetih godina prošloga stoljeća, u suradnji s državnom fazanerijom „Mera“, izgrađena je streljana za pokretne mete, a za provjeru oružja i gađanje nepokretnih

meta koristila se lokacija streljane Civilne zaštite. Nakon rata, uvođenjem obveze provjere preciznosti lovačkoga naoružanja prije izvođenja lova, društvo je tražilo trajna rješenja kako bi ispunilo zakonske obveze. Kao rezultat tih nastojanja, 2023. godine pokrenute su aktivnosti vezane

uz pribavljanje potrebnih dozvola za novu, modernu streljanu. Tijekom 2024. prikupljene su sve potrebne dozvole i izrađen je projekt streljane „Kadar“ – namijenjen gađanju pokretnih i nepokretnih meta puškama i pištoljima, uključujući i gađanje letećih meta (glinenih golubova).

Streljana je planski smještena ispod Lovačke kuće na Kadru, koja je uređena i opremljena sa šest soba, salom, kuhinjom i grijanjem na plin. U blizini je uređeno i sabiralište za veterinarsko-zdravstveni pregled divljači.

Na ovogodišnjoj skupštini jednoglasno je uveden doprinos za izgradnju streljane: po 100 KM po članu za prvu fazu (zemljani radovi). Na natječaj za izvođenje zemljanih radova javila su se tri poduzeća, a Upravni odbor izabrao je najpovoljniju ponudu.

Izvođač Beton-Kop Odžak profesionalno je i u roku izveo radove sukladno projektu, što su potvrdili nadzorno tijelo i Upravni odbor LD-a „Fazan“. Do kraja godine planira se izgradnja nadstrešnice za gađanje nepokretnih meta puškama i pištoljima, čime će prva faza biti dovršena.

Izgradnjom streljane otvaraju se nove mogućnosti za razvoj lovnoga turizma te sigurniju i organiziraniju uporabu lovačkoga oružja i streljiva na području općine Odžak.

Streljana omogućuje održavanje natjecanja na razini općine, Županije i Federacije BiH, kao i u okviru Lovačkoga saveza Herceg Bosne.

Lovcima i građanima pruža prostor za rekreativno i natjecateljsko streljaštvo, a policiji i zaštitarskim službama mjesto za obuku i uvežbavanje.

Zahvaljujemo Vladi Županije Posavske i premijeru Đuri Topiću na potpori pri izgradnji sabirališta za veterinarski pregled divljači te sufinanciranju prve faze projekta, kao i našim članovima na podršci i razumijevanju.

Nedžad Garić

Lovci na terenu tijekom zemljanih radova na izgradnji streljane

Problem koji traje

Često smo svjedoci stradanja divljači na prometnicama, a najčešće strada srneća divljač.

U Lovačkom društvu „Lještarka“ Kiseljak od početka 2025. godine zabilježena je šteta na ukupno četiri jedinke srneće divljači i jednome medvjedu. Kako se lovište našega društva prostire s obje strane autoceste A1, stalno smo izloženi opasnosti od stradanja divljači, unatoč tome što je obveza odr-

žavanja i zaštite ulaza divljači na autocestu jasno propisana. Ipak, isti se problem ponavlja već dvije godine zaredom.

Prošle je godine jedan medvjed smrtno stradao na autocesti, a nažalost, sličan scenarij ponovio se i ove godine. Budući da je riječ o dvjema jedinkama koje su mogle biti planirane u godišnjem planu gospodarenja mrkim medvjedom, Društvo je time pretrpjelo materijalnu i uzgojnu štetu.

Za slučaj iz prošle godine sudski postupak naplate štete još je u tijeku, a za ovogodišnji slučaj priprema se nova tužba. Ovogodišnji stradali medvjed težio je oko 220 kilograma, a lubanja mu je ocijenjena brončanom medaljom.

Nadamo se da će se problem zaštitne ograde uz autocestu u skorije vrijeme trajno riješiti te da više nećemo svjedočiti ovakvim nemilim događajima. Također, očekujemo da će se Društvu nadoknaditi nastala materijalna šteta u sudskim procesima.

Ivona Dugandžić

Ovogodišnji stradali medvjed

Papir trpi sve, priroda ne

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Iako su zakonski okvir i planovi za gospodarenje srnećom divljači jasno postavljeni, praksa pokazuje drukčiju sliku. U lovištima često izostaje stručni nadzor i provedba, pa planovi, bez stvarnih kapaciteta i primjene struke, ostaju samo dobro napisana teorija – daleko od stvarnosti

U *Hoopu!* broj 148, na stranicama 19 i 20, objavljen je članak „Pravilno gospodarenje srnećom divljači“. U članku autor polazi od standardnih normi i smjernica sadržanih u lovačkoj literaturi, naglašavajući važnost očuvanja optimalne populacijske strukture, kondicije i trofejne vrijednosti. Iako tekst na prvi pogled djeluje kao konkretan vodič za unaprjeđenje stanja u

lovištima, dubljom analizom otvara se niz izazova i sumnji u njegovu potpunu primjenjivost u stvarnim uvjetima.

ISPRAVNOST NASUPROT PROVEDIVOSTI

U osnovi, članak se može usporediti s liječničkim receptom – jasno propisanim koracima koje valja slijediti kako bi se populacija srneće divljači dovela u optimalno stanje. Međutim,

svaka takva preporuka počiva na nizu pretpostavki koje se u praksi rijetko kada u cijelosti ispune.

Pretpostavlja se, primjerice, stalna prisutnost kompetentnih lovaca u lovištu, funkcionalna lovočuvarska služba, suzbijen krivolov, kontrolirana brojnost grabežljivaca, dostatne količine hrane i vode te odgovarajuća stručna potpora.

U prethodnom odlomku

navedeni su idealni, gotovo laboratorijski uvjeti pod kojima bi ovakav „pokus“ doista mogao uspjeti. U stvarnosti, međutim, u većini lovišta jedan ili više tih preduvjeta nije ispunjen, čime cijeli koncept postaje teško održiv. Većina lovačkih udruga ne raspolaže potrebnim kapacitetima, sustavna potpora često izostaje, a provedba i osnovnih gospodarskih mjera nerijetko ovisi o entuzijazmu pojedinaca.

PRIMARNI OMJER SPOLOVA

Idealan omjer spolova između srna i srnjaka u lovištu koje je doseglo svoj gospodarski kapacitet iznosi 1 : 1.

Riječ je o primarnome omjeru spolova, odnosno o ukupnom odnosu između broja jedinki muškoga i ženskoga spola.

U lovištima koja još nisu dostigla gospodarski kapacitet, kao i u onima s izraženim gubitcima srneće divljači – bilo u prometu, bilo u poljoprivredi (zbog mehanizacije, trovanja pesticidima ili herbicidima) – broj ženskih grla smije biti veći najviše do 30 %, što znači da prihvatljiv omjer može iznositi 1 : 1,3.¹

U praksi se, međutim, u većini lovišta odstreljuju gotovo isključivo srnjaci.

Takva lovišta, s nedostatnim brojem muških grla, gube prirodnu ravnotežu, a populacija srneće divljači postaje osjetljivija na bolesti jer dolazi do češćih parenja u srodstvu – što nije slučaj u lovištima s povoljnijom dobnom i spolnom strukturom.² Zaključak o potrebi odstrela srna vjerojatno je proizašao iz opaženoga disbalansa između broja srnjaka i srna nakon proljetnoga i ljetnoga odstrela muških grla.

Odstrel srna i lanadi sam po sebi nije sporan, ali je ključan problem odrediti njihov dopušteni broj.

Ako se u lovištu redovito odstreljuju uglavnom srnjaci, privremeno dolazi do povećane zastupljenosti srna, pa se – promatrajući zakone vjerojatnosti – povećava udio nelovnih gubitaka.

Osim toga, srne i lanad često su meta krivolovaca, kojima je cilj isključivo meso. Zbog slabije tjelesne građe od srnjaka, češće postaju i plijen grabežljivaca. Dio srna strada i prilikom pokušaja

da skrene pozornost na sebe kako bi zaštitila mlado. Sve navedeno znači da određeni broj srna i lanadi ionako nestaje zbog nelovnih gubitaka, pa je pri planiranju odstrela nužno taj faktor uračunati i smanjiti broj grla predviđenih za odstrel.

SEKUNDARNI I TERCIJARNI OMJER

U praksi su sekundarni i tercijarni omjer spolova mnogo važniji od primarnoga. Sekundarni omjer spolova je odnos između broja muških i ženskih jedinki unutar rasplodnoga fonda. Idealan sekundarni omjer trebao bi biti blago u korist srna, otprilike 1 : 1,1. Tercijarni omjer spolova označava odnos između broja zrelih i srednjodobnih srnjaka u usporedbi s ukupnim brojem ženki koje sudjeluju u rasplodu. Ako se računa samo sa zrelim srnjacima, omjer može iznositi od 1 : 2 do najviše 1 : 4, tj. jedan zreli srnjak na dvije do četiri srne.³ Ako se u izračun uključe i srednjodobni srnjaci, prihvatljiv je omjer do najviše 1 : 5.

Razlog tome leži u biologiji parenja. Parenje kod srnjaka traje oko mjesec dana, tijekom kojega srnjak prati upaljenu srnu i ostaje s njom do parenja. Prema nekim autorima to razdoblje traje dva do tri dana, a drugi navode da redovito iznosi oko četiri dana. Nakon što se pari s jednom srnom, srnjak nastavlja obilaziti svoje područje u potrazi za drugim srnama koje se još nisu parile.

Veći omjeri od navedenih ne preporučuju se zbog pretjerane iscrpljenosti srnjaka, koja je popraćena znatnim gubitkom tjelesne mase. Takvo stanje nepovoljno utječe na razvoj trofeja u idućoj godini,

a u slučaju izrazito jakih zima može ugroziti i preživljavanje životinje.

Pri lovu srnjaka u većini lovišta – osim u slučajevima komercijalnoga lova – najčešće nema stručnoga pratitelja, koji bi

Slično se događa i s mladim srnjacima srednje dobi, koji se prerano odstreljuju prije doseganja svojega punoga trofejnoga potencijala.

Nepravilnim izlučivanjem kvalitetnih srnjaka iz lovišta lovci

Škart ili perspektivan srnjak – realan je strah od ponavljanja neselektivnoga odstrela srna i lanadi, kakav je već viđen kod srnjaka

trebao donijeti konačnu odluku o odstrelu.

U brojnim lovištima dopušten je isključivo odstrel srnjaka šesterca i tzv. škarta.

Većina lovaca pritom kao glavni kriterij za odstrel koristi stupanj razvijenosti rogovlja kao osnovu za prosudbu dobi srnjaka, premda je riječ o najmanje pouzdanom pokazatelju starosti.

Zbog toga mlad, vrlo perspektivan srnjak, čiji je jedini „griješ“ njegova mladost – ponekad i manja od dvije godine – može biti pogrešno odstrijeljen kao škart.

stvaraju nepovoljan tercijarni omjer spolova.

U praksi to znači da mladi srnjaci, koji u uvjetima pravilnoga omjera spolova ne bi sudjelovali u parenju, zbog nedostatka starijih mužjaka ipak dolaze do izražaja u reprodukciji. Budući da mladi i slabiji srnjaci posjeduju lošije genetske osobine, oni prenose neželjene gene na potomstvo. Na taj se način trajno narušava genetski potencijal populacije i dugoročno smanjuje njezina trofejna vrijednost.

Osim toga, kvaliteta oplodnje je niža, a dolazi i do kasnije-

¹ Grupa autora (ur. P. Dragišić), *Lovački priručnik*, Lovačka knjiga, Zagreb, 1967., str. 335.

² Josef Nečas, *Srneća divljač*, Lovačke novine, Novi Sad, 1972., str. 104.

³ Andrija Gostiša, *Srne*, Mala lovačka biblioteka, Zagreb, 1952., str. 36.

ga koćenja lanadi, što je od presudnoga značenja za njihov rast i razvoj. Kasnije okoćena lanad trajno zaostaje u razvoju u odnosu na ranije okoćene jedinke te najčešće postaje predmet uzgojnoga odstrela već u prvoj, najkasnije u drugoj godini života.⁴

Izostanak stručnoga nadzora, educiranih pratitelja i jasno definiranih smjernica dodatno pogoršava stanje.

U članku nisu dovoljno opisani kriteriji za odstrel srna i lanadi, zbog čega postoji ozbiljna opasnost od ponavljanja pogrešaka uočenih kod nepreciznih kriterija pri odstrelu srnjaka. Nepravilno izlučivanje mladih i perspektivnih grla moglo bi dodatno pogoršati uzgojno-gospodarsko stanje populacije srneće divljači.

„PAPIRNATA REALNOST“

Također, promatraju li se podatci u godišnjim planovima gospodarenja (GPG) pojedinih lovišta, koji se za svako lovište izrađuju i odobravaju prije početka lovne godine (1. travnja), može se zaključiti da većina lovačkih udruga koje gospodare lovištima prijavljuje uravnoteženu dobnu i spolnu strukturu populacije. To znači da su i omjeri približno pravilni, odnosno blizu idealnoga odnosa.

U tablici 1 prikazan je izvod iz Godišnjega plana gospodarenja lovištem „Zdenci“. Budući da je riječ o nizinskom lovištu bez poplava i bez prisutnosti krupnih predatora, u njemu se planira i provodi odstrel srna i lanadi.

Slični se podatci nalaze i u godišnjim planovima gospodarenja lovištima većine lovačkih udruga, bez obzira na to je li u prethodnoj lovnoj godini bilo planiranoga ili ostvarenoga odstrela srna.

Lovna godina (razdoblje): 1. travnja 2016. godine – 31. ožujka 2017. godine														
RAZVOJ FONDASRNA.....														
(glavna vrsta krupne divljači)														
DOBNA STRUKTURA												Ukupno		Sveukupno
		MLADUNČAD		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA		M	Ž	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
MATIČNI FOND	PLANIRANI			16	16	20	20	15	15	12	12	63	63	126
	OSTVARENI			16	16	20	20	15	15	12	12	63	63	126
ISPUŠTANJE DIVLJAČI	PLANIRANO													
	OSTVARENO													
RASPLODNI FOND	PLANIRANI					20	20	15	15	12	12	47	47	94
	OSTVARENI					20	20	15	15	12	12	47	47	94
PRIRAST	PLANIRANI	19	19									19	19	38
	OSTVARENI	19	19									19	19	38
FOND PRED LOV	PLANIRANI	19	19	16	16	20	20	15	15	12	12	82	82	164
	OSTVARENI	19	19	16	16	20	20	15	15	12	12	82	82	164

Izvor: Obrada autora prema podatcima iz diplomskoga rada Tihane Dročić: *Gospodarenje srnećom divljači u zajedničkom otvorenom lovištu X/II7 "Zdenci"*, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, 2022.

Postavlja se pitanje kako je moguće da se u pojedinim lovištima odstrjeljuju isključivo srnjaci, a da se već sljedeće godine u godišnjem planu gospodarenja prikazuje uravnotežen omjer spolova.

Ako pretpostavimo da je zapisnik o proljetnom prebrojavanju približno točan, proizlazi zaključak da mora postojati čimbenik koji regulira brojnost srna i lanadi – bilo da je riječ o prirodnim neprijateljima (grabežljivcima) ili o određenim pojavama u okolišu.

Ako je tomu doista tako, tada ne bi bio potreban nikakav zahvat na populaciji srna i lanadi, jer planirani podatci ukazuju na postojeću ravnotežu.

Drugi je slučaj, i to osobito opasan, onaj koji se odnosi na lovačke udruge koje lovištem upravljaju samo administrativno. U takvim se lovištima prebrojavanja, posebice krupne divljači, ne provode na način propisan zakonom, pa podatci o proljetnom brojnom stanju najčešće ne odražavaju stvarno stanje na terenu.

Višegodišnjim „friziranjem“ podataka stvara se pogrešna slika o populaciji, a u stvarnosti nastaju ozbiljne populacijske distorzije koje često ostaju nevidljive.

Posljedično, ne mogu se poduzeti ni učinkovite korektivne mjere za poboljšanje stanja. Takve se populacijske distorzije mogu ispraviti jedino pod stručnim nadzorom i sustavnim praćenjem stvarnoga stanja u lovištu.

POTREBA ILI PANDORINA KUTIJA?

Osluškujući mišljenja lovaca nakon objave članka, može se zaključiti da je dio članova lovačkih udruga s oduševljenjem dočekaao tekst o odstrelu srna i lanadi.

Mnogi smatraju da je članak objavljen u pravome trenutku jer, prema njihovu mišljenju, potvrđuje potrebu za odstrelom srna i lanadi – što je u skladu i s odobrenim godišnjim planovima gospodarenja. Broj članova u lovačkim udrugama pokazuje uzlazni trend, a brojnost divljači stagnira ili je u padu, ponajprije zbog stalnoga smanjenja lovno-produktivnih površina, povećanoga pritiska grabežljivaca te prirodnih gubitaka. To automatski znači manji odstrel po lovcu, uz istodobni rast članarina i drugih obveza.

U takvim okolnostima, mnogim je lovcima prihvatljivo sve što vodi prema većem odstrelu – pa i ako je riječ o srnama i lanadi. Očigledno je riječ o osobnim interesima pojedina-

ca koji u povećanom odstrelu vide način da barem djelomično „povrate“ dio uložених sredstava kroz ostvarivanje prava na lov.

Razmišljanje dijela lovaca koji smatraju da bi svi trebali ostvariti pravo na lov srna i lanadi bilo bi krajnje opasno.

Nažalost, velik broj lovaca nije u stanju pouzdano razlikovati dob i starost srna u slobodnoj prirodi, niti poznaje kriterije za njihov odstrel.

Takav bi pristup neminovno otvorio „Pandorinu kutiju“, jer bi štetne posljedice pogrešnoga odstrela mogle imati dalekosežan i dugotrajan učinak. Ako bi odstrel srneće divljači postao neselektivan, odnosno proizvoljan, postojeće bi se populacijske distorzije dodatno produbile.

U kombinaciji s višegodišnjim nepravilnim odstrelom srnjaka, to bi dovelo do daljnega nazadovanja u gospodarenju srnećom divljači – uz dodatno narušavanje spolnoga i dobno-ga omjera, genetsku degradaciju populacije te pad trofejne vrijednosti.

ETIKA I SELEKCIJA

Zakon o lovstvu Federacije BiH dopušta odstrel srna i lanadi od 1. listopada do 31. siječnja.

Promatrano teorijski, takav je odstrel sastavni dio gospoda-

⁴ Dražen Degmečić, *Selekcija jelenske i srneće divljači*, HLS, Zagreb, 2011.

renja populacijom, potreban kada broj divljači po spolu nije uravnotežen, kada postoji prekomjernost u odnosu na kapacitet staništa ili kada pojedine jedinke nisu dovoljno tjelesno razvijene.

Odstrel srna i lanadi posebno je osjetljiva tema, jer nosi visoke etičke i biološke rizike. Pravi lovac divljač lovi radi trofeja, što čini temelj odgovornoga lovačkog ponašanja. Budući da ni srna ni lanada nemaju trofejnu vrijednost, mali je broj lovaca koji su istinski zainteresirani za takav lov.

Potrebno je jasno razlikovati sportski lov od biološke selekcije. Idealno bi bilo da ovako zahtjevne i osjetljive zadaće obavljaju pripadnici stručnih službi lovišta i lovočuvari, premda je i u tim strukturama broj kvalificiranih kadrova ograničen.

Etički pristup ključan je u provedbi odstrela osjetljivih jedinki populacije (srne i lanadi). Nije isključeno da bi u pojedinim lovačkim udrugama, u kojima lovna politika nadvladava stručne smjernice, odstrel srna i lanadi mogao biti prepušten širem krugu lovaca izvan stručnih struktura. Etički aspekti ne odnose se

samo na divljač, nego i na sliku lovaca u javnosti. Ta slika, koja ni sada nije najpovoljnija, mogla bi se dodatno pogoršati lošom praksom, što bi dugoročno štetilo ugledu lovstva. U selekcijskom odstrelu mora postojati jasno definirana hijerarhija izlučivanja: najprije se odstranjuju bolesne jedinke i one s vidljivim deformacijama, zatim slabe i one zaostale u razvoju, a tek na kraju, ako za to postoji stvarna potreba, zdrava grla.

Sve to, međutim, nije moguće bez pouzdanoga uvida u brojnost i strukturu populacije, što je osnovni preduvjet odgovorne provedbe selekcije.

Ako postoji višak srna u odnosu na srnjake, riječ je o problemu koji nije nastao u jednoj godini, pa je nerealno očekivati da se otkloni u kratkom razdoblju. Za njegovo rješenje potrebna je dugoročna strategija i dosljedna primjena stručnih načela.

ODGOVORNOST SUSTAVA

Zakonski okvir za upravljanje lovištima u Bosni i Hercegovini nije loš.

Postoje usvojene strategije, nadležna ministarstva i stručna tijela, planiranje, inspekcij-

ske službe te lovačke udruge i tvrtke kojima su lovišta dodijeljena na gospodarenje.

Na raspolaganju su i svi ključni planski dokumenti: lovnogospodarske osnove kao dugoročni, te godišnji planovi gospodarenja kao kratkoročni dokumenti. Njih izrađuju ovlaštene i stručne osobe, a planovi se odobravaju nakon pozitivnoga mišljenja nadležnih tijela i stručnih službi.

Međutim, glavni problem ostaje – provedba. Upravo u toj fazi sustav najviše zakazuje.

Mnoge institucije i pojedinci ne obavljaju svoje dužnosti na propisan način. Godišnja izvješća se rijetko ozbiljno analiziraju, a povratne kontrole, kada se i provode, često su površne i formalne.

Poseban je problem sukob interesa: nadležna ministarstva ostvaruju prihode temeljem planiranih, a ne stvarno ostvarenih podataka, zbog čega im izostaje motivacija za temeljit nadzor. Ozbiljan nadzor podrazumijevao bi detaljnu analizu odnosa između planiranoga i ostvarenoga, što se jasno može vidjeti iz izvješća o izvršenju godišnjih planova gospodarenja u prethodnim lovnim godinama.

U svemu tome značajnu ulogu imaju i lovačke udruge kao korisnici lovišta. Kada se na ključne pozicije odaberu lovci bez odgovarajućih kompetencija teško je očekivati donošenje ispravnih odluka. Doda li se tomu izostanak odgovornosti, zamjeranja, ponekad i namjerno stvaranje vakuuma, sve to ide na ruku onima koji imaju suprotne interese od lovaca – krivolovcima. Ako nemaju učinkovitu lovočuvarsku službu problem se još dodatno produbljuje.

PLANOW NE LOVE STVARNOST

Članak o pravilnom gospodarenju srnećom divljači, objavljen u 148. broju *Hoopa!*, nudi teorijski utemeljen okvir, ali u praksi ga je gotovo nemoguće provesti bez ozbiljne reforme sustava i stvaranja potrebnih preduvjeta. U praksi se idealni omjeri rijetko postižu, ponajprije zbog neselektivnoga ili nepravilnoga odstrela. Gospodarenje srnećom divljači zahtijeva više od pravilno ispisanih planova i zakonske osnove – ono traži funkcionalan sustav, odgovornost svih aktera te stalno ulaganje u znanje i nadzor.

Bez tih preduvjeta, čak i najbolje namjere i smjernice ostaju neprovedive. Sustav koji ignorira realnost na terenu, potiče administrativnu fiktivnost i zanemaruje edukaciju, otvara vrata daljnjoj degradaciji resursa kojima se ponosi. Uspjeh gospodarenja ne bi se trebao mjeriti isključivo brojem odstrijenjenih grla, već kvalitetom populacije i dugoročnom održivošću staništa. Umjesto kratkoročnih interesa i formalnoga ispunjavanja planova, potrebno je uložiti u stvarne kapacitete za upravljanje srnećom divljači – u suprotnom, preuzimamo rizik da srneća divljač postane još jedna žrtva neučinkovitoga sustava i ljudske pohlepe.

Idealni uvjeti postoje tek u iznimno malom broju lovišta, što u našim prilikama vjerojatno nije slučaj

JEDINIČNA ZRNA

na domaćem tržištu – što vrijedi isprobati

PIŠE **MLADEN BEŠLIĆ**

Zbog porasta broja crne divljači u Europi sve su češće i masovnije hajke, odnosno organizirani skupni lovovi. Među lovcima jedna od najčešćih rasprava odnosi se na jedinična zrna za sačmarice – njihovu preciznost, ubojitost, zaustavnu moć te ponašanje pri pucanju iz gornje ili donje cijevi, iz lijeve ili desne, posebno kod poluautomatskih sačmarica koje su u novije vrijeme unijele dodatna pitanja. Da bismo sigurno pogodili divljač, potrebno je vježbati, ali prije vježbe i lova moramo svladati teoriju i primijeniti je u praksi.

Prva jedinična zrna za sačmarice bile su olovne kugle čiji je promjer odgovarao promjeru

cijevi. Takva zrna bila su upotrebljiva ponajprije iz cilindričnih cijevi (cijevi bez čoka). Danas se proizvode jedinična zrna raznih konstrukcija i dimenzija – od klasičnih Brenneke kugli do suvremenih monolitnih podkalibarnih projektila – koja se mogu upotrebljavati i na većim udaljenostima. Neki modeli jediničnih projektila, poput Brenneke ili monolitnih podkalibara, koriste se na udaljenostima do 100 m i više. Ipak, treba imati na umu da Brenneke daje približno pola brzine leta klasičnoga karabinskog metka, pa točnost pogotka u situacijama poput pogotka vepa u trku ovisi o procjeni puta životinje – što zahtijeva intenzivnu vježbu.

Svaki lovac ima svoga favorita među jediničnim projektilima – često onaj s kojim je ostvario prvi odstrel visoke divljači. Neki lovci zbog predrasuda ili nepoznavanja sposobnosti oružja izbjegavaju određene tipove projektila, a drugi ostaju odani, primjerice, Brennekeu. Takve preferencije često su emotivne, ali i slučajne – dobar izbor nastaje isprobavanjem i provjerom na vlastitoj puški. Važno je napomenuti: svi testirani projektili mogu se bez bojazni upotrebljavati u većini sačmarica bez oštećenja cijevi i čokova – no uvijek provjerite preporuke proizvođača oružja i streljiva. Korištenje jediničnih zrna za lov na divlje svinje pokaza-

lo se učinkovitim: projektili često obaraju životinju pri nastrelu što smanjuje udio ranjavanja koje nastaje krupnom sačmom (PP i slično) koja ponekad nema dovoljnu zaustavnu moć da životinju obori na mjestu. Izbor pravoga projektila i pravilna primjena smanjuju patnju divljači i povećavaju uspješnost lova. Ponuda lovačkoga streljiva na našem tržištu posve je solidna. Među mnoštvom ponuđenih projektila treba eksperimentalno isprobati i odabrati onaj koji najbolje odgovara vašoj sačmarici i namjeni. Testiranje preciznosti i rasipnoga kruga obvezno je provoditi na poligonu. Normativi rasipnog kruga: za

Pregled konstrukcija i tipova, praktične preporuke za testiranje na poligonu te savjeti za etičan i učinkovit odstrel crne divljači

5 metaka na 50 m očekuje se oko 10 cm razmaka (vrijedi i za kombinirano oružje). Za trocijevke dopušteni ukupni rasipni krug može iznositi i do 15 cm.

Brenneke je postao široko prihvaćen zbog svoje „strelične“ konstrukcije: projektil se u letu stabilizira i pritom postiže optimalan učinak pri pogotku. Stoga je Brenneke dugo bio, i ostao, sinonim za jedinična zrna u lovačkom streljaštvu.

BRENNEKE – JEDINIČNA ZRNA ZA SAČMARICE

Nijemac Wilhelm Brenneke, godine 1898., konstruirao je jedinično zrno po principu „strijele“ – prednji dio zrna teži je kako bi se u letu postigla bolja stabilnost. Danas je Brenneke jedno od najraširenijih jediničnih zrna; proizvode ga mnoge tvornice lovačkoga streljiva, primjerice Fiocchi i RWS (Rottweil).

Brenneke zrna imaju oblik valjka s dvanaest kosih rebara na obodu koja služe za centriranje zrna u čahuri (patroni) i pri prolasku kroz cijev. Kako su ta „rebra“ izrađena od mekoga materijala, pri prolasku kroz suženje cijevi (čok) djelomice se stisnu – zbog toga su Brenneke zrna pogodna i za pucanje iz čokiranih cijevi. Na stražnjoj strani zrna ugrađen je filcani čep koji leti zajedno sa zrnom i dodatno pridonosi stabilnosti u letu.

Osim klasičnih zrna s filcanim čepom, danas se proizvode i varijante s integriranim plastičnim čepom namijenjene za Magnum punjenja; takva punjenja, zahvaljujući većoj početnoj brzini i kinetičkoj energiji, prikladnija su za odstrel na većim udaljenostima. Klasična Brenneke zrna s filcanim čepom za kalibar 12/70 imaju masu oko 31,5 g, a Magnum inačice za kalibar 12/76 teške su i do 39,0 g. Stogodišnja primjena u lovstvu i brojna testiranja potvrdili su Brennekeov status klasika – i danas je često prvi izbor lovaca kojima su važni stabilnost, prodornost i pouzdanost pri jednom projektu.

REMINGTON PREMIER ACCUTIP

Remington Premier AccuTip jedno je od najtočnijih i najučinkovitijih jediničnih zrna dostupnih na tržištu. Zahvaljujući naprednoj aerodinamičnoj konstrukciji, ova kugla omogućuje pouzdano djelovanje i na većim udaljenostima u odnosu na klasična jedinična zrna. Testovi i iskustva pokazuju da se AccuTip ističe dubokim prodiranjem i brzim učinkom pri pogotku, što ga čini pogodnim za odstrel krupnije divljači. Posebna konstrukcija prednjega dijela – spiralno urezani vrh i oblik koji pri udaru daje stabilan učinak – omogućuje visoko zadržavanje mase projektila

(prema proizvođačkim i neovisnim podatcima, zadržavanje mase može doseći vrlo visoke postotke), što doprinosi pouzdanosti kod pogotka na većim udaljenostima. Remington Premier AccuTip izrađuje se u kalibrima 12 i 20 te je namijenjen

lovcima koji traže kombinaciju visoke preciznosti, prodornosti i ponovljivosti rezultata pri jediničnom projektu.

HORNADY – 12 GA 300 gr FTX CUSTOM LITE

Hornadyjeva kugla FTX Custom Lite ističe se izvrsnim rasponom i visokom točnošću uz značajno smanjen povratni udar. Zbog smanjenoga trzaja (navodno 25 – 40 % u odnosu na standardna punjenja), ovo streljivo odgovara i mlađim lovcima ili osobama slabije građe. Streljivo koristi podkalibarski projektil s FTX plastičnim vrhom – izvedenicu tehnologije iz SST punjenja – koji kombinira dobar balistički koeficijent i pouzdano širenje pri udaru. Custom Lite iz cijevi može razviti brzinu do približno 480 m/s, pri čemu zadržava dobru preciznost na udaljenosti oko 100 m.

Oštar vrh povećava balistički koeficijent, pa projektili bolje lete, zadržavaju brzinu i točnost. FTX plastični vrh potiče brzo i kontrolirano širenje odmah pri udaru u metu, a konstrukcija projektila osigurava duboku penetraciju i visoko zadržavanje energije – što ga čini pogodnim za odstrel krupne divljači poput divljih svinja i jelena.

WINCHESTER SUPER-X HOLLOW POINT

Winchester je jedan od prepoznatljivih svjetskih proizvođača streljiva koji dugu tradiciju temelji na razvoju inovativnih rješenja za oružje i streljivo te na širokoj mreži servisa i distribucije. Tijekom godina tvrtka proizvodi i pojedinačna i podkalibarska zrna za puške sačmarice u raznim kalibrima. Zbog širenja proizvodnje i kooperacije s proizvođačima u nekoliko europskih zemalja, Winchesterova reputacija više ne stoji uvijek na razini kakvu

je imao u najranijim desetljećima; unatoč tomu, Super-X Hollow Point predstavlja solidan proizvod sa zadovoljavajućim vlastitim svojstvima: prihvatljivom preciznošću, dobrom balistikom i pouzdanom udarnom moći.

BASCHIERI & PELLAGRI

Ova tvornica predstavlja vrhunsku talijansku tradiciju u proizvodnji streljiva, a njihovi proizvodi često su traženi među lovcima koji cijene kvalitetu i konzistentne performanse.

Proizvodi Baschieri & Pellagri ističu se visokim učinkom i preciznošću. Neka punjenja sadrže olovne kugle s površinskom obradom koja smanjuje prijanjanje za unutarnje stijenke cijevi – to poboljšava konzistentnost izlaska projektila iz cijevi i doprinosi većoj preciznosti, što je posebno važno pri lovu krupne divljači. Površinska obrada također može pomoći u optimalnom ponašanju projektila pri prolasku kroz metu, povećavajući prodornost i štetni učinak. Među modelima koji se često ističu su varijante namijenjene različitim kombinacijama cijevi i čokova: određena punjenja daju izvanredne rezultate iz gornje cijevi i iz punoga čoka, a ista punjenja iz donje cijevi s 3/4 čokom također mogu postići vrlo dobru učinkovitost. Magnum verzije, poput tzv. Black Shock Magnum, dizajnirane su za veću prodornost i snažniji efekt pri većim udaljenostima, što ih čini privlačnim izborom za lov krupne divljači.

Za omjer cijene i kvalitete, kao i za preciznost i učinak, proizvodi Baschieri & Pellagri često dobivaju visoke ocjene i preporuke stručnjaka iz balistike te su vrijedni isprobavanja onima koji traže pouzdano punjenje za specifične potrebe lova.

M-90 SPECIJAL CEG

M-90 je vrhunski hrvatski proizvođač streljiva koji je proizvodnju započeo neposredno prije Domovinskoga rata. Ističe se proizvodnjom lovačkoga streljiva visoke kvalitete i zavidne preciznosti. Iz široke palete njihovih punjenja za ovu priliku izdvajamo kuglu SPECIJAL CEG – pouzdano punjenje dobre kvalitete, umjerene cijene i provjerena učinka.

Zahvaljujući početnoj brzini od oko 460 m/s, SPECIJAL CEG ima ravnu i ispruženu putanju s vrlo malim padom projektila na optimalnim lovnim udaljenostima (do 100 m). Prema iskustvima lovaca, pri pravilnom zamahu i preciznom udaru ova kugla često daje zadovoljavajući učinak pri prvom hitcu, pa ponovni hitac nije potreban.

RC PALLA

RC Palla je klasična olovna jedinična kugla punoga kalibra s rebrom, koju iskusni lovci cijene kao pouzdano i zahvalno punjenje u različitim lovnim uvjetima. Zbog konstrukcije i mekoga materijala rebara, pogodna je za upotrebu i u cijevima s čokovima – može se sigurno pucati iz većine kombinacija čok/cijev.

Protiv je raširena zablada da su cilindrične cijevi uvijek

najpreciznije za sve vrste kugli. Neka punjenja upravo u čokiranoj cijevi dobiju stabilizirajući učinak, a kod drugih tipova čok može negativno utjecati na izlaz projektila i povećati rasipni krug. Stoga je testiranje na vlastitoj puški (kontrolni serijal na streljani) nužno radi odabira optimalnog punjenja za konkretnu cijev i čok.

RC Palla je dugo prisutna na našem tržištu i široko je korištena među domaćim lovcima zbog svoje pouzdanosti, prihvatljive cijene i uhodanih rezultata u praksi.

SEILER & BELLOT

Mnogi ne vjeruju – ili nikad nisu isprobali – da je kuglom moguće pucati iz sačmarice iznenađujuće precizno i na znatne udaljenosti. Lov divljih svinja zahtjevan je i specifičan; kad lovac u svom arsenalu ima samo sačmaricu (a u nekim je slučajevima zakonski ograničeno korištenje drugih vrsta sačmenoga streljiva), jedinično zrno postaje nezaobilazno i pouzdano rješenje za kraće i srednje udaljenosti.

Iskusni lovci često ističu da dobro pogođen vepar jediničnim projektilom pada trenutačno – zbog velikoga prijenosa energije – a istodobno je šteta na mesu

manja: nastaje čista i relativno mala probodna rana, bez rasprskavanja kakvo ponekad izazivaju karabinska zrna. Zbog nešto manje brzine u odnosu na karabinske metke, jedinično zrno manje degradira meso i bolje podnosi prepreke poput niske trave i sitnoga raslinja – što kod brzih karabinskih kalibara zna predstavljati problem. U praksi se često događa da su jedinična zrna, primijenjena na odgovarajući način i na odgovarajućim udaljenostima, izuzetno učinkovita i u pogledu zaustavne moći i etičnosti odstrela. Zato se među lovcima vodi rasprava o granicama uporabe: neki bi, primjerice, dopustili odstrel srne jediničnim zrnima do razumne udaljenosti, ukazujući na pouzdan prostrel i relativnu sigurnost takvoga pristupa.

KRUŠIK – VALJEVO

Krušik iz Valjeva ima dugu tradiciju u proizvodnji lovačkoga streljiva. Za ovu prigodu izdvajamo nekoliko modela koji su nastali prema zahtjevima lovaca na našim prostorima: DIJABOLO, HAWK, PK-16 i TWIN BALLS. Riječ je o originalnim konstrukcijskim rješenjima koja pokrivaju različite lovne situacije – od klasičnoga punog kalibra do suvremenih podkalibarskih rješenja.

DIJABOLO je univerzalno jedinično/podkalibarsko punjenje za visoku divljač. Masivni projektil koji ulijeva povjerenje lovcu sastoji se od olovne dijabele postavljene na plastični čep i upakirane u čahuru sačmenoga metka. Masa projektila iznosi približno 42 g, brzina je oko 410 m/s, a proizvodi se u kalibru 12/70. Zahvaljujući velikoj masi, ima snažan prijenos energije i dobar je za odstrel krupnije divljači na uobičajenim lovnim udaljenostima.

HAWK je podkalibarni projektil novije generacije namijenjen lovu visoke divljači. Projektiran je za ravnu putanju i visoku preciznost te dolazi u „gold” (mesingano tijelo) i „silver” (olovno tijelo) varijanti; konstrukcija se sastoji od plastičnoga repa za stabilizaciju na koji je nasjednuto tijelo projektila (mesingano ili olovno), a plastični se kontejner odvaja nakon izlaska iz cijevi. Olovna verzija ima masu približno 18 g i projektiranu brzinu oko 470 m/s (dostupno u kalibrima 12/70 i 16/70), a mesingana verzija teži oko 14 g i postiže brzinu približno 500 m/s. HAWK pruža dobru kombinaciju balističkoga koeficijenta i prodornosti te je prikladan za preciznija gađanja na srednjim udaljenostima.

PK-16 je projektil prve generacije namijenjen lovu visoke divljači. Sastoji se od olovne kugle promjera 16,8 mm smještene u plastični kontejner s koncentраторom; masa kugle iznosi približno 27 g, a brzina je oko 400 m/s. Postoji i vojno-policijska verzija s gumenom kuglom za razbijanje nereda. Dostupan je u kalibrima 12/70 i 16/70.

TWIN BALLS je metak treće generacije namijenjen odstrelu visoke divljači. Sastoji se od dviju olovnihi kugli promjera 15 mm i ukupne mase oko 30 g, smještenih u plastični dvodijelni kontejner koji se nakon izlaska iz cijevi rasloji i oslobađa kugle, dajući im početnu brzinu od približno 400 m/s. Na meti udaljenoj 50 m ovaj metak pokazao je dobru preciznost.

Osim navedenih Krušikovih modela, široko su u uporabi i sljedeći projektili i proizvođači među europskim lovcima na crnu divljač: Federal Slug, Sauvestre (Balle Flèche), Mirage (Palla Solengo), Rio Royal Star, Dupleks Slug i dr.

Dupleks podkalibarni projektili za sačmarice

Već smo ranije pisali o popularnim projektilima marke *Dupleks*, poznatima po iznimnoj učinkovitosti na većim udaljenostima pri lovu krupne divljači sačmaricama, odnosno puškama s glatkim cijevima. I ovoga ih puta ponovno spominjemo, jer se izravno nadovezuju na temu ovoga broja *Hoopa!* – jedinična zrna za lov na divlje svinje.

Na našem tržištu *Dupleks* streljivo i dalje je slabo poznato većem dijelu lovačke publike. Uvoz takvoga asortimana vjerojatno bi bio komercijalno isplativ, a lovcima bi pružio dodatnu, vrlo učinkovitu opciju.

ČETIRI ADUTA IZ LATVIJE

Jedinična zrna iz Latvije stekla su veliku popularnost među skandinavskim lovcima te lovcima iz sjeveroistočne Europe. Četiri serije koje je razvio latvijski *Dupleks* posljednjih su godina stekle zavidnu reputaciju i u drugim dijelovima kontinenta.

Monolit serija rađena je u kalibrima 12/70 i 12/76, s težinama zrna od 28 i 32 g. Odlikuje je visoka preciznost i smanjena osjetljivost na odbijanje od manjih prepreka te duboko prodiranje u tijelo divljači. Monolitni sklop projektiran je za lov u zaraslim područjima gdje je potrebna povećana stabilnost i otpornost na prepreke. Samostabilizirajući dizajn osigurava prodiranje kroz zapreke bez značajnog odstupanja od početne putanje; čvrsto čelično tijelo s ostrim rubovima svladava prepreke bez deformacije i omogućuje duboku penetraciju, što je posebno važno kod lova na krupnu i opasnu divljač.

Rossa serija u kalibru 12/70 dolazi sa zrnima težine 32 g. Riječ je o ekspanzijskom, nefragmentirajućem projektilu visoke preciznosti: pri udaru u divljač otvara se i, zbog većega promjera i brzine, izaziva vakuumski

PIŠE MLADEN BEŠLIĆ

efekt u tijelu, što daje snažan usmrćujući učinak. Projektil Rosa 32 širi se do promjera oko 27 mm. Njegova standardna energija iznosi oko 2.620 J pri brzini od približno 405 m/s – nije među najbržim, ali kompenzira širim i pouzdanim djelovanjem.

Hexolit serija dostupna je u kalibrima 12/70 (28 g) i 12/76 (32 g). Odlikuje je snažan zaustavni udar i specifičan efekt ekspanzije uz površinsku fragmentaciju. Ekspanzirajući projektili Hexolit dizajnirani su za lov na krupnu divljač: omogućavaju brz prijenos energije i znatno povećanje prednjega promjera, stvarajući snažan udarni val koji ugrožava vitalne funkcije životinje. Zrno se širi odmah pri udaru, tvoreći velike ulazne rupe i masivne tragove krvi; fragmentirajuće inačice (npr. Hexolit 32) pružaju kombinirani učinak s više fragmenata.

Dupo serija, u kalibrima 12/70 (28 g) i 12/76 (32 g), zasnovana je na konceptu snažnoga zaustavnog udara uz relativno lagani trzaj. Dupo kugla dizajnirana je za odstrel krupne divljači: širi se odmah nakon udara, stvara velike ulazne rane i snažan udarni val, što doprinosi brzom zaustavljanju životinje.

Glavne prednosti ovih jediničnih zrna su sljedeće: mogu se koristiti iz standardnih čokova i cijevi (najbolji rezultati često se postižu iz cijevi s punim čokom), pokazuju visoku preciznost i smanjuju rizik od rikošetiranja. Daju mogućnost gađanja na veće udaljenosti te osiguravaju snažnu i učinkovitu penetraciju uz trenutni hidrodinamički šok. U odnosu na klasične olovne kugle, smanjuju onečišćenje cijevi i pomažu u očuvanju kvalitete mesa.

Na kraju, napomenimo da su ovi proizvodi rezultat dugogodišnjega razvoja i povratnih informacija od lovaca te su zanimljiva i korisna rješenja za lovce koji traže pouzdana punjenja za specifične lovne situacije.

Od ideje do izbora lovnoga psa

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Odgovoran pristup nabavi lovnoga psa uključuje dobru pripremu, poznavanje pasmina, realna očekivanja i provjerene izvore nabave. Samo tako lovac može pronaći psa koji će u potpunosti odgovarati njegovim potrebama i uvjetima lova

Nakon što lovac ispuni sve preduvjete za nabavu lovnoga psa – osigura odgovarajući prostor i uvjete za njegovo držanje, dobije suglasnost obitelji, raspolaže s dovoljno slobodnog vremena koje je spreman posvetiti njezi i školovanju psa, kućni mu proračun dopušta potrebne troškove, posjeduje osnovno znanje i iskustvo u radu sa životinjama i ima razrađen plan školovanja psa (vidjeti *Hoop!* br. 147) – može pristupiti sljedećem koraku.

U toj fazi lovac rješava dvojbe opisane u glasilu *Hoop!* br. 148, a rezultat promišljanja je odluka o ključnim pitanjima: izboru FCI skupine i pasmine, uzrasta i spola psa, te hoće li pas biti školovan ili neškolovan, kupljen u zemlji ili u inozemstvu. Ipak, za buduće aktivnosti lovca koje se tiču odabira lovnoga psa najvažniji je uzrast psa.

PRETHODNE PRIPREME

U procesu pripreme za nabavu lovnoga psa lovac prikuplja sve raspoložive podatke o pasmini za koju je zainteresiran. To podrazumijeva upoznavanje s vlasnicima pasa te pasmine u bližem i daljnjem okruženju, kao i posjećivanje kinoloških manifestacija – izložbi pasa, ispita prirođenih osobina (IPO) i radnih ispita. Na takvim događanjima lovac ima priliku proširiti svoje znanje iz područja kinologije, ali i izravno se upoznati s vlasnicima i uzgajivačima pasa pasmine koju planira nabaviti. Dodatne informacije može prikupiti i sudjelovanjem u lovovima, gdje u praksi može vidjeti upotrebljivost i radnu kvalitetu pojedinih pasa.

Pas koji se nabavlja mora biti čistokrvni lovački pas, što izričito propisuje Zakon

Preporuka je da se nabavlja pas čiji su roditelji dokazali dobru upotrebljivost u lovu

o lovstvu. Križanci ne dolaze u obzir, iako se povremeno mogu čuti tvrdnje da su takvi psi otporniji. Dokaz čistokrvnosti čine rodovnici roditelja i njihovih predaka, najmanje kroz tri generacije.

Kod roditelja pasa procjenjuju se dvije osnovne značajke – eksterijer i radne osobine.

Za eksterijer su važne ocjene oblika koje su psi dobili na kinološkim manifestacijama. Minimalna prihvatljiva ocjena trebala bi biti *vrlo dobar*, premda i psi s ocjenom *dobar* ispunjavaju uvjete za korištenje u lovu, pod uvjetom da imaju položen IPO. Težina ocjene veća je ako je stečena na manifestaciji višega ranga: CACIB izložba ima veću vrijednost od CAC izložbe,

specijalna izložba slijedi iza nje, a revije i smotre najniže su razine. Prednost imaju psi koji su više puta ocjenjivani, osobito oni koji su bili prvaci države.

Za lovne pse još su važnije radne osobine roditelja, koje se potvrđuju položenim IPO-om. Ispiti prirođenih osobina razlikuju se po skupinama pasa: jamari prolaze svoj IPO, goniči svoj, a ptičari drukčiji od obojih. Roditelji i bliži predci trebaju imati položen IPO za svoju pasminu najmanje II. nagradnog razreda.

Idealno bi bilo kada bi pas bio odličan i po eksterijeru i po radnim osobinama. Takvi su psi prava rijetkost i najčešće se pojavljuju kada lovac posjeduje više pasa, ima bolje uvjete za držanje, raspolaže većim

materijalnim sredstvima, ulaže mnogo truda – i, naposljetku, ima i malo sreće. Pse koji su samo lijepi, ali bez izraženih radnih sposobnosti, ne treba uzimati u obzir.

Lovni pas koji se ne koristi u lovu s vremenom gubi urođene osobine koje su njegovi predci razvijali generacijama. Primjeri su dalmatinski pas i irski seter – nekada izrazito lovne pasmine, koje su s vremenom postale pretežito kućni ljubimci, čime je znatno smanjena njihova lovna uporabljivost. To ne znači da se takvi psi ne mogu ponovno osposobiti za rad u lovu, ali će vodič morati uložiti znatno više truda i vremena u njihovo školovanje.

Novčani iznos koji je lovac spreman izdvojiti za lovnoga psa također je važan čimbenik. Vrlo često upravo on predstavlja ograničenje koje dovodi do pogreške u odabiru. Lovac se ponekad vodi željom da prođe što jeftinije, pa odabere psa s nižom cijenom – no takav se izbor nerijetko pokaže pogrešnim. Dobar pas nikada nije skup; naprotiv, dugoročno će biti isplativiji od jeftinijega, ali lošijega psa. Prilikom kupnje treba imati na umu da se pas nabavlja za dulje razdoblje i da predstavlja dugoročnu investiciju.

Pas se može dobiti i na dar, ali to se najčešće događa među bliskim prijateljima. U mnogim slučajevima novi vlasnik nije u stanju prepoznati stvarnu vrijednost darovanoga psa, što može dovesti do nesporazuma i neugodnosti. S druge strane, lovac koji je psa kupio poznaje njegovu cijenu i vrijednost, pa će se prema njemu i odgovornije odnositi.

KAKO ODABRATI ŠTENE

Ne postoje apsolutno pouzdane metode za izbor lovnoga psa. Ipak, lovac teško može pogriješiti ako odabere štene radnih roditelja koje ima tipične pasminske značajke, dobru narav i nema isključujućih mana. Posebna je prednost ako lovac poznaje roditelje ili pretke šteneta, a idealno je ako je s njima i lovio – osobito na sličnim terenima kakvi se nalaze u njegovu lovištu.

Karakter. Plašljivu, nervoznu ili agresivnu štenad treba u potpunosti izbjegavati. Odabrano štene mora pokazivati zainteresiranost i razigranost, voljeti jesti i nositi predmete. Treba birati između hrabrih, veselih i živahnih jedinki, jer to upućuje na dobro zdravstveno stanje psa. Štene koje se rado igra i prilazi čovjeku lakše

” Lovac koji dobro promisli svaki korak prije nabave psa pola je posla obavio ”

prihvaća zapovijedi, vraća se vodiču i dolazi na poziv.

Sustav školovanja psa temelji se na nagradama, najčešće u obliku hrane. Pas koji voli jesti češće će prilaziti vodiču, biti poslušniji i brže učiti te spremno izvršavati zapovijedi.

Njuh. Između više štenadi potrebno je odabrati psa s najboljim njuhom, jer je to ključna osobina svakoga lovnog psa. Način provjere njuha razlikuje se ovisno o skupini pasa – drukčiji je za goniče, krvosljednike i jazavčare, a drukčiji za ptičare. Kod prve skupine provjera se obavlja tako da se po tlu povuče trag (povlaka) duljine nekoliko metara, na čijem se kraju ostavi nagradni zalogaj. Psi se potom puste na prostor na kojem je povučena povlaka. Dobar će pas odmah spustiti nos, prihvatiti trag, izrađivati ga sustavno i naposljetku pronaći nagradu. U obzir dolaze i psi koji, iako s ponekom pogreškom, pokazuju upornost i sposobnost da trag ipak dovrše. Kod ptičara se njih provjerava na drukčiji način. Lovac ruke natrlja komadićem mesa, a zatim prođe njima zrakom iznad štenadi. Najboljim se smatra pas koji prvi

podigne glavu ili koji s najveće udaljenosti reagira na miris i krene prema njegovu izvoru.

Izgled psa. Prilikom odabira šteneta potrebno je birati zdrave, skladno građene pse – bistrih očiju, sjajne dlake i bez vidljivih tjelesnih nedostataka. Treba izbjegavati pse s nadutim trbuhom, što može upućivati na prisutnost unutarnjih parazita ili slabu uhranjenost. Posebnu pozornost treba posvetiti zubalu. I kod štenadi, u trenutku preuzimanja, mora postojati kompletno mliječno zubalo – ukupno 28 zuba. Psi lovnih pasmina mogu imati škarasti ili, kod pojedinih pasmina, kliješasti zagriz. Gornji zubi trebaju točno prekrivati donje, pa se posebna pozornost posvećuje položaju sjekutića. Ako postoji veći razmak između vrhova gornjih i donjih sjekutića, povećava se vjerojatnost nepravilnog položaja trajnih zuba, pa se takvo štene ne preporučuje za odabir.

Druga česta nepravilnost, osobito kod muške štenadi, odnosi se na testise. U dobi od oko dva mjeseca testisi bi trebali biti palpabilni (napipati se). Ako se može napipati samo jedan testis, preporučuje se pričekati dva do četiri tjedna i zatim ponovno provjeriti. Ako se testisi ni tada ne spuste, postoji velika mogućnost da je štene kriptorhid, pa se takav pas ne uzima u obzir.

Birati treba između štenadi ujednačene veličine, izbjegavajući i najmanje i najveće jedinke u leglu.

Štenad mora pokazati zainteresiranost, hrabrost i živahnost

GDJE VREBAJU RIZICI

Nabava lovnoga psa, kao i svaka druga nabava, nosi određene rizike. Oni su najčešće povezani s uzrastom psa i načinom nabave.

Nakon koćenja leglo pregledava referent za uzgoj iz nadležnoga kinološkog društva te ostavlja dopušten broj štenadi koja u početku zadovoljavaju standard pasmine. Ako se prilikom pregleda utvrdi potreba za veterinarskom intervencijom, veterinar će je preporučiti (npr. uklanjanje zaperaka na stražnjim nogama).

Najveći rizik pri nabavi postoji kod štenadi u dobi od 8 do 10 tjedana, kada se najčešće odvajaju iz legla. U toj dobi tjelesni razvoj još nije završen, pa se teško mogu točno procijeniti građa, zubalo i spolni organi. Rizik se smanjuje ako se nabavlja mladi pas, kod kojega je razvoj gotovo dovršen. Kod odrasloga psa, čiji je tjelesni razvoj u potpunosti završen, procjena u odnosu na standard pasmine znatno je lakša.

U svakom slučaju, pas koji se planira nabaviti ne smije imati isključujuće nedostatke, jer takav pas ne može dobiti pozitivnu ocjenu oblika, što je jedan od preduvjeta za korištenje lovnih pasa u lovu.

Najsigurnije je psa nabaviti od poznatih i pouzdanih uzgajivača ili prijatelja. Naravno, moguća je i kupnja iz uzgajivačnice, putem oglasa ili od preprodavača, no time se povećava rizik da pas neće u potpunosti odgovarati lovčevim očekivanjima.

Lovac koji nabavlja psa iz inozemstva mora biti upoznat s time da pas prilikom prijelaza granice može biti zadržan određeno vrijeme u karanteni, radi praćenja zdravstvenoga stanja i sprječavanja širenja zaraznih bolesti.

BEZ PAPIRA – BEZ SIGURNOSTI

Kao i u svemu, i pri nabavi pasa uvijek se nađe onih koji „love u mutnom“, pa je stoga važno da vlasnik provjeri usklađenost svih podataka o psu.

Rodovnik je temeljni dokument kojim se dokazuje čistokrvnost psa. Broj mikročipa naveden u rodovniku mora odgovarati čipu ugrađenom u psa.

Drugi važan dokument je radna knjižica lovnoga psa. Stražnja strana rodovnika sadrži ograničen prostor za upis podataka o ocjeni oblika i rada, što je otklonjeno u radnoj knjižici. U njoj su podatci pregledno razvrstani prema razini kinoloških manifestacija na kojima je pas ocijenjen

– smotre, revije, specijalne, državne i međunarodne izložbe, kao i ispiti prirođenih osobina (IPO) i radni ispiti. U radnu knjižicu upisuju se i titule koje je pas osvojio (npr. J BOB, BOB, BOG, BOS, J BIS, BIS). Treći obvezni dokument je putovnica za kućne ljubimce ili veterinarsko-zdravstveni certifikat, potreban pri prijelazu granice, bilo iz inozemstva u zemlju ili obrnuto. Pas koji dolazi iz inozemstva trebao bi imati tzv. izvozni rodovnik (*engl. export pedigree*), u kojem je već prilikom izdavanja upisano ime novoga vlasnika. Ako prodavatelj iz bilo kojega razloga

„**Dobar pas nikada nije skup – loš uvijek jest**“

ne dostavi rodovnik, najbolje je odgoditi preuzimanje psa. Ako se pas ipak preuzima, preporučuje se djelomično plaćanje – otprilike 50 do 75 % dogovorenoga iznosa pri preuzimanju, a ostatak nakon dostave potpune dokumentacije.

IZMEĐU ŽELJE I STVARNOSTI

Premda je teško davati jednoznačne savjete pri izboru i nabavi psa, većina lovaca ih rado dijeli – slično kao što većina muškaraca voli biti „nogometni izbornik“.

U svemu tome neizbježno je prisutan subjektivizam onoga koji savjetuje. Daljnji razvoj psa ovisi o nizu čimbenika. Čak i ako lovac odabere štene koje u trenutku preuzimanja gotovo idealno odgovara standardu pasmine, nema jamstva da se tijekom odrastanja neće pojaviti odstupanja. Ona mogu biti posljedica neadekvatne hranidbe (pretjeranoga ili premalog hranjenja), nedostatka kretanja, neodgovarajuće podloge u boksu, premalog izlaganja suncu ili nepravodobnoga liječenja.

Za ilustraciju, vrijedi spomenuti istinitu anegdotu s kraja osamdesetih godina prošloga stoljeća. U Vitež – tada poznat po uzgoju kvalitetnih goniča – stigla je skupina lovaca iz Dalmacije s namjerom kupnje pasa. Obratili su se poznatom kinologu Mirku Filipoviću Krpanu riječima: „Trebaju nam psi goniči lijepoga eksterijera, dobrog rada u lovu, poslušni i da nisu skupi.“

Nakon karakterističnoga podizanja brkova, Mirko im je odgovorio rečenicom koja je postala legendarna: „Vi meni nađite psa koji ispunjava prva tri vaša uvjeta, a ja neću uopće pitati za cijenu.“

Kupnja lovnoga psa uvijek nosi određeni rizik. Čak i najbolji uzgajivači i iskusni lovci u svojoj karijeri imali su tek jednoga ili dva psa vrhunškoga eksterijera i istodobno vrhunskih radnih sposobnosti.

Ipak, uz dobru pripremu, informiranost i realna očekivanja, šanse za pravilan izbor psa višestruko se povećavaju.

Ako se štene uzima iz uzgajivačnice minimalno mora imati kvalitetan smještaj i dobru higijenu

DOMALJEVAC DOG SHOWS

Međunarodna izložba pasa u Domaljevcu okupila svjetsku elitu

Domaljevac je još jednom dokazao da se i mala mjesta mogu upisati na kartu velikih svjetskih kinoloških manifestacija kada se u njih utkaju ljubav, trud i zajedništvo

Svečano otvorenje manifestacije

Kinološka udruga Domaljevac petu je godinu zaredom bila domaćin međunarodne smotre pasa CAC-CACIB BiH Domaljevac 2025. Manifestacija, koja prerasta u tradiciju, nadilazi granice maloga mjesta u kojem se događa veliki europski kinološki događaj, te je postala simbol ljubavi prema psima, tradicije i zajedništva.

Tijekom dva dana, 10. i 11. rujna, održane su dvije državne izložbe CAC – potvrda o kandidaturi za prvenstvo BiH u ljepoti, te dvije međunarodne izložbe pasa CACIB – potvrda o kandidaturi za međunarodnog prvaka u ljepoti. Domaljevac je tako postao domaćin događaja od iznimnog značaja za kinologiju u Bosni i Hercegovini, ali i za međunarodnu kinološku scenu.

KINOLOŠKI SPEKTAKL SVJETSKOGA ZNAČAJA

Ove godine u Domaljevac su stigli zaljubljenici u kinologiju i svoje četveronožne ljepotane iz čak 30 zemalja Europe. Dovezli su 850 pasa iz stotinjak pasmina koje je

ocjenjivalo devet eminentnih međunarodnih sudaca. Sama brojka dovoljno govori o prestižu i prepoznatosti manifestacije u državnim i europskim okvirima. Predsjednik Kinološke udruge Domaljevac Mato Piljić s ponosom je istaknuo da je ova smotra dokaz kako se i u malim sredinama mogu organizirati događaji svjetskoga karaktera.

Predsjednik Vlade Županije Posavske Đuro Topić službeno je otvorio 5. Međunarodnu izložbu pasa „CAC-CACIB BiH 2025.“ u Domaljevcu. Uz predstavnike organizatora – Kinološkoga saveza Herceg-Bosne i Kinološke udruge Domaljevac – te

Počasní predsjednik Marijan Đurković u društvu jedne od brojnih dama koje su dovele svoje pse u Domaljevac

Pobjednici međunarodne smotre pasa u Domaljevcu

S puno ljubavi prema psima, natjecatelji iz 30 zemalja svijeta pretvorili su događaj u pravu turističku atrakciju

sudce i posjetitelje, otvorenje su pratili brojni mještani.

Organizator i domaćin velikoga spektakla Domaljevac Dog Shows bila je kinološka udruga iz Domaljevca, koja je s ponosom dočekala izlagače i goste, potvrđujući svoju reputaciju izvrsnoga domaćina i promotora kinologije.

Predsjednik Kinološkoga saveza Herceg-Bosne Perica Jukić izrazio je veliko zadovoljstvo uspjehom smotre:

„Razvijamo kinologiju, educiramo mlade i turistički promičemo Posavinu – žitnicu kojoj se svake godine vraćamo upravo u ovo vrijeme uoči Dana kruha. Posebno me raduje što je manifestacija donijela radost i najmlađima – osnovcima i vrtičkoj djeci. To je dokaz da smotra nema samo natjecateljski nego i snažan edukativni i društveni značaj.“

Načelnik općine Domaljevac-Šamac Stjepan Piljić naglasio je važnost događaja kao gospodarske i turističke manifestacije, ali i njegovu posebnu ulogu na kinološkoj mapi BiH, gdje se Domaljevac potvrdio kao značajna kinološka destinacija.

Predsjednik Kinološke udruge Domaljevac Mato Piljić na konferenciji za medije rekao je:

„Kinologija je kod nas već postala tradicija i razvila se i u turistički događaj na području naše općine, županije i države.

Velik broj izlagača iz cijeloga svijeta dolazi kako bi bio dio ove manifestacije. Također, privlači i posjetitelje koji svake godine dolaze u velikom broju podržati i nazočiti događaju. Imamo i sponzore koji pomažu financirati i unaprijediti manifestaciju, što pokazuje vrijednost i pozitivnu sliku Domaljevca, Županije Posavske i BiH. Ujedno, posjetitelji imaju priliku vidjeti razne pasmine, uključujući i rijetke.“

MALI DOMALJEVAC – VELIKA TRADICIJA

Kinološka udruga Domaljevac osnovana je 2008. godine kao sekcija Lovačke udruge „Kuna“ Domaljevac. Od tada organizira smotre, utakmice i radne ispite lovačkih pasa te sudjeluje u organizaciji izložbi.

Osnovni joj je cilj unapređenje kinologije, poticanje i koordiniranje aktivnosti u ostvarivanju zajedničkih ciljeva, a članstvo u udruzi omogućuje i članstvo u Kinološkom savezu Herceg-Bosne – preduvjet za sudjelovanje u službenim kinološkim manifestacijama i ostvarivanje prava uzgoja pasa s rodovnicima.

Počasnii predsjednik udruge Marijan Đurković, koji se kinologijom bavi više od 40 godina, istaknuo je:

„Ovo je veliki uspjeh naše udruge. Moj je san bio da postignemo ovakvu razinu i da u mali Domaljevac dođu ljubitelji pasa iz tridesetak zemalja svijeta. Manifestacija je već postala tradicija, a naša je udruga među vodećima u BiH u brojnim granama kinologije i lovstva.“

Ringovi su bili ispunjeni šarmom i elegancijom pasa koje su ocjenjivali vrhunski međunarodni suci. Estonski sudac Kalvo Krisk istaknuo je:

„Predstavljene su vrlo kvalitetne pasmine, a Domaljevac se pokazao dostojnim domaćinom ovakve manifestacije.“

Norvežanka Kari-Anne Jacobsen, koja je sa svojih 13 hrtova tradicionalno sudionica izložbe, dodala je:

„Ovdje je jako lijepo. Došla sam s prijateljima iz Norveške i Danske. Naravno, financijski je teško pratiti sva natjecanja – još otplaćujem kredit od prošle godine – no ljubav prema kinologiji je nemjerljiva.“

Završnica smotre bila je u znaku dodjele kandidatura za državnog i međunarodnog šampiona, mladog šampiona države, kao i brojnih revijalnih titula – prvak pasmine, prvak FCI grupe, najljepši mladi pas, najljepši pas izložbe, najljepša uzgajivačka grupa, najljepši par, natjecanje mladih vodiča i druge propisane kategorije.

Smotra pasa nije bila samo prilika za natjecanje i druženje kinologa, nego i poseban događaj za cijelu zajednicu. Gostoljubivost Domaljevca još jednom je pokazala da malo mjesto može biti izvrstan domaćin velikom međunarodnom događaju.

Atmosfera na uređenom poligonu bila je sjajna, a kratkotrajna kiša nije uspjela pokvariti raspoloženje. Spoj ljubavi prema životinjama, prijateljstva i međunarodnog zajedništva pokazao se dobitnom kombinacijom. Sudionici su poručili:

„Vratit ćemo se u Domaljevac – ovdje su organizatori izvrsni, a ljudi gostoljubivi.“

Nada Koturić

Osnovci radosni zbog dolaska na poligon

MEMORIJAL „ROBERT OREČ BOBO“ U POSUŠJU

Lhasa apso iz Rima osvojio Posušje

PIŠE MLADEN BEŠLIĆ

Na međunarodnoj izložbi pasa – Memorijalu „Robert Oreč Bobo“ – nastupilo 250 pasa iz 20 zemalja, a Supreme Best in Show pripao mladoj šampionki Dee Kurjak

U organizaciji Kinološkoga saveza Herceg-Bosne i Kinološke udruge „Posušje“ krajem kolovoza 2025. na Ilijinom brdu u Posušju održana je tradicionalna međunarodna izložba pasa – Memorijal „Robert Oreč Bobo“.

Tijekom dvodnevna programa nastupilo je oko 250 pasa i njihovih vlasnika iz više od dvadeset europskih zemalja. Održane su dvije državne i dvije međunarodne izložbe pasa, te specijalke: pudli, kojom je sudio Boris Chapiro iz Francuske, i Ex Yu goniča, koju je ocjenjivao Georg Grgo Bešlić, sudac KSHB iz Posušja.

NAJLJEPŠI PAS IZLOŽBE

Titulu najljepšega psa – Supreme Best in Show – osvojio je pas pasmine Lhasa apso u vlasništvu Dee Kurjak, Javiera Gonzalesa i Stefana Paolantonija, koji je time postao ukupni pobjednik svih izložbi održanih u Posušju.

„Ovo mi je prvi put da sam sa svojim psom osvojila titulu Best in Show, pa mi uspjeh u Posušju znači zaista mnogo. Jako sam sretna, osobito jer su sudili vrlo cijenjeni sudci. Moj pas ima godinu i pol, uzgojen je u Rimu, mladi je europski prvak i svjetski viceprvak. Organizacija je bila odlična“, kazala je Dea Kurjak za Radio Posušje.

Ostali pobjednici

- Supreme Baby: bijela standardna pudla, vlasnice Katarine Vreteničić (Crna Gora)
- Supreme Puppy: pomeranac, vlasnika Tonija Kaluđerovića (Srbija)
- Supreme Junior: meksički golokoži pas, vlasnika Petra Kerekesa (Hrvatska)
- Veteran: američki koker španijel, vlasnice Olge Lis (Poljska)

Otvaranje ocjenjivanja na Dog Showu Posušje 2025.

ORGANIZACIJA I DOJMOVI

„Izložba je protekla više nego odlično, ako izuzmemo kišu zbog koje smo morali cijeli subotnji program odgoditi za nedjelju, pa nismo imali uobičajena predstavljanja pasa. Primjedbi nije bilo. Imali smo oko

sedamdeset različitih pasmina i oko 230 pasa po izložbi. Sudjelovali su izlagači iz brojnih europskih zemalja, mnogi s više pasa. Posebnost ove izložbe je što su najzastupljeniji bili američki kokeri, dok je bosanskohercegovački i hrvatski pas

Apsolutni pobjednici izložbe pasa Dog Show Posušje 2025.

Pobjednici Specijalke Ex Yu goniča (sudac Georg Grgo Bešlić)

Izlagačice su dominirale izložbom

tornjak prvi put izložen i pokazao svoje vještine“, kazao je tajnik Kinološkoga saveza Herceg-Bosne Mirko Čolak.

Faruk Dervišević iz Crne Gore, po struci stomatolog, a po pozivu uzgajivač američkih akita, sa svojim je psom u Posušju ostvario odlične rezultate te visoko ocijenio organizaciju izložbe.

Olga Lis iz Poljske dovela je nekoliko američkih koker španijela, među kojima su i prvaci Danske i drugih zemalja. Pohvalila je izvrsnu organizaciju te odluku da se zbog jake subotnje kiše sve izložbe održe u nedjelju.

Iz Zagreba je stigla i obitelj Čorić sa svoja dva njemačka patuljasta špica – pomeranca. U Posušju su prvi put nakon 2021. godine.

Izložbu su ocjenjivali sudci iz više zemalja, a slovenski sudac Denis Kuzelj istaknuo je kako je ovogodišnja priredba nadmašila prethodnu:

„Ovdje sam drugi put i želim reći da je organizacija sada na znatno višoj razini. Izložba je bila izvrsna – mnogo pasmina,

kvalitetni psi i brojni kinolozi iz više od dvadeset zemalja.“

Da kinološki događaji imaju i turistički potencijal, potvrđuje i broj sudionika iz cijele Europe. Tijekom zadnjega kolovoškog vikenda u Posušju su se mogle vidjeti registracije iz Poljske, Češke, Italije, Slovenije, Francuske i drugih zemalja.

„Turistički potencijal je sigurno tu“, zaključio je tajnik Čolak, naglasivši i potrebu da

iznajmljivači smještaja dopuste boravak psima: „To su kućni, pitomi psi, vlasnicima iznimno vrijedni, i važno je da ih se primi kao dio obitelji.“

Kao krovna kinološka organizacija, Kinološki savez Herceg-Bosne i dalje nastoji unaprijediti kinološku kulturu i razvijati međunarodnu prepoznatljivost kroz projekte i izložbe visoke kvalitete – poput one održane u Posušju.

Izložbeni krug

Priprema

Detalj s ocjenjivanja na Dog Showu Posušje 2025.

KD „VITEZ“ VITEZ: SPECIJALKA POSAVSKIH GONIČA I IPO DS

Kinološki rujan u Vitezu

Dvostruka kinološka manifestacija u Vitezu – spoj tradicije, stručnosti i uzgojnoga entuzijazma – potvrdila vrijednost posavskoga goniča, ali i upozorila na potrebu snažnije potpore vodiča i lovačkih udruga

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

U Vitezu je 7. rujna ove godine održana specijalna izložba posavskih goniča, tradicionalno na prostoru sportskoga centra Krčevine. Manifestacija je okupila brojne ljubitelje i uzgajivače ove autohtone hrvatske pasmine, čime je još jednom potvrđena važnost Viteza kao središta kinoloških događanja u srednjoj Bosni.

Na izložbu su bila prijavljena 24 psa – 10 mužjaka i 14 ženki – raspoređenih u razrede: najmlađi (2), mladi (11), otvoreni (10) i prvaka (1). Sudjelovali su psi iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine, a izložbu su vodili: delegat Julijan Glavočević, voditelj Vinko Biletić i sudac Eldar Agić, svi iz BiH.

U pobjedničkom krugu izabrani su sljedeći pobjednici:

- Najljepši pas u razredu najmlađih – mužjak *Atlas* (vlasnik Edin Musa)
- Najljepši mladi pas – ženka *Gora* (prošle godine proglašena najljepšim štenetom; vlasnik Petar Zelić)

- Najljepši u razredu otvorenih – ženka *Hana* (vlasnik Danijel Kos)
- Najljepši pas suprotnoga spola (BOS) – mužjak *Simba von Ritterschild* (vlasnik Sejad Hajlovac)
- Najljepši pas u razredu prvaka, ujedno najljepši pas izložbe (BOB) – ženka *Puma* (vlasnik Danijel Kos)

Ova specijalna izložba posavskih goniča poslužila je kao dobar pokazatelj trenutačnoga stanja pasmine u BiH. Dok su pojedini primjerci pokazali iznimnu kvalitetu i dobru uzgojnu osnovu, u većem broju slučajeva do izražaja je došlo i nedovoljno iskustvo vodiča, što je rezultiralo slabijom prezentacijom pasa i posljedično nižim ocjenama. Izložba je, unatoč tome, protekla u ugodnom ozračju, po lijepom, sunčanom vremenu i uz solidan broj posjetitelja – uglavnom pasioniranih uzgajivača i ljubitelja posavskoga goniča. Sudionici nisu imali primjedbi ni na organizaciju ni na

Najljepša ženka – ujedno najljepši pas pasmine

ocjene, što potvrđuje korektan i profesionalan pristup svih uključenih.

Samo tjedan dana kasnije, 14. rujna, održan je prvi planirani radni ispit za pse goniče – ispit prirodnih osobina na divlju svinju (IPO). Ispit je održan na prihvatilištu u Nadiocima, u vlasništvu Vlade Čalića, i predstavljao je praktični nastavak kinološkoga ciklusa započetog izložbom.

Ispitu je prethodila pozitivna ocjena eksterijera 11 lovniha pasa, od kojih su samo dva dobila ocjenu *dobar*, što je pokazatelj da su uzgojni kriteriji strogi i usmjereni na održavanje standarda pasmine. Na ispit je pristupilo 16 lovniha pasa, a položilo je njih 14. Većina prijavljenih pasa pripadala je skupini goniča s područja bivše Jugoslavije, čiji vlasnici dobro znaju da se svaka pasmi-

Dio vlasnika i pasa sudionika IPO-a

na iz te podskupine – uz pravilnu obuku – može uspješno koristiti u lovu na divlju svinju. Najbrojniji među njima bili su upravo posavski goniči, koji su se i ovaj put pokazali kao svestrani, uporni i izdržljivi lovni psi.

Najbolje rezultate postigli su:

- mužjak posavskoga goniča *Lord* (189 bodova), vlasništvo Želje Dumančića,
- ženka istarskoga kratkodlakog goniča *Bira* (185 bodova), vlasništvo Danijela Barbića,
- mužjak alpskoga brak-jazavčara *Arči* (182 boda), vlasništvo Vlade Čalića.

Svi navedeni psi osvojili su I. nagradni razred.

Voditelj IPO-a DS bio je Ivica Drmić, a suci Julijan Glavočević i Slobodan Ličanin.

Ispit je imao lokalni značaj,

bez dodjele kandidatura, a održan je u gotovo idealnim vremenskim uvjetima, uz vrlo dobru organizaciju i solidan broj gledatelja.

Ispiti su protekli bez primjedaba i žalbi natjecatelja, a vodiči i psi pokazali su disciplinu, korektnost i dobru pripremljenost. Psi koji su položili ispit dobili su službenu dokumentaciju kojom se potvrđuje njihova uporabljivost u lovu, odnosno ispunjavanje uvjeta propisanih Zakonom o lovstvu. Time su stvoreni i zakonski preduvjeti za njihovo uključivanje u lovne aktivnosti.

Drugi planirani IPO na zeca, koji se trebao održati u otvorenom lovištu *Vitez* na području Kraljevice, najprije je odgođen, a zatim i otkazan zbog nedovoljnog interesa. Taj podatak jasno upućuje

na potrebu većega angažmana lovačkih udruga, vodiča i vlasnika pasa u daljnjem razvoju i popularizaciji kinoloških manifestacija, kako bi se održali kontinuitet i kvaliteta uzgoja. Nakon svake od navedenih aktivnosti, organizatori su priredili prigodne domjenke uz druženje, razmjenu iskustava i razgovore o lovnoj kinologiji. U opuštenom ozračju, uz specijalitete s roštilja i kotla te dobro raspoloženje, sudionici su zaključili još jedan uspješan kinološki dan. Na taj je način Društvo stvorilo sve nužne preduvjete za ocjenu oblika i polaganje rad-

Najljepši mužjak – ujedno najljepši pas suprotnoga spola (BOS)

nih ispita – ključne elemente za pravilno korištenje lovnih pasa u praksi.

Koliko su, međutim, lovačke udruge iskoristile ponuđene mogućnosti i hoće li u budućnosti pokazati veći interes, ostaje otvoreno pitanje i tema za dublju analizu.

KD „ODŽAK“ ODŽAK: UZGOJNA SMOTRA I IPO

Ptičari na ispitu

U suradnji s Kinološkim savezom Herceg-Bosne, Kinološko društvo „Odžak“ 28. rujna 2025. godine organiziralo je uzgojnu smotru – ocjenu eksterijera za lovačke i službene pse te ispit prirodnih osobina (IPO) za ptičare na fazana.

Ocjena eksterijera provedena je u dvorani u Prudu, a IPO u lovištu „Odžak“, na terenu zvanom Jaruge.

Sudili su Mato Piljić i Branimir Dobrokes, a voditelj smotre bio je Marko Vidović.

Na ocjenu eksterijera privedena su tri psa, svi pozitivno ocijenjeni, a na ispit prirodnih osobina izašlo je pet pasa, od kojih su dva položila ispit. Posjećenost manifestacije bila je dobra, a organizacija – prema ocjeni sudaca i izlagača – iznimno uspješna.

Lovci Lovačkoga društva „Fazan“ podsjećaju da su svi vlasnici dužni ispuniti zakonsku obvezu: u lov se može voditi samo pas s urednim rodovnikom, pozitivno ocijenjen u eksterijeru i s položenim ispitom prirodnih osobina.

Nedžad Garić

Ocjena eksterijera

Na ispit prirodnih osobina izašlo je pet pasa

UPOZNAJMO JESTIVE GLJIVE NAŠIH ŠUMA

Sunčanica

ljepotica šume i dar prirode

Svaki lovac koji mnogo vremena provodi u prirodi ima priliku upoznati bogatstvo gljiva u svome lovištu. Prepoznati i razlikovati jestive vrste, poput sunčanice, znači spojiti užitek boravka u prirodi s darovima koje ona nudi

PIŠE IVICA DRMIĆ

Priroda čovjeku nudi obilje plodova koje on može koristiti za svoje potrebe. Za sve koji žele uživati u blagodatima plodova zemlje, postoji jedan preduvjet koji se mora bezuvjetno ispuniti – potrebno je dobro poznavati ono što namjeravamo brati.

Pravi lovac mnogo vremena provodi u prirodi – bilo u prebrojavanju divljači, lovu, radnim akcijama na održavanju lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata, obuci lovnih pasa ili jednostavnoj šetnji lovištem. Tijekom takvih boravaka u prirodi često će naići na razne vrste gljiva koje može ubrati i njima obradovati članove svoje obitelji ili prijatelje.

Kad je već tako, bila bi šteta da lovac ne poznaje barem neke od naših najčešćih i najpoznatijih gljiva. Jedna od njih, koju će zasigurno susresti tijekom ljeta i jeseni u šumama, jest sunčanica.

HRANJIVA VRIJEDNOST GLJIVA

Premda među gljivarima postoji uvjerenje da su gljive odlična zamjena za meso, njihova hranjiva vrijednost i kemijski sastav pokazuju da ipak zaostaju za mesom.

Gljive su bogate mineralnim tvarima, vitaminima B-kompleksa, aromatskim spojevima i vrijednim bjelančevinama koje sadrže gotovo sve važne aminokiseline potrebne za obnovu tkiva, organa, enzima, hormona i antitijela.

Ipak, njihov je sadržaj bjelančevina, a posebno masti, znatno manji nego u mesu, pa se njihovom konzumacijom unosi i manja količina energije.

Od vitamina u gljivama su prisutni pojedini vitamini iz skupina A, B, D i E, a od mineralnih tvari i mikroelemenata ističu se kalij, magnezij, kalcij, željezo i cink – svi potrebni za normalno funkcioniranje ljudskoga organizma.

U sustavu klasifikacije gljiva sunčanica pripada carstvu gljiva (*Fungi*), koljenu *Basidiomycota*, razredu *Agaricomycetes*, redu *Agaricales*, porodici *Agaricaceae*, rodu *Macrolepiota*, a vrsti *Macrolepiota procera*.¹

U narodnom govoru ova jestiva gljiva izvrsne kakvoće poznata je pod brojnim nazivima: srnjak, srndakuša, šugavica, kišobranara, suncobran, parazolka i žitnjača – samo su neki od naziva koji se koriste u pojedinim krajevima.

PREPOZNATLJIVE ZNAČAJKE SUNČANICE

Pri branju ove gljive potrebno ju je promatrati u cjelini i po pojedinim dijelovima, obraćajući pozornost na detalje po kojima se razlikuje od drugih vrsta.

To znači da treba pažljivo promotriti klobuk, listiće, stručak i meso, a kod pojedinih gljiva dodatno se ispituju miris i okus. Dopunski pregled – koji većini gljivara nije dostupan – obuhvaća promatranje spora te kemijske reakcije gljive s određenim reagensima.

Uz navedeno, pri određivanju vrste uzima se u obzir i mjesto te vrijeme nalaženja gljive.

Klobuk: promjera 10 do 30 cm, što znači da je razvijena gljiva veća od kuhinjskoga tanjura. U mladosti je okrugao ili jajolik, a u zrelosti se potpuno otvara i ima čehav rub. Središte klobuka je vidljivo ispupčeno. Temeljna boja sunčanice je sivosmeđa, a gornja strana klobuka prekrivena je velikim ljuskama, a ispupčenje u sredini tamnosmeđe je boje i tvrde strukture.

Listići: mekani su, gusti i bijele boje, od stručka odmaknuti oko 1,5 mm, a drže se za ovratnik.

Stručak: iznimno visok (do 40 cm), vitak, cilindričan, šupalj i tvrd, pri dnu gomoljasto zadebljan, sa smeđim šarama. Posjedu je prsten koji se može slobodno pomicati uzduž stručka.

Meso: mekano i bijelo, na pritisak ne mijenja boju. Središnje ispupčenje klobuka je tvrdo i vlaknasto, a meso stručka žilavo, vlaknaste strukture. Miris je ugodan, a okus dobar – podsjeća na lješnjak.

Spore: imaju oblik elipse; duža os mjeri 10 – 20 µm, a kraća 9 – 14 µm.

Kemijske reakcije: meso sunčanice u dodiru s fenolom trenutačno poprima smeđu boju, a s gvajakolom brzo dobiva plavozelenu nijansu.² Takve kemijske reakcije mogu pomoći u točnom određivanju vrste. Kap reagensa nanjena na kožicu klobuka, listiće ili meso svježije i zdrave gljive može potvrditi ili opovrgnuti prethodna organoleptička opažanja. U tu se svrhu najčešće koriste: kalijeva ili natrijeva lužina, amonijak, dušična, solna ili sumporna kiselina, željezni sulfat, srebrni nitrat, anilin, benzidin, fenol, fenolanilin, formalin, alfa-naftol, Melzerov reagens, Lugolova otopina, gvajakol, sulfoformol i sulfovanilin.

Stanište: sunčanica raste ljeti i u jesen, isključivo u šumama. Srodne vrste – grabava sunčanica, turkinja i uvjetno jestiva Badhanova sunčanica – mogu rasti i na pašnjacima ili livadama, što je dodatna prepoznatljiva značajka.

Jestivost: sunčanica je jestiva gljiva izvrsne kakvoće. Za jelo se koristi samo klobuk, a stručak je tvrd i vlaknast. Pri branju se preporučuje odrezati stručak neposredno ispod prstena, kako bi njegov donji dio ostao čvrsto vezan uz podlogu. Samo u svrhu predavanja ili izložbi može se vaditi cijeli stručak, iako to oštećuje micelij i smanjuje mogućnost ponovnog rasta na istome mjestu.

Opaska o mogućim zamjenama: vrlo slična vrsta je kuštrava sunčanica (*Lepiota rachodes* Vitt.), koja na presjeku pocrveni. Ako se vodi računa o prepoznatljivim obilježjima sunčanice, opasnost od zamjene s nejestivim ili otrovnim gljivama gotovo da ne postoji.

¹ Romano Božac, *Gljive – morfologija, sistematika, toksikologija*, Školska knjiga i Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1993.

² Romano Božac, *Gljive naših krajeva*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1989. (str. 100.)

DINARA

planinska kraljica krša

PIŠE TOMISLAV MIHALJEVIĆ

Dinara, planina koja spaja Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku, simbol je surovoga krša i neukrotive ljepote. U njezinim liticama i prostranstvima ogleda se tisućljetna borba prirode s kamenom, a na njezinim padinama susreću se mediteranski i kontinentalni svijet. Dom je rijetkih biljnih i životinjskih vrsta te čuvar bogate povijesti i tradicije dinarskoga gorja

Dinara je planina u jugo-zapadnom dijelu Bosne i Hercegovine koja čini prirodnu granicu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske te razdvaja Livanjsko polje od Sinjskoga polja. Odlikuju je ljepote surovoga krša: masivni planinski grebeni, ponikve, škrape, polja, špilje i jame. Gotovo okomite litice stijena stvaraju prepoznatljivu vizuru Dinare.

Geografski položaj i osobitosti masiva

Planinski lanac koji se proteže od slovenskih Alpa do Šarplanine naziva se Dinaridi. To je tipično područje krša, s ostrim reljefnim oblicima, oskudnom vegetacijom, nedostatkom vode i razmjerno surovom klimom. Dinara je osnovna planina u Dinarskom gorju, pa je cijeli lanac planina nazvan upravo prema njoj.

Najviši vrh Dinare, Troglav (1913 m), nalazi se u Bosni i Hercegovini, dok je Sinjal (1831 m) najviši vrh Dinare na području Hrvatske. Najvišim dijelovima masiva prolazi službena državna granica između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a još od davnina Dinara je prirodna granica između Dalmacije i Bosne. Pruža se karakterističnim, tzv. dinarskim smjerom sjevero-

zapad-jugoistok, od izvora Une i područja Ličke Kaldreme pa sve do Buškoga blata i sela Tijarice. Na sjevernoj strani smješteno je Grahovsko polje, a na sjeveroistočnoj Livanjsko polje, najveće krško polje u Dinarskom gorju. S južne strane masiv Dinare od planine Svilaje odvajaju Cetinsko, Paško i Vrličko polje, rijeka Cetina te akumulacijsko jezero Peruća.

Troglav je najviši vrh Dinare u Bosni i Hercegovini

Podrijetlo imena i povijesna razgraničenja

Ime Dinare nejasna je postanka, iako se pretpostavlja da potječe od drevnoga indoeuropskoga, odnosno ilirskoga plemena Dindari, koje je naseljavalo istočne dijelove planine – područja krških polja Bosanskoga Grahova, Glamoča i Kupresa – prije dolaska Rimljana. Zanimljiv je podatak da su, kada se na području Dinare određivala granica između Mletačke Republike i Osmanskoga Carstva nakon Požarevačkoga mira (1718.), Mlečani zahtijevali da najviši vrh Dinare pripadne njima. Obilaskom terena stigli su do vrha Sinjal (1831 m) te pogrešno zaključili da je viši od susjednoga Troglava. Zbog te pogrešne procjene, najviši vrh Dinare ostao je u Bosni i Hercegovini, a 90 metara niži vrh pripao je Hrvatskoj. Svrha razgraničenja duž grebena Dinare i Kamešnice nije bila samo vojno-politička, nego i praktična: prestanak čestih sukoba između livanjskih i dalmatinskih pastira oko planinskih pašnjaka. Granica je

većinom povučena prema tadašnjim terenskim posjedima, a njihova je baština u velikoj mjeri i današnja državna granica te pripadnost dinarskih vrhova. Današnja granica između Bosne i Hercegovine i Hrvatske na planini Dinari proteže se duž tzv. linije Mocenigo, po kojoj su u 18. stoljeću bili razgraničeni posjedi Osmanskoga Carstva i Mletačke Republike. Nakon Morejskoga rata (1715.) i mira u Požarevcu (1718.), tu su liniju u razdoblju od 1721. do 1723. na terenu utvrdili mletački providur u Dalmaciji Alvis Mocenigo i osmanski opunomoćenik Mehmed Sialy. Čitavo područje Dinarida proteže se gotovo 650 kilometara, od rijeke Soče u Italiji na sjeverozapadu do Šar-planine u Sjevernoj Makedoniji na jugoistoku, i prepoznatljivo je po specifičnoj klimi, vegetaciji i geomorfološkim oblicima. Iako Dinara nije najviša planina u Dinarskom gorju, njezin je masiv smješten u središnjem dijelu toga gorja i ubraja se među njegove najveće planinske cjeline. Pruža se u smjeru sjeverozapad-jugoistok u

duljini od oko 84 kilometra. Na jugoistočnom dijelu masiv Dinare prelazi u Kamešnicu, a na sjeverozapadu u Gnjat, koji se često smatra dijelom dinarskoga masiva.

Klimatske i reljefne značajke

Planina Dinara prirodna je granica između mediteranske klime Jadranskoga mora i kontinentalne klime Bosne i Hercegovine. U podnožju planine, na nadmorskoj visini od 300 do 700 metara, prevladava blaga i topla klima sa suhim ljetima, a prosječna temperatura u zimskim mjesecima rijetko pada ispod 3 °C. Ispod 1000 metara nadmorske visine klima je topla i vlažna, s ugodnim ljetima, a iznad 1500 metara klima je vlažnija i svježija, a snijeg se na vrhovima zadržava tijekom zime, a ponegdje i u proljeće.

Planinske cjeline Dinare

Reljefno se Dinara dijeli glavnim poprečnim sedlima na pet planinskih cjelina:

- Uilica (1654 m) – naziva se i Ujilica; najsjevernija je planina u sklopu Dinare.

Smještena je između izvorišnoga dijela rijeke Une na sjeverozapadu i prijevoja kojim prolazi cesta Knin – Bosansko Grahovo na jugoistoku.

- Dinara (1831 m) – prostire se od ceste Knin – Grahovo do kotline naselja Unište i sedla Privija.
- Troglav (1913 m) – najviši je greben masiva Dinare, a proteže se jugozapadno do sedla Vaganj.
- Kamešnica (1855 m) – proteže se od sedla Vaganj – Prolog do Buškoga blata (jezera) i područja sela Voštane.
- Tovarnica (1285 m) – najjužnija je planina dinarskoga masiva; prostire se jugoistočno od Voštana.

Park prirode Dinara – novo zaštićeno područje

U Hrvatskoj je Park prirode Dinara proglašen 2021. godine. Sa svojih 629,48 četvornih kilometara obuhvaća planine Dinaru, Troglav i Kamešnicu, izvor Cetine i njezin gornji tok s Hrvatačkim, Paškim i Vrličkim poljima. Ovo područje specifičnoga

dinarskog krša iznimno je bogato biološkom raznolikošću, s brojnim endemičnim vrstama flore i faune, među kojima se ističu bebijski karanfil, ilirska prženica, gomoljasta zečina, dinarski voluhar i planinski žutokrug.

Zbog vapnenačkoga sastava tla područje nema stalnih vodenih tokova ni većih izvora, osim ponora na sjevernom i vrela na južnom podnožju, koja se slijevaju u Cetinu. Na Dinari se nalazi i jama Nevidna voda, najdublji poznati speleološki objekt u Bosni i Hercegovini. Smještena je iznad sela Odžak u području grada Livna, oko dva kilometra od granice s Republikom Hrvatskom. Jama ima dva ulaza koji se nalaze u najnižem dijelu kraške udoline, na oko 1.200 metara nadmorske visine.

Poseban kraški fenomen predstavljaju i tzv. kazani u podnožju Dinare duž Livanjskoga polja. U njih ponire voda iz polja tijekom jeseni, zime i proljeća, a zatim podzemnim tokovima otječe ispod Dinare prema rijeci Cetini. Iako površinskih tokova na Dinari nema, podzemlje krije složenu mrežu vodnih kanala koji najvećim dijelom pripadaju slijevu Cetine, a manjim dijelom slijevu Krke. Podnožja Dinare prepuna su izvora koji povremeno poplavljuju plodna krška polja.

Biljni svijet dinarskoga krša

Biljna raznolikost Dinare obuhvaća oko 750 biljnih vrsta, od kojih je više od 110 posebno zaštićeno, a 55 endemično. Rastu na vrlo različitim tipovima tla i u klimatskim uvjetima koji se mijenjaju s nadmorskom visinom, izloženošću suncu i vlagom tla.

Na planinskim pašnjacima, osobito s južne i zapadne strane, mogu se pronaći vrste poput uročnjaka, pješčarske

gušarke (*Arabidopsis halleri*), hrvatske gušarke, dinarskoga mišjeg uha, dalmatinskoga zvonca, šaše, krškoga runolista, srčenjaka, obične borovice i dlakavoga pjenišnika. Ti su pašnjaci odavno poznati kao pogodni za ovčarstvo, osobito na zaobljenim vrhovima i planinskim prijevojima.

Prije Drugoga svjetskog rata na području Dinare i Troglava postojalo je više stotina ljetnih stanova s oko 135.000 ovaca u vlasništvu stočara iz Dalmacije te dvadesetak stanova i oko 15.000 ovaca s bosanskohercegovačke strane.

U rijetkim šumama Dinare prevladavaju crni jasen, hrast međunac, hrast cer, javor gluhača i klen, a na većim nadmorskim visinama rastu bukva, smreka, jela, planinski bor i tisa. U pogodnim područjima mogu se naći maline, divlje kupine, drijen, rezdelija te obilje šumskih jagoda, osobito na opožarenim površinama. Zbog kontrasta između prisoja i osolja, vegetacija Dinare pokazuje izrazite razlike. Prisojne

strane čine goli kamenjari s rijetkim oazama kserofilne vegetacije i gustim šikarama termofilnih vrsta, a osoljne su strane obrasle mješovitom bukovo-jelovom šumom s primjesama smreke, koja se umjetno unosi od 1970-ih godina.

Budući da Dinara pripada submediteranskom klimatskom pojasu, ljeta su vrlo suha, pa planina često pati od požara. Na zaobljenim vrhovima i prostranim dolinama nalaze se visoki planinski pašnjaci, a zimi planinu prekrivaju velike količine snijega, što uzrokuje česte lavine. Te lavine mogu biti iznimno snažne – primjerice, 2005. godine nekoliko ih je uništilo velik dio šume iznad Crnoga Luga.

U jednoj lavini 2013. godine poginuo je poznati hrvatski alpinist Edo Retelj. Lavina, široka oko 150 metara, pokrenula se sa samoga grebena Kamešnice i zahvatila četvoricu alpinista, spustivši se više od jednog kilometra sve do podnožja planine.

Životinjski svijet planinske kraljice

Fauna Dinare iznimno je bogata i oduvijek je privlačila brojne lovce i istraživače prirode.

Na planini obitava velik broj predatora, među kojima se ističe vuk, jedna od najbrojnijih zvijeri na Dinari, te mrki medvjed, čija je populacija također stabilna. U novije vrijeme ponovno je zabilježena i pojava risa, vrste koja je dugo bila iščezla s ovih prostora.

Od ostalih sisavaca prisutne su lisice i jazavci, stalni stanovnici planinskih područja, a divlje svinje i srneća divljač brojne su i ravnomjerno rasprostranjene. Na Dinari je nekoć bila introducirana divokoza, no nakon ratnih događanja njezina je populacija značajno smanjena. Ornitofauna Dinare također je bogata, osobito u podnožju planine. Na bosanskoj strani, u tresetištu Crnoga Luga, nalazi se ornitološki rezervat, a na hrvatskoj strani, na području Peručkoga jezera, tijekom preleta zadržavaju se brojna jata ptica močvarica i selica.

Na višim dijelovima planine obitavaju jarebica kamešnjarka, prepelica, planinska ševa, crveni prutak, šumska šljuka, čukavica i crnoprugasti trstenjak, a od većih grabljivica ističu se suri orao, koji se gnijezdi na liticama Dinare, zatim orao zmijar, sivi sokol te razne vrste sova.

Na području Dinare zabilježeno je i oko 15 vrsta gmazova, među kojima su različite vrste guštera, zmija i vodozemaca. Nekoliko njih ubraja se među ugrožene vrste, ponajprije zbog smanjenja prirodnoga staništa.

Posebno zanimljiva i značajna je endemična vrsta glodavca – dinarski miš (*Dolomys bogdanovi longipedis*), koja je zakonom zaštićena i smatra se biološkim simbolom dinarskoga područja.

Sinjal je najviši vrh Dinare u Republici Hrvatskoj

LOVAČKA KUHINJA

Pripremila Jelena Ljubić

Kotleti od vepra u umaku od višanja

Sastojci

- 8 kotleta od vepra
- 3 jušne žlice brašna
- 1 manja teglica višanja bez koštica
- ½ litre jušnoga temeljca
- ½ litre crnoga vina
- Sol
- Vegeta
- Vezica peršina
- Vezica vlasca
- ½ kg maslaca ili druge masnoće

Priprema

Kotlete očistite od žilica i sitnih koštica, zatim ih operite u hladnoj vodi i dobro ocijedite na kuhinjskom papiru. Posolite ih, dodajte Vegetu i lagano utrljajte začine u meso. Dobro je da tako pripremljeni kotleti odstoje neko vrijeme na hladnom.

U dubljoj tavi otopite maslac i ispecite kotlete s obje strane dok ne poprime lijepu smeđu boju. Izvadite ih na tanjur. U istoj masnoći dodajte brašno i miješajte dok ne dobijete glatku zapršku bez grudica.

Zatim umiješajte višnje, temeljac i crno vino te sve dobro sjedinite.

Vratite kotlete u umak, pospite sitno nasjeckanim vascem i peršinom te kuhajte na laganoj vatri, poklopljeno oko jedan sat. Povremeno okrenite meso i pazite da uvijek ima dovoljno tekućine – po potrebi dodajte još malo temeljca. Kad meso omekša i vilica lako prolazi kroz kotlet, jelo je gotovo.

Kao prilog poslužite pire krumpir ili tjesteninu. Uz ovu deliciju odlično pristaje čaša dobrog crnog vina, koja će dodatno razveseliti vaše nepce.

Dobar tek i uslast!

Drijen je jedno od najkorisnijih stabala u našem podneblju – ukras lovišta, izvor hrane za divljač i ljude, te simbol zdravlja i izdržljivosti.

Plodovi drijena bogati su vitaminom C, prirodnim šećerima i organskim kiselinama. Čajevi i pripravci od drijena koriste se kod bolesti bubrega, proljeva, slabokrvnosti i oslabljenoga imuniteta. Koriste se svi dijelovi biljke – cvijet, list i plod.

Sok, pekmez i liker od drijena

Najpoznatiji pripravak od drijena je sok od plodova, koji se radi bez previše šećera i bez umjetnih dodataka. Na 1 kg plodova dodaje se 0,7 kg šećera i 1,5 l vode. Smjesa se kuha oko sat vremena, dok plod ne počne pucati i puštati sok. Zatim se procijedi, doda šećer (po želji i malo vanilin-šećera) te kuha još pola sata. Dobiveni sirup procijedi se kroz gazu i ulijeva u tople boce. Čuva se na hladnom i tamnom mjestu, a po potrebi se razrjeđuje vodom – tako nastaje osvježavajuće i zdravo piće za jačanje imuniteta.

Od propasiranih plodova može se pripremiti pekmez, izvrstan za štrudle, kiflice ili palačinke. Drijen je također odlična sirovina za liker: U bocu se stavi trećina plodova, prelije rakijom lozom ili rumom, po želji doda šećer te začini klinčićem ili mahunom vanilije. Nakon tri tjedna, uz svakodnevno protresanje, dobije se aromatičan liker – „zdravlje iz čaše“.

Drijen

	2	3		7			6	9
				2				
8			5			7	4	
5	9				6	1	3	4
3		8				9		7
1	4	7	9				2	8
	3	1			8			6
				1				
7	8			9		2	1	

				1	4		8	
	6	2		7		5	4	
					6			
						8		1
8					5			3
6		7			8			2
			6					
		4	9				1	
7				8		9		

Popuni prazna polja brojevima od 1 do 9. Svaki se broj pojaviti samo jednom u svakom retku, stupcu i odjeljku od 3x3.

Frano Vukoja

Pucanje od smijeha

ROŠTILJ ILI SLAGANJE DRVA?

Lovac se požali supruzi:

– Najgore mi je u subotu kad me netko nazove i pita što radim pa ne znam ili me zove na roštilj ili da mu pomognem oko slaganja drva!

VRAĆANJE GODINA

Jedan mladi lovac reče:

– Počelo je zimsko računanje vremena.
Lovac umirovljenik uzvрати:
– Ne zanima me vraćanje vremena sat unatrag, javite mi kad počne vraćanje godina!

KAO NA KVIZU

Jedan lovac reče:

– Kod mene doma je kao na kvizu.
– Kako kao na kvizu? – upita ga kolega lovac.
– Žena je ljuta, a ja moram pogoditi zašto je ljuta!

ŠUMEĆA TABLETA

Za vrijeme lovačke večeri jedan lovac reče:

– Moj liječnik mi reče da čaša vina poslije jela može biti lijek.
– Onda je gemišt šumeća tableta – zaključi drugi lovac.

VAGANJE

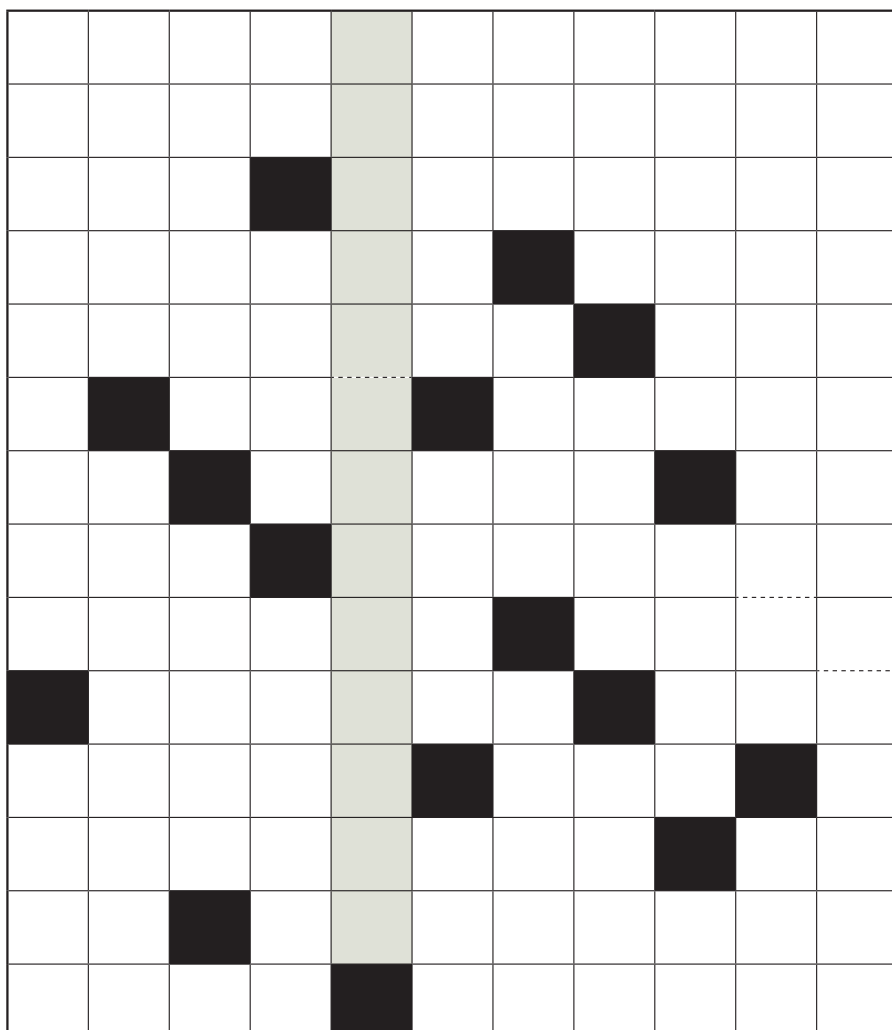
Lovac stokilaš reče kolegi:

– Uvijek kad stanem na kućnu vagu, obvezno uvučem trbuh.
– Je li to pomaže?
– Pomaže, pomaže vidjeti vagu!

GAZDA U KUĆI

Lovac priča kolegama:

– Neki dan netko na vratima moje kuće viče: „Gazda, gazda!“ A dok sam ja potražio ženu, čovjek otišao!

BLAGO GRBEŠIĆ – GEJIĆ
1933. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

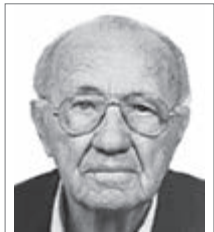
MLADEN SESAR – BEKIĆ
1958. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

ILIJA KOŽUL
1964. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

VID TOPIĆ – VIDAN
1939. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

JOZO MANDIĆ – BARAĆ
1939. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

VINKO ALPEZA – VINCA
1960. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

IVAN LONČAR – IKO
1955. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

STANKO ZELENIKA – ČANA
1957. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

DOBROSLAV KRALJEVIĆ
1941. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

RADE PRSKALO
1959. – 2025.
HUL „Kravica“ Ljubuški

JURE BEGIĆ
1949. – 2025.
LD „Radovanj“ Posušje

NEDJELJKO KARAMATIĆ
1983. – 2025.
LD „Radovanj“ Posušje

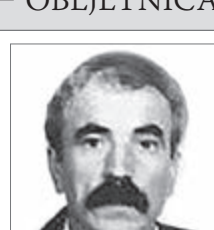
NIKOLA ROZIĆ
1942. – 2025.
LD „Golub“ Čitluk

PEJO RIMAC
1955. – 2025.
LU „Kuna“ Jajce

MIRKO KUŽIĆ
1951. – 2025.
LU „Jadran“ Neum

JOZO PUTICA
2020. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

— OBLJETNICA —

Molimo odgovorne u lovačkim udrugama da nam redovito dostavljaju fotografije svojih preminulih članova te njihovo ime, prezime, godinu rođenja i godinu smrti, kako bismo mogli objaviti sjećanja na sve naše pokojne kolege lovce.

Hvala vam na suradnji i razumijevanju.

Uredništvo

KALENDAR LOVIDBE

Prosinac 2025.

Jelen, košuta i tele; jelen lopatar, košuta i tele jelena lopatara; srna i lane; divokoza; vepar, nazime, krmača i prase; medvjed; vuk, vučica i mladi; divlja mačka; kuna bjelica; kuna zlatica; zec; lisica; čagalj; fazan; jarebica kamenjarka; jarebica poljska; prepelica; šumska šljuka; bekasina; golub; grlica; divlja guska; divlja patka; crna liska.

Siječanj 2026.

Jelen, košuta i tele; srna i lane; vepar, nazime i krmača; vuk; divlja mačka; kuna bjelica; kuna zlatica; lisica; čagalj; fazan (do 15. siječnja); šumska šljuka; bekasina; golub; grlica; divlja guska; divlja patka; crna liska.

Veljača 2026.

Košuta i tele; vepar i nazime; vuk; kuna bjelica; kuna zlatica; lisica; čagalj; tvor; šumska šljuka; bekasina; divlja patka.

**LOVCI, OPREZ!
ORUŽJE UBIJA!**

Novac poslan iz Europe je bliže i još brže stiže!

30 minuta

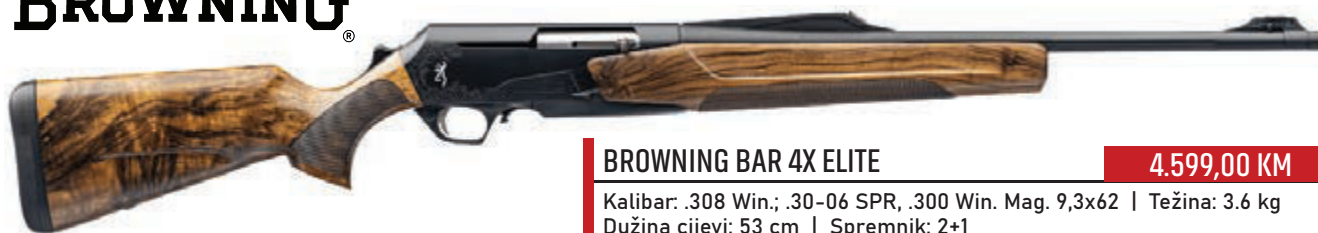

**NOVA
APLIKACIJA**

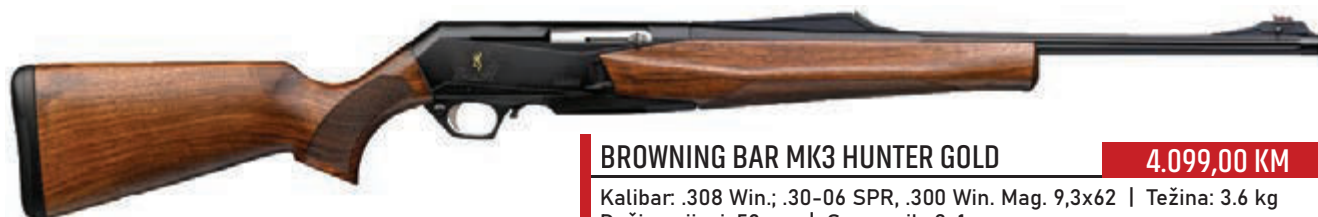
**Međunarodni
prijenos novca**

www.postcash.eu

BROWNING BAR 4X ELITE**4.599,00 KM**

Kalibar: .308 Win.; .30-06 SPR, .300 Win. Mag. 9,3x62 | Težina: 3.6 kg
Dužina cijevi: 53 cm | Spremnik: 2+1

BROWNING BAR MK3 HUNTER GOLD**4.099,00 KM**

Kalibar: .308 Win.; .30-06 SPR, .300 Win. Mag. 9,3x62 | Težina: 3.6 kg
Dužina cijevi: 53 cm | Spremnik: 2+1

WINCHESTER
RIFLES AND SHOTGUNS**SXR2 COMPOSITE****3.099,00 KM**

Kalibar: .308 Win.; .30-06 Spring. | Težina: 3.3 kg
Spremnik: 2+1

SXR2 FIELD**3.099,00 KM**

Kalibar: .308 Win.; .30-06 Spring. | Težina: 3.2 kg
Spremnik: 2+1

SXR2 STEALTH THREADED**3.199,00 KM**

Kalibar: .308 Win.; .30-06 Spring. | Težina: 3.3 kg
Spremnik: 2+1

MM TRADE
GUN STORE AND RANGE

L: Trnska cesta 215, 88220 Široki Brijeg
L: Rostovska b.b., 70230 Bugojno
L: Lisice 2, 88320 Ljubuški
www.mmtrade.ba | info@mmtrade.ba